Program 2012

FoU i praksis

14. mars 2012

UTKAST

Program FOU i praksis 2012

23. april

0900 - 1000 Registrering

1000 - 1015 Åpning
1015 - 1115 **Plenum** Professor Kjetil Steinsholt, NTNU: *Dannelse som universalklister*

1115 - 1130 Pause

1130 - 1300 **Parallellsesjon 1**

1300 - 1400 Lunsj

1400 - 1530 **Parallellsesjon 2**

1530 - 1600 Pause

1600 - 1700 **Plenum** Professor Gudmund Hernes, FAFO: *Da praksis ble teori og teori praksis. En visjon om den komplette lærerutdanning*

1900 Konferansemiddag

24. april

0830 - 0930 **Plenum** Senior lecturer Allison Clark, The Open University UK: *Letting children's voices be heard in educational research*

0930 - 0945 Pause

0945 - 1115 **Parallellsesjon 3**

1115 - 1215 Lunsj

1215 - 1315 **Plenum** Professor Gunther Kress, University of London: *Contemporary issues in educational studies and research. An exploration in the frame of a social semiotic multimodal theory of meaning-making*

1315 - 1445 **Parallellsesjon 4**

14.45 - 15.00 Avslutning

UTKAST

Parallellsesjoner:

Rom:	**Møllenberg**	**Gamle Bybro**	**Leangen Gård**	**Munkholmen**	**Lian**	**Gråkallen**
Sesjon 1: 23. april 1130-1300	Didaktikk 1 s.11	Mangfold 1	Literacy 1	Matematikk 1	Høyere utdanning 1	Danning 1
Sesjon 2: 23 .april 1400-1530	Didaktikk 2	Mangfold 2	Literacy 2	Matematikk 2	Høyere utdanning 2	Danning 2
Sesjon 3: 24. april 0945-1115	Didaktikk 3	Mangfold 3	Literacy 3	Matematikk 3	Høyere utdanning 3	Vurdering
Sesjon 4: 24. april 1315-1445	S: Måltid i barnehagen	De minste barna	Praksis-utdanningen	Matematikk 4	Høyere utdanning 4	Læreplan og policy

Rom:	**Strinda**	**Torget**	**Lade Gård**	**Ilsvika**	**Ringve**	
Sesjon 1: 23. april 1130-1300	Lærerens læring	Klasseroms-forsking 1	S: KOMPASS	S: Grunnleg-gende ferdigheter	S: Natur-barnehager	
Sesjon 2: 23 .april 1400-1530	IKT og multi-modalitet	Klasseroms-forsking 2	S: Stedspeda-gogikk	S:Nett-forelesinger	Arbeidsseminar	
Sesjon 3: 24. april 0945-1115	Ledelse og utvikling 1	Praktisk-estetisk fagforskning	S: FoU-basert lærerutdan-ning	S: Meningsut-videlser i SPACE ME	S:Voksenrollen	
Sesjon 4: 24. april 1315-1445	Ledelse og utvikling 2	Kvalitet i opplæringen	S:undervising erfaring og meningsdan-ning	S: Historie og tradisjonsfor-midling	S Ulike posisjoner i kunstmøter	

UTKAST

Innhold

Plenum mandag 23. april **12**

1015-1115 - Professor Kjetil Steinsholt, NTNU: 12
Dannelse som universalklister 12
Kort biografi 12

1600 - 1700 Professor Gudmund Hernes, FAFO: 13
Da praksis ble teori og teori praksis. En visjon om den komplette lærerutdanning 13

Plenum mandag 24. april **14**

0830 - 0930 Senior lecturer Allison Clark, The Open University UK: 14
Letting children's voices be heard in educational research 14
Biographical note 15

1215 - 1315 Professor Gunther Kress, University of London: 15
Contemporary issues in educational studies and research. An exploration in the frame of a social semiotic multimodal theory of meaning-making 15
Biographical note 16

Mandag 23. april 1130-1300 **17**

Møllenberg - Didaktikk 1 17
Vurdering av elevers kompetanse - modell for taksonomibruk . . 17
De praktisk-estetiske fagene og rammefaktorers betydning - en casestudie 18
Intensitet og involvering i kroppsøving 18

Gamle Bybro - Mangfold 1 19
Norske førskolelærerstudenters erfaringer med 3 måneders opphold i Zambia 19
Utviklingsarbeid om kulturelt mangfold i barnehager og skoler i Nord-Trøndelag 20
Barnehagen i endring. Inkludering i praksis 20

UTKAST

Leangen Gård - Literacy 1 21
The conventional versus the innovative: two approaches to English as a foreign language (EFL) reading instruction in Norwegian primary schools 21
Hva skrives i skolen? 22
Språkkartlegging i barnehgen og utfordringar for barnehagefeltet 23

Munkholmen - Matematikk 1 23
Endring av tallforståelse i overgangen skole - barnehage 23
Theorizing mathematics teaching: pre-service teachers' perceptions before and during school placement 24
Argumentasjon, begrunnelser og bevis i matematikk på barnetrinnet 25

Lian - Høyere utdanning 1 25
Mannlege førskolelærarar sin oppleving av å være en minoritet i utdanninga 25
Pedagogikk og elevkunnskap - det nye lærerutdanningsfaget? . . 26
Akademisering eller profesjonsretting? Bacheloroppgaven i Grunnskolelærerutdanning (GLU) 27

Gråkallen - Danning 1 28
Dannelse nedenfra - et glemt dannelsesperspektiv? 28
Lærerstudentens vei mot en profesjonell læreridentitet 29
Barnehage som hjelpetiltak - et kvalitativt godt tilbud for barn og deres foreldre? 29

Strinda - Lærerens læring 30
Kontaktlæreres kunnskapsutvikling 30
«Alle trenger å lære mer om posisjonssystemet» - om læreres oppfatning av UKM 31
Kompetanseutvikling i barnehagesektoren - nye kurs eller ny kurs - En kvantitativ studie av behov for kompetanseutvikling hos ansatte i barnehagene i Norge 32

Torget - Klasseromsforsking 1 32
Using Content and Language Integrated Learning (CLIL) in the 9th grade: Teaching about the Second World War from a global to local perspective in English lessons 32
Klasseleiing i praksis 33
Kunnskapsløftet - et løfte grunnskolelærerne innfrir? 34

Lade Gård - Symposium Kompetanseheving for flerspråklige assistenter i barnehagen – KOMPASS 35

UTKAST

KOMPASS – prosjektsamarbeid mellom HiT, HiOA, Dronning Mauds Minne Høgskole og NAFO 35
«Hvordan kan vi anerkjenne og synliggjøre Kompassdeltakernes kompetanse i undervisningssituasjonen?» 35
Hva er det med KOMPASS som gjør at det rekrutterer tospråklige assistenter til førskolelærerutdanningen?» 36
«Hvordan kan kunnskapsdeling mellom høgskole og kompassveiledere styrke barnehagen som lærende organisasjon?» 37

Ilsvika - Symposium Bruk av grunnleggende ferdigheter og utforskende læringsformer i en tverrfaglig sammenheng 38
Fysisk aktivitet i skolen - kjønn og aldersforskjeller i lærerorganisert og fri aktivitet 38
Grunnleggende ferdigheter i et tverrfaglig perspektiv 38
«Aktivitet og livsstil» Utforskende læringsformer i en tverrfaglig sammenheng. (En studie på ungdomstrinnet) 39
«Aktivitet og livsstil» Lærernes erfaring med prosjektet på ungdomstrinnet 40

Ringve - Naturbarnehager: Kjennetegn på-, innhold i-, og småbarn ute om vinteren 40

Mandag 23. april 1400-1530 **41**

Møllenberg - Didaktikk 2 41
Grunnskolelærerutdanninga 1-7, vår vei mot nye undervisningsmetoder i det obligatoriske matematikkurset. 41
Assessing pupils' oral skills in English - an assessment of discourse competence? 42
Imaginasjonsdidaktikk, autentisitetsorientert og kreativitetsbefordrende arbeid i og gjennom kunstfag 42

Gamle Bybro - Mangfold 2 43
Taterkultur i barnehagen 43
En funksjonshemmet plass i den norske skolen? 44
Høytidsmarkering i barnehager på helgeland 45

Leangen Gård - Literacy 2 46
Fra enkelt til komplekst språk? Utvikling i bruk av bindeord i engelsk fra 7. til 10. trinn 46
Språklig vitalisering i barnehagen 46
Skrive, teikne, fortelje - seksåringens meiningsskaping 47

Munkholmen - Matematikk 2 48

UTKAST

Forholdet mellom teori- og praksisopplæring i lærerutdanning med fokus på matematikk. En teoretisk og empirisk problematisering og drøfting . . . 48
Hvordan spør vi? Spørsmålstyper klassesamtalen i matematikk . 48
Lærerstudenters personlige epistemologi i matematikk . . . 49

Lian - Høyere utdanning 2 . . . 50
Bruk av flerspråklige studenter som ressurs i lærerutdanningen . 50
Med praksisloggen som vandrestav? . . . 51
Kompetanseguiden – et verktøy i utvikling mot en mer helhetlig lærerutdanning . . . 51

Gråkallen - Danning 2 . . . 52
Førskolebarn og medborger - medvirkningens mangfold i barnehage . . . 52
Forumteater som danningsarena . . . 53
Foreldrenes rolle i barnets tidlige læring før skolestart . . . 54

Strinda - IKT og Multimodalitet . . . 54
Autodidaktisk kapital - fasett av delingskultur? . . . 54
Poetisk lek i digital drakt . . . 55
Studenter lager bildebøke . . . 56

Torget - Klasseromsforsking 2 . . . 56
Teachers AS Students- om lærererstudenters læring i praksis . . . 56
Engelskfaget: Stedsbasert læring og multimodale tekster - steget ut i den store verden . . . 57
Må gruppearbeid læres? Om læringsarbeid i grupper i ungdomsskolen . . . 58

Lade Gård - Symposium Stedspedagogikk og læringslandskap . . . 59
Stedspedagoggikk og læringslandskap: Læring i kontekst . . . 60
Forskerspiren anvendt i skolens læringslandskap . . . 60
Den utforskende eleven i samfunnsfag: Noen erfaringer og utfordringer . . . 61

Ilsvika - Symposium Nettførelesingar. Lærarutdanning i det virtuelle klasserommet . . . 62
Nettførelesingar. Lærarutdanning i det virtuelle klasserommet . . 63
Nettforelesninger i det virtuelle klasserommet - med faget som faktor . . . 64

Ringve - Arbeidsseminar . . . 64

UTKAST

Tirsdag 24. april 0945-1115 65

Møllenberg - Didaktikk 3 65
Profesjonens kjerne? Teori og praksisrelasjon i (ny) norsk lærerutdanning 65
Lokalsamfunnets betydning for undervisning i yrkesfag 66
Kunnskap og læring for en bærekraftig utvikling 66

Gamle Bybro - lærerrolle og tilpasset undervisning 67
Læreres og spesialpedagogers opplevde handlingsrom 67
Elevers utbytte av spesialundervisningen: Individuell opplæringsplan i praksis 68
"Stille i klassen" - en lærers praksis og refleksjoner omkring innadvendt elevatferd 69

Leangen Gård - Literacy 3 69
Den andre leseopplæringen 69
Den filosofiske samtalen i engelskfaget - på hvilken måte kan arbeid med litterære tekster åpne døren inn til en filosofisk refleksjon? 70
Fra lesevitenskap til literacy coaching. Utvikling av videreutdanning i leseopplæring for ungdomsskolelærere 71

Munkholmen - Matematikk 3 72
«Kompetansegivende kurs i matematikk sett i relasjon til arbeid i skolen» 72
Krav til matematikkunskap i allmennlærarutdanninga 72
Lærerstudenters personlige epistemologi i matematikk 73

Lian - Høyere utdanning 3 74
Studentmentorer i grunnskolelærerutdanningen - en ressurs for studentenes motivasjon og læring 74
How to utilise storyline method in higher education. 74
Praksislæreren som veileder - en studie i/av makt i veiledning . . 75

Gråkallen - Vurdering 76
Relativ alderseffekt ved karaktersetting i skolen 76
Å vurdere skriving - kvar legg vi lista? 77
Vurdering for motivasjon og mestring 77

Strinda - Ledelse og utvikling 1 78
Danning i lederskap 78
Skolevurdering som utvikling av profesjonalitet 79
Nyutdannede pedagogiske ledere og ledelse 79

UTKAST

Torget - Praktisk-estetiske-fagsforskning 80
Danning gjennom tradisjon og nytenkning i et monologprosjekt . 80
Praktisk-estetiske fag og vektlegging av de fem grunnleggende ferdighetene - en casestudie 80
Fagdidaktisk kompetanse i møte med barns skapende prosesser . 81

Lade Gård - Symposium FOU-basert lærerutdanning - På vei mot en relevant grunnskolelærerutdanning? 82

Ilsvika - Symposium Meningsutvidelser i samspillet mellom ulike modaliteter i SPACE ME, et kunstnerisk, naturfaglig og pedagogisk FoU-prosjekt 83
Fra naturfag til kunstfag gjennom undervisning på estetisk nivå. Undersøkende læring, opplevelse og medskaping i SPACE ME. 83
Fra naturfag til kunstfag gjennom undervisning på estetisk nivå. Undersøkende læring, opplevelse og medskaping i SPACE ME. 84
Meningsutvidelse som potensial i transformasjon og remodalisering innenfor FoU-prosjektet SPACE ME, med tema mennesket i verdensrommet. 84
Playbackteater som kunstnerisk kunnskapsform i FoU-prosjektet SPACE ME, med mennesket i verdensrommet som tema. . 85

Ringve - Anerkjennelse med forankring i Axel Honneth 86
Voksenrollen som mediator eller moderator 86
Anerkjennende ledelse 86
Oppfatninger av danningsprosesser og kulturbakgrunn 87
Anerkjennende samarbeid mellom barnehage og foreldre – En felles kamp for barnas beste? 88

Tirsdag 24. april 1315-1445 **89**

Møllenberg - Symposium Måltidet i barnehagen 89
Måltidet i barnehagen som sosial og kulturell læringsarena 89
Hva spiser og drikker barnehagebarn til lunsj? 90
Strukturelle og organisatoriske muligheter og begrensninger ved tilrettelegging av lunsjmåltidet i barnehagen 91

Gamle Bybro - De minste barna 92
Voksnens lekkompetanse i arbeid med barn med funksjonsnedsettelse og/eller alvorlig sykdom 92
«Æ sa Yes!» 92
Ansattes holdninger og praksis i forhold til boltrelek og lekeslåssing i barnehagen 93

UTKAST

Leangen Gård - Praksisutdanningen 94
Studentens utvikling av kompetanse i den nye grunnskolelærerutdanningen sett i lys av dannelse 94
Kommunikasjonen i praksismøtet 95
Språket - mellom teori og praksis? 95

Munkholmen - Matematikk 4 96
Mathematical proficiency and democratic agency: two sides of the same coin? 96
Brøkforståelse og brøkregning - eksempler på misoppfatninger hos elever på 7.trinn 97
Overgangen fra videregående skole til høyere utdanning i matematikk 98

Lian - Høyere utdanning 4 98
Personlig trenerutdanning - nåtid og fremtid? 98
Lærarstudentars refleksjonar knytt til gjennomføring av elevsamtalar 99
Studentinvolvering i lærernes FoU-arbeid 100

Gråkallen - Læreplan og policy 101
Valg til glede og besvær - valgfagenes historie i norsk ungdomsskole 101
What did you learn in preschool today? - Ei analyse av læringsomgrepet i barnehagens læreplanar 101
Høgskoleansattes rolle i statlig initierte utviklingsprogram 102

Strinda - Ledelse og utvikling 2 103
Dialog og helsepolitikk i barnehagen 103
Betydningen av aktiv deltakelse og medbestemmelse i utviklingsarbeid 104
Utvikling av relasjonskompetanse i lærarutdanningen 104

Torget - Kvalitet i opplæringa - arbeid i grunnskulen observert og vurdert 105

Lade Gård - Symposium Undervisning, erfaring og meningsdanning hos eleven. 106
Teknologiprosjekter som læringsarena og betydningen av hensikt og kontekst. 106
Kan bruken av elevenes erfaringer bidra til meningsdannelse? . . 107
Meningsdanning i matematikk basert på arbeid i teknologi og design 107
Undervisning, erfaring og meningsdanning hos eleven. Hva gir mening i utdanning? 108

UTKAST

Ilsvika - Symposium Historie og tradisjonsformidling i barnehagen: Mellom norsk tradisjon og det fleirkulturelle samfunnet 109
Historisk forståing hjå born i førskulealder 110
Historie og tradisjonsformidling i flerkulturelle barnehager-noen utfordringer 110

Ringve - Ulike posisjoner i kunstmøter - Barnehagen som danningsarena 111

Seminar om forskningsmetoder 25.april **112**

Spreng metodeboksen 112
09:00-11:30 Mari-Ann Igland 112
11.30-12.30: Lunsj 112
12.30-15.00: Nigel Yoccoz 112

UTKAST

Plenum mandag 23. april

1015-1115 - Professor Kjetil Steinsholt, NTNU:

Dannelse som universalklister

Jeg vil i foredraget første del se nærmere på dannelsesbegrepets utvikling gjennom den tyske romantikken. Det er her begrepet finner sin form og blir et sentralt (kritisk) begrep innenfor ulike intellektuelle miljøer. Jeg vil så forsøke å følge begrepet inn i den moderne tid, hvor dannelse mer og mer kan bli et drepende begrep tett knyttet opp til finkultur og selskapelig beherskelse. Som en avslutning på denne delen vil jeg se nærmere på hvordan nasjonalsosialismen anvendte begrepet og fikk det til å passe med sin voldelige ideologi. I den andre delen vil jeg kort se på dannelsesbegrepets vei inn i barnehage og skole, ved å se på noen sentrale utdanningspolitiske dokumenter. Til slutt forsøker jeg å trekke opp skisser til et nytt dannelsesbegrep med utgangspunkt i vår tids økende krav om individualisering.

Kort biografi

Kjetil Steinsholt. Professor i pedagogikk, NTNU (professor II, HiØ). Har skrevet en rekke bøker innenfor det pedagogiske området. De siste utgivelsene er "Lev Farlig. Innføring i Friedrich Nietzsches utidsmessige pedagogikk" (2010), "Aktive Liv. Idrettspedagogiske perspektiver på kropp, bevegelse og dannelse" (2010), "Barns Uteleker" (2011) og "Dannelse. Introduksjon til et ullent pedagogisk landskap" (2011).

UTKAST

1600 - 1700 Professor Gudmund Hernes, FAFO:

Da praksis ble teori og teori praksis. En visjon om den komplette lærerutdanning

UTKAST

Plenum mandag 24. april

0830 - 0930 Senior lecturer Allison Clark, The Open University UK:

Letting children's voices be heard in educational research

Increasingly the 'insider' voices of children are becoming part of the narratives gathered in educational research. This insider epistemology raises questions firstly about how views and experiences are formed and reflected upon and secondly how these perspectives are communicated and to whom. There may be particular challenges in letting these voices be heard within learning environments in schools and kindergartens. Other newer audiences may exist beyond these walls that raise new directions for future collaborative educational research.

This plenary will explore these questions about knowledge in relation to applied ethnographic research involving young children's perspectives of place. This talk will focus on a longitudinal study to involve young children, architects and education practitioners in the design and review of learning environments (Clark, 2010) involving the Mosaic approach, an example of multivocal, multimethod research developed by Clark and Moss (2001/2011).Examples will illustrate complex processes of meaning-making. This includes both knowledge creation and knowledge facilitation. Knowledge creation in this context involves examining within the research process how children (and adults) can be supported or hindered in reflecting on their experiences. What spaces and tools can researchers and practitioners provide that enable this meaning-making to take place? What modes of communication play to children's strengths rather than perhaps adult competency? Knowledge facilitation may involve exploring how new knowledge is presented and digested by others within learning communities and beyond. This discussion will draw on the concept of 'cultural brokerage' (Chalfen and Rich, 2007) to explore how children's documentation as informant-led representation can provide a catalyst for cross-professional and intergenerational exchange. This form of meaning-making will not provide quick answers and will increase the role of interpretation. What may emerge is a greater awareness of the importance of 'slow knowledge' in promoting change.

References

UTKAST

Clark, A. and Moss, P. (2011) Listening to young children: the Mosaic approach. Second edition. London: National Children's Bureau.

Clark, A. (2010) Transforming Children's Spaces: children's and adults' participation in designinglearning environments. London: Routledge

Chalfen R and Rich M (2007) Combining the applied, the visual and the medical: patients teaching physicians with visual narratives. In: Pink S (ed.) Visual Interventions: Applied Visual Anthropology. Oxford: Berghahn Books, 53–70.

Biographical note

Alison Clark is a Senior Lecturer in Childhood Studies at The Open University, Milton Keynes, UK.

Her research interests include young children's participation, children's experiences of place and the development of participatory research methods. Working with Professor Peter Moss at Thomas Coram Research Unit at the Institute of Education in London she developed the Mosaic approach, a multivocal, multi-method framework for listening to young children and adults in research. Over the past twelve years she has carried out three research studies which have developed participatory research methods. The work to date has been based in nurseries and primary schools. She has presented her research to academic and practitioner colleagues in many countries including Norway, Iceland, Denmark, Italy and Greece. Alison is the author of 'Transforming Children's Spaces' published by Routledge in 2010.

1215 - 1315 Professor Gunther Kress, University of London:

Contemporary issues in educational studies and research. An exploration in the frame of a social semiotic multimodal theory of meaning-making

The combination of Social semiotic theory and the focus on the concept of Multimodality as the means to explore meaning-making permits and even forces us to examine anew old issues such as 'learning' and entirely related to that 'assessment' / '(e)valuation. The two jointly also allow us to address the closely related question of the role of learners and teachers in changed social-pedagogical relations: the teacher, for instance, now not relying on power in the pedagogic relation, though relying on her or his authority in relation to knowledge as a curriculum sanctioned by the community in which the school operates. In both the pedagogic and the curricular role the significance of the teacher is both profoundly changed and enhanced as a rhetor and designer of environments for

UTKAST

learning. The talk will be amply illustrated from a wide range of examples drawn from research ranging from very early ages to learning in professional settings.

Biographical note

Gunther Kress is Professor of Semiotics and Education at the Institute of Education, University of London. His interests are in understanding principles of representation, meaning-making and communication in contemporary social environments. This involves a continuing interest in the development of a social semiotic theory of multimodal representation and communication. For him, this implies a focus on the processes and forms of communication in all modes including those of speech and writing.

Some of his book publications in this area are Learning to write (1982/1994); Linguistic processes in sociocultural practices (1984/1989); Social Semiotics (1988, with R Hodge); Before Writing: rethinking the paths to literacy (1996); Reading Images: the grammar of graphic design (1996/2006, with T van Leeuwen); Multimodal Discourse: the modes and media of contemporary communication (2002, with T van Leeuwen); Literacy in the new media age (2003); and Multimodality: a social semiotic approach to contemporary communication (2010).

UTKAST

Mandag 23. april 1130-1300

Møllenberg - Didaktikk 1

Vurdering av elevers kompetanse - modell for taksonomibruk

Andreassen, Svein-Erik

Universitetet i Tromsø, institutt for lærerutdanning og pedagogikk

Problemstilling: Vurdering av elevers måloppnåelse i LK06 -hvilke taksonomier synes å være hensiktsmessige? Throndsen et al. (2009) viser at skoler praktiserer en rekke ulike taksonomier. Det synes som om at en av de mest vanlige blant disse er Blooms (1956) taksonomi. Denne differensierer elevens handling, gjennom ulike verb, i forhold til et innhold. Denne kan således omtales som en verb-taksonomi. Kompetansemålene består hovedsakelig av tydelige definerte verb. Bruk av Blooms taksonomi kan dermed medføre at kompetansemålene endres lokalt. Presentasjonen drøfter hvorvidt adjektiv-taksonomi og substantiv-taksonomikan være mer aktuelle til LK06. Presentasjonen utfyller min artikkel "Hva skal kompetansemålenes tomme rom fylles med?", som inngår i konferanserapporten fra FoU i praksis 2011. Artikkelens fokus er kompetansemålenes innholdsdimensjon, mens denne presentasjonen hovedsakelig tar for seg kompetansemålenes handlingsdimensjon. Presentasjonen viser også empiri fra et utviklingsarbeid der begge disse to dimensjonene kombineres i vurdering av måloppnåelse. Formålet med presentasjonen er å bidra til både forståelse for didaktisk problematikk, og vise deler av en påbegynt modell for vurdering av måloppnåelse.

Tyler (1949/2002) skiller mellom læringsmåls adferdsdimensjon (jeg benytter betegnelsen handlingsdimensjon) og innholdsdimensjon. Begge disse dimensjonene i læringsmålsformuleringer analyseres her ved hjelp av Bernsteins (1974) begrepspar svak- og sterk innramming. Drøftingen av de tre ulike taksonomiene gjøres delvis gjennom tankeeksperiment jf. Häggquist (2009). Empiri er produsert gjennom deltakelse i aktivitet jf. Wadel (1999) og dialog jf. Gustavsen (2009), som skiller mellom intervju, samtale og dialog. Dette gjennom en casestudie ved en skole i et forskende partnerskap jf. Tiller (1999).

I hvilken grad er presentasjonens resonnementer og påbegynte modell relevant og adopterbar for praksisfeltet?

UTKAST

De praktisk-estetiske fagene og rammefaktorers betydning - en casestudie

Holthe, Asle & Oddrun Hallås, Eldbjørg T. Styve, Njål Vindenes

Høgskolen i Bergen

Presentasjonen redegjør for hvordan ulike rammefaktorer muliggjør eller begrenser opplæringen i de praktisk-estetiske fagene. Presentasjonen inngår som del av forskningsprosjektet: De praktisk-estetiske fagene på barnetrinnet. Ferdigheter, kunnskap og danning - eller «blot til Lyst».De praktisk-estetiske fagene i grunnskolen har tradisjonelt vært kunst og håndverk, mat og helse, musikk og kroppsøving. Felles for disse fagene er at de i tillegg til å utvikle praktiske ferdigheter går inn i en teoretisk og historisk dannelsestradisjon hvor kombinasjonen av praktisk og teoretisk kunnskap utgjør fagenes egenart. Kunnskapsløftet ga et klarere skille mellom politisk styring og fagligpedagogisk styring der skolene har stor frihet til å velge metoder, definere innhold og velge virkemidler. Rammefaktorer, og hvordan rammefaktorene oppleves, er med på å skape det handlingsrommet skolen har for å drive opplæring. Ved å studere rammefaktorer kan en synliggjøre forhold som er sentrale for opplæringen i de praktisk-estetiske fagene.

Vi har gjennomført en sammenlignende casestudie med utforskende design på to barneskoler. Studien har en kvalitativ tilnærming med følgende datakilder: observasjon av skolens fysiske miljø, dokumenter, individuelle intervju med rektor og lærere som underviser i de praktisk-estetiske fagene og fokusgruppeintervju med elever. Det er valgt en case-orientert analyse av datamaterialet slik at dataene i hver case er analysert og casene er deretter sammenlignet (Miles & Huberman, 1994).

Med utgangspunkt i rammefaktorteorien (Lundgren, 1972) diskuteres hvordan 1) pedagogisk rammesystem, 2) administrative rammene 3) ressursmessige rammer, 4) organisasjonsmessige rammer og 5) rammer knyttet til elevene påvirker den enkelte skoles prioritering og tilrettelegging av opplæringen i de praktisk-estetiske fagene. Presentasjonen vil kunne være relevant for didaktisk forskning og dermed lærerutdannere, skoleeiere og lærere.

Intensitet og involvering i kroppsøving

Brattli, Vidar Hammer & Knut Lyng Hansen, Magne Steiro, Jørgen Ingebrigtsen

Høgskolen i Nesna

Deltakelse i fysisk aktivitet gir akutte og langsiktige helsemessige fordeler som redusert risiko for sykdom og skader. Kroppsøvingsfaget kan være en arena for slik utfoldelse, men for god helseeffekt bør aktiviteten styres på en slik måte at

UTKAST

man oppnår optimal intensitet og involvering for alle undergrupper av elever. Derfor har denne undersøkelsen sett på sammenhenger mellom ulik organisering (lagstørrelse/ kjønnssammensetning) av lagidrett i kroppsøvings-undervisningen og elevenes faktiske og selvoppfattede intensitet og involvering.

58 elever i 10. klasse ble delt inn i små og store kjønnsdelte og kjønnsblandede lag. Lagene spilte seksminutters fotballkamper, hvor hjertefrekvens og involvering hos den enkelte elev ble kontinuerlig monitorert. Elevene fylte også ut skjema for skalering av intensitet og involvering etter hver aktivitetsform. Våre funn indikerer noen kjønnsforskjeller i intensitet og involvering. Generelt ser imidlertid kamper med kjønnsdelte små lag og små kjønnsblandede lag ut til å gi høyere intensitet og involvering enn kjønnsblandede store lag. Særlig gjelder dette for elever som ikke er aktive i organisert idrett på fritiden.

Vi konkluderer med bakgrunn i dette at smålagspill er å foretrekke for maksimal helseeffekt av kroppsøvings-undervisningen. Funnene i denne undersøkelsen indikerer også at man kan bruke elevenes skalering av grad av involvering for styring av kroppsøvingsfaget. Vi foreslår imidlertid ytterligere undersøkelser av dette for mer presis forståelse av relasjonen mellom faktisk og selvrapportert intensitet og involvering hos de ulike elevgruppene.Til diskusjon: Hvordan kan disse funnene bidra til å bedre kroppsøvings-undervisningen? Hvilken konsekvens kan dette gi for implementering av jevnlig fysisk aktivitet i ungdomsskolen?

Gamle Bybro - Mangfold 1

Norske førskolelærerstudenters erfaringer med 3 måneders opphold i Zambia

Bergersen, Ane

Høgskolen i Sogn og Fjordane

Problemstilling: Hva uttrykker norske førskolelærere at de har lært gjennom studiet Global Knowledge med tre 3 måneders studentopphold i Zambia? Fokus er å få fram førskolelærernes egne beskrivelser av hva de mener de har lært gjennom studiet Global Knowledge med særlig vekt på erfaringer fra praksis i zambiske barnehager og feltarbeid i Zambia på til sammen 3 måneder. Studentenes beskrivelser rettes særlig inn på hvilke av disse erfaringene de ser som særlig relevante for utøvelse av eget yrke i Norge. Formålet er å presentere ny kunnskap om studentenes læringsutbytte ved å oppholde seg og ha praksis i et land som Zambia, og om et slikt opphold kan øke førskolelæreres interkulturelle kompetanse og økt global forståelse. I denne presentasjonen brukes innsamlet data knyttet til studiet Global Knowledge ved Høgskolen i Sogn og Fjordane. Disse funnene kan gi verdifull innsikt til andre utdanningsinstitusjoner som har tilsvarende studier og studentutveksling.

UTKAST

Metodene som er brukt er to ulike evalueringsskjema i slutten av studiet og et kvalitativt spørreskjema sendt ut 3-4 måneder etter endt studium. Data er samlet inn for de siste fire årene. Teori/materiale som blir brukt er fra tilsvarende undersøkelser for ulike profesjonsstudier, teori om interkulturell forståelse, læringsutbytte sett i forhold til mål med førskolelærerutdanningen og mål med internasjonalisering i høyere utdanning.

I diskusjonen ønskes det fokus på hvordan studentene kan øke sitt læringsutbytte under slike 3 måneders opphold. Videre er det ønskelig at diskusjonen gir innspill på andres erfaringer med tilsvarende studentutveksling for lærer- og førskolelærerstudenter.

Utviklingsarbeid om kulturelt mangfold i barnehager og skoler i Nord-Trøndelag

Moen, Kathrine

HINT

Problemstilling, fokus og formål: HiNT har i samarbeid med NAFO og fylkesmannen i Nord-Trøndelag i flere år drevet et utviklingsprosjekt retta mot ansatte i barnehager i fylket. HiNT drev et par år et tilsvarende parallelt prosjekt retta mot lærere i grunnskolen. Målet for begge prosjektene var bevisstgjøring og økt handlingskompetanse omkring flerkulturelle barn. Vinteren 2012 har vi ferdigstilt en rapport fra dette utviklingsarbeidet, og her er funn både angående innhold og organisering som vi ønsker å diskutere i presentasjonen vår. Problemstillinga er derfor: Hvilke muligheter og utfordringer ligger i å drive et tverrfaglig utviklingsprosjekt om kulturelt mangfold felles for barnehage og skole?

Teori / metode: Til grunn for innlegget ligger en rapport vi har skrevet med utgangspunkt i fokusgruppeintervjuer og spørreundersøkelse etter utviklingsprosjektet.

Diskusjon: Hva sitter praksisfeltet igjen med som utbytte? Hvilket utbytte kan barnehager og skoler ha av et felles prosjekt? hva er den faglige kompetansen de sitter igjen med? Hva er særlige utfordringer for barnehagene når det gjelder arbeidet med kulturelt mangfold? Hva er særlige utfordringer for skolene nå? Har antall minoritetsspråklige barn noen betydning? Er faglig påfyll eller erfaringsutveksling det viktigste for praksisfeltet? Hva er erfaringene angående organisering av slike prosjekt?

Barnehagen i endring. Inkludering i praksis

Korsvold, Tora

Dronning Mauds Minne Høgskole

UTKAST

Verdien det i seg selv er å være sammen med andre barn i et inkluderende fellesskap, et fellesskap som består av et mangfold av barn, variasjon og ulikhet, tillegges i dag stor ideologisk og politisk vekt. Samtidig mangler vi kunnskap som kan gi nærmere innsikt i hvordan praksis fungerer. Siden et barnehageopphold i dag har som mål å sikre alle barn deltagelse og sosial integrasjon i samfunnet, blir det viktig å studere nærmere hvordan mangfold håndteres. Prosjektets problemstilling er derfor følgende: Hvordan skapes det rom for inkludering i praksis? Formålet med denne presentasjonen er imidlertid mer begrenset, å gi innsikt i noen endringer i barnehagens hverdagspraksis, og å fokusere på barnegruppas sammensetning.

Et historisk perspektiv er anvendt for å få mer kunnskap om endringsprosesser. Kunnskap fra et større innsamlet intervjumateriale er benyttet, dvs. at et intervjumateriale med førskolelærere som startet sin yrkeskarriere på 1990-tallet er koblet sammen med intervjuer fra to tidligere prosjekter. En narrativ analyse av tre generasjoner førskolelærer (40 informanter) benyttes, med utgangspunkt i følgende spørsmål: Hvilke barn har til ulike tider blitt karakterisert som forskjellig fra andre barn fordi de voksne har oppfattet at de har hatt "særskilte behov"? Metoden som er anvendt er "narrative memories".

Analysen drøfter det skiftende innholdet i kategorien barn med "særskilte behov", og gir slik ny innsikt i ulike tiders mangfoldige barnegruppe. Undersøkelsen gir videre kunnskap om hvilke barn de tre generasjonene har oppfattet som forskjellig eller ulike andre, og hvilke narrative grep som benyttes i omtalen av barn. Samfunnsstrukturer som økonomiske, politiske og kulturelle er innvevd i de voksnes narrativer, og gjenspeiler samfunnsutviklingen, bl.a. med økt innvandring og endringer i befolkningssammensetningen osv.

Leangen Gård - Literacy 1

The conventional versus the innovative: two approaches to English as a foreign language (EFL) reading instruction in Norwegian primary schools

Charboneau, Rebecca

Universitetet i Stavanger

This paper presents research comparing teachers' practices and perceptions about EFL reading instruction in fourth and fifth grade classes in two schools using different literacy approaches: the Early Years Literacy Programme (EYLP) and a traditional textbook-based approach. The literacy approach of a school is defined as incorporating practices, materials, and teachers' beliefs about language learning and teaching/instruction. The EYLP program was designed for first language literacy instruction in Australia, but in the present context has been adapted to foreign language instruction in some Norwegian primary schools.

The program emphasizes a structured classroom learning environment, parental participation and professional development for teachers. Classrooms are organized with groups of pupils rotating around different learning stations and guided reading at a teacher station using level-differentiated texts.

The English instruction in these classes was observed five times during a six-month period. During observations, which were audio recorded, the researcher focused on reading instruction, grouping and interactional practices, and materials and methods used in the classrooms. The teachers were also interviewed to gain additional understanding of their background, educational experience, and beliefs and practices regarding language learning and reading instruction in particular.

The paper discusses the similarities and differences between the two approaches, to what extent the EYLP program is innovative for EFL teaching compared to traditional textbook-based instruction, and how the two approaches influence learner autonomy and pupils' reading development.

Hva skrives i skolen?

Nedberg, Audhild & Hilde Sollid

ILP ved Universitetet i Tromsø

Formålet med presentasjonen er å diskutere forholdet mellom lesing og skriving som grunnleggende ferdighet i skolen. Med utgangspunkt i skrivetrekanten (Smidt 2010) stilles spørsmålet om hva som skrives i løpet av en dag: Hva skrives som støtte for lesing (innhold), for å utvikle håndverket(form) og for å utvikle skriving som fungerer i et sosialt fellesskap (formål)?

De som stiller spørsmålene er første- og andreårsstudenter i to mastergradsløp i lærerutdanninga ved universitetet i Tromsø: master i lærereutdanning 1-7. trinn og 5.-10. trinn, og skjer gjennom observasjon av praksislæreres undervisning, samt samtaler mellom studentene og praksislærerne, og refleksjonsnotater i etterkant. Undersøkelsen omfatter 4.-7. klassetrinn i grunnskolen. Undesøkelsen danner opptakten til det som kan bli et større aksjonslærings- og forskningsprosjekt om skriving som grunnleggende ferdighet. Samarbeidspartnerne er norsklærere og studenter i lærerutdanninga og lærere ved praksisskolene. Denne delen av prosjektet består altså av en empirisk undersøkelse, og er ment som et første steg på veien for et mulig videre samarbeid.

Ut fra en foreløpig analyse av studentobservasjonene kan det se ut som at skriving prioriteres ned i forhold til lesing, og at overraskende mye av det som skrives er mer egnet til å støtte elevenes lesing enn til å utvikle dem som skrivere. I presentasjonen ønsker vi å gå nærmere inn på disse funnene og diskutere skolens praksis på dette feltet.

UTKAST

Språkkartlegging i barnehgen og utfordringar for barnehagefeltet

Vatne, Bente

Høgskulen i Volda

Problemstillinga i dette paperet er: Kva utfordringar har språkkartlegging i barnehagen for innhaldet i ny barnehagelærarutdanning? Utgangspunktet er regjeringa sitt vedtak om språkkartlegging av alle treåringar i barnehage og rapporten frå Kunnskapsdepartementet som viser at åtte typar verkty som verte brukte til slik kartlegging, ikkje tilfredsstiller krava. Målet er å setje søkjelys på utfordringane som språkkartlegginga kan ha for barnehagefeltet og for innhaldet i den nye barnehagelærarutdanninga.Vedtaket om full barnehagedekning har medført auka utbygging. Dette medfører i neste omgang auka etterspurnad etter pedagogiske leiarar og assistentar. Mange av desse er nyutdanna og utan erfaring. I tillegg arbeider mange tilsette på dispensasjon frå utdanningskravet.

Det empiriske grunnlaget for presentasjonen er ei nasjonal spørjeskjemaundersøking blant pedagogiske leiarar og assistentar. Undersøkinga vart gjennomført våren 2009 i regi av prosjektet "Meistring av førskulelærarrolla i eit arbeidsfelt med lekmannspreg" (MAFAL). Studien fekk svar frå 1192 pedagogiske leiarar og 1357 assistentar, dvs. at om lag 59 pst. av barnehagane svara. Det teoretiske grunnlaget for presentasjonen er mellom anna ein modell av faktorar som påverkar kvalifiseringa til yrket. Modellen er henta frå prosjektet "Nyutdannede læreres mestring av yrket" (NYMY) og er omarbeidd til barnehagefeltet.

Studien viser at dess mindre erfaring pedagogiske leiarar og assistentar har frå arbeid i barnehage, desse mindre vekt legg begge gruppene på språkleg kompetanse og kommunikasjon. Og omvendt: Dess meir erfaring, dess meir vekt legg dei på desse områda. Kva utfordringar skaper dette for språkkartlegginga av treåringar? Kva fortel desse resultat om å vere nytilsett og utan erfaring frå barnehagekvardagen? Kva konsekvensar har resultata for innhaldet i den nye barnehagelærarutdanninga

Munkholmen - Matematikk 1

Endring av tallforståelse i overgangen skole - barnehage

Bjerke, Annette Hessen & Camilla Rodal

Høgskolen i Oslo og Akershus

Hvilken kompetanseutvikling ser vi hos elevene innen tallforståelse og tallregning i overgangen mellom barnehage og skole? Vi har hatt som mål å finne ut mer om hva som skjer i overgangen mellom barnehage og skole. I mai 2010 intervjuet vi 25 barn i 4 ulike barnehager i Oslo og Akershus. Formålet var å få et bilde

UTKAST

av hva barna kan om tall og telling, hvilken oppfatning de har av mengder og om de kan noe om regneartene før de forlater barnehagen. I mai 2011 intervjuet vi de samme barna etter at de hadde gått om lag ett år på skolen. Vi vil presentere en sammenligning datamaterialet der vi ser på hvordan barna har utviklet sin kompetanse innen tall og tallregning i løpet av førsteklasse. Noen barn fra undersøkelsen vil vektlegges spesielt. Denne type forskning er etterspurt. Matematikk har fått et mye større fokus i barnehagen etter den siste reformen.

Vårt arbeid har vært kvalitativ forsking basert på dybdeintervju. Vi tok utgangspunkt i en samling tester som brukes i Sverige, «DIAMANT - Diagnoser i matematikk». Diamant er et sett med diagnostisk materiell bestående av et sett med tester som hver enkelt lærer i grunnskolen kan bruke til å kartlegge hvor langt elevene har kommet i sin matematikkutvikling ved skolestart. En omfattende undersøkelse i Sverige utført i 2008 på 50 skoler med ca 1600 barn (Fredriksson, M. 2009) danner et svært interessant sammenligningsgrunnlag for våre funn.

Hvordan er utviklingen til barn med høy kompetanse i barnehagen sammenlignet med barn med lav kompetanse når de har gått et år på skolen?Hvordan ivaretar og tilrettelegger skolen for disse barna som har så forskjellige behov?

Theorizing mathematics teaching: pre-service teachers' perceptions before and during school placement

Eriksen, Elisabeta & Annette Hessen Bjerke, Camilla Rodal, Bjørn Smestad, Yvette Solomon

Høgskolen i Oslo og Akershus

Pre-service teachers frequently experience tension between their research-informed university college training and their in-school practice. In mathematics teaching, this is a particularly sharp contrast, since personal experience of traditional "transmissionist" school mathematics and dominant discourses about the importance of 'right answers' and 'natural ability' can re-surface and be reinforced by schools which are driven by accountability measures within the context of international performance comparisons such as TIMSS/PISA. Pre-service teachers consequently tend to focus on teaching instrumental skills, abandoning the holistic literacy approach promoted by teacher-educators. This paper explores this tension, drawing on an analysis of first-year students' theorizing about mathematics teaching on entry to a teacher education programme, and their reflections during their in-school practice six months later.

Descriptions of "good mathematics classes" were gathered fGamle Bybro02 students training to teach grades 1-7, at the beginning of the current academic year. A sub-sample of 40 students completed questionnaires on the influences of school and university training on their teaching practice six months later, and on their perceptions of mathematics and mathematics teaching. A further 5 students par-

UTKAST

ticipated in a focus group which discussed what they were learning about mathematics teaching during their school placement. The data were analysed using NVivo software in order to identify discourses of mathematics and teaching which the students drew on, and their role in the university and school communities of practice.

We consider the role of perceptions of mathematics and school experience in students' emerging teacher identities and their related pedagogic models. We raise questions regarding the implications for mathematics teacher education, particularly how students can gain the most from school placements.

Argumentasjon, begrunnelser og bevis i matematikk på barnetrinnet

Hovik, Ellen Konstanse & Ida Heiberg Solem

HIOA

Bevis i matematikk har i skolen tradisjonelt vært knyttet til høyere klassetrinn. Imidlertid hevder mange forskere at vi bør begynne langt tidligere for å gjøre elevene fortrolig med å begrunne og forklare sine resonnementer. I følge læreplanen LK06 er lærere også forpliktet til dette i arbeidet med de grunnleggende ferdigheter i matematikk der elevene skal«...gjere seg opp ei meining, stille spørsmål, argumentere og forklare ein tankegang ved hjelp av matematikk». I denne sammenheng er det relevant å se på hva det å bevise på barnetrinnet kan innebære. Hva kan være et holdbart bevis på dette nivået? Hva er læreres kunnskaper om og holdninger til bevis? Og hvordan responderer elever og lærere på oppgaver som medfører bevis?

Vårt materiale består av skriftlige oppgaver fra videreutdanningskurset Ma 3B - matematikk på barnetrinnet knyttet til læreres arbeid med bevis i klasserommet. I denne omgang konsentrerer vi oss først og fremst om empirisk argumentasjon kontra bevis.Vi analyserer og drøfter elevenes argumentasjon og begrunnelser og lærernes respons og egne refleksjoner i etterkant. Vi tar bl.a utgangspunkt i Andreas Stylianides (2007) kriterier for bevis i klasserommet.

Hvordan kan vi kvalifisere lærerne slik at de kan arbeide med ulike former for bevis i klasserommet? Hvordan kvalifisere lærerne til å fremme grunnleggende ferdigheter i matematikk knyttet til begrunnelse, argumentasjon, resonnement og forklaring?

Lian - Høyere utdanning 1

Mannlege førskolelærarar sin oppleving av å være en minoritet i utdanninga

Bøyum, Sigrid

UTKAST

Høgskulen i Sogn og Fjordane

Fokus/ mål: I arbeidet med å nå den nasjonale målsetjinga om 20% menn i barnehagen (jfr. Handlingsplan for likestilling i barnehage og grunnopplæring 2008-2010), er det viktig ikkje berre å arbeide med nyrekruttering av mannlege tilsette. Like viktig er det å halde fast i dei som er i udanninga og sjå til at dei vel barnehagen som yrkesarena i mange år framover. Siktemålet med mitt prosjektet er å følgje opp dei mannlege første og andre års studentane tettare enn det ein kan klare innafor ordinært studieprogram og med vanlege undervisningsressursar.Målet for arbeidet er ikkje at menn på førskulelærarlina skal førast gjennom for ein kvar pris. Det vil bli stilt dei same kvalitetskrav til dei mannlege studentane som dei kvinnelege studentane. Målet er å finne ut årsaker til at fleire menn droppar ut av utdanninga, og sjå om vi kan gjere nokre endringar i utdanninga som vil føre til at fleire fullfører studiet. Problemstilling: Korleis legge til rette for at fleire mannlige førskulelærarstudentar fullfører utdanninga?

Metode: Det er brukt intervju som metode. Gjennom studentar som informantar kan vi få eit innsyn i korleis det er å være mannleg student på vår høgskule. Intervjuet var delt opp i fem tema:- bakgrunn for utdanningsval- Oppleving av studiet som mannleg minoritet- fråfall blant mannlege studentar- tankar om framtidig yrkesval- Generelt om rekruttering av menn. Utvalet består av 11 mannlege studentar. 3 studentar går første året og 8 studentar går andre året. Dei mannlege studentane i første klasse vart intervjua kvar for seg, medan dei mannlege studentane i andre klasse vart intervjua i gruppe på fire. Litteratur:Askeland, L. og Rossholt, N. (2009) Kjønnsdiskurser i barnehagen. Mening, Makt og Medvirkning. Oslo: Fagbokforlaget Sataøen, S.O. (2008). Mannlege førskulelærarar gjennom fire tiår 1997 - 2007. Høgskulen i Sogn og Fjordane. Sogndal: Teigen. M (2006:2): Det kjønnsdelte arbeidsliv. Oslo

Pedagogikk og elevkunnskap - det nye lærerutdanningsfaget?

Christensen, Hanne & Kirsten Thorsen

Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier

De nasjonale retningslinjene for grunnskolelærerutdanningene(G10) stiller store krav til det nye faget pedagogikk og elevkunnskap. Faget skal ha en samlende funksjon både i forhold til andre studiefag og i forhold til praksisopplæringen. Vårt prosjekt er knyttet til implementering av G10 ved Høgskolen i Oslo og Akershus, nærmere bestemt 5-10-utdanningen. I dette arbeidet har utvikling av fagplaner i pedagogikk og elevkunnskap, fagplaner i aktuelle studiefag og praksis, samt utvikling av vurderingsrapporter for praksisopplæring ståtte sentralt. Operasjonalisering av nasjonale læringsutbyttebeskrivelser til lokale grunnlagsdokument har hatt som mål å gi gode rammer for implementering av en inte-

grert, profesjonsrettet lærerutdanning. Prosjektet søker å utvikle en ny lærerutdanningsdidaktikk (Brekke 2004, Haug 2008 og 2010), som retter oppmerksomheten mot studentenes utvikling av læreridentitet (Shulman 2005), både i teori- og praksisdel av utdanningen. Vi vil argumentere for at flerfaglig samarbeid, der praksisopplæring er en integrert del, er en forutsetning for å motvirke fragmenteringen av de ulike utdanningskomponentene. I et slikt perspektiv er det vesentlig å gi studentene mulighet til å erfare sammenhenger mellom studiets ulike deler (Grimen 2008, Dewey 1996).Sentralt i dette arbeidet står utviklingen av en oppgavestruktur på programnivå hvor vi har forsøkt å utvikle faget pedagogikk og elevkunnskap til å framstå som det samlende faget for lærerutøvelsen. Gjennom arbeidskrav, integrert i den teoretiske og praktiske delen av utdanningen, har vi forsøkt å fange studentenes tid og oppmerksomhet, gi retning for læringsarbeidet deres, utfordret dem og arbeidet med å opprettholde både akademiske og profesjonelle standarder (Gibbs og Simpson 2004). Forskningsspørsmål:Hvordan bidrar arbeidskrav til et integrert forhold mellom pedagogikk og elevkunnskap, studiefag og praksis? Hva sier studentene de har lært i forhold til framtidige profesjonsoppgaver og egen læreridentitet?

Underveis i første år av innovasjonsprosessen har vi samlet studentarbeider og læringslogger, foretatt dokumentanalyse og gjort intervjuer med utvalg av studenter (Kvale og Brinkmann 2010). Forskning på utviklingsarbeid der vi selv er aktører reiser viktige problemstillinger (Postholm 2005, Postholm og Moen 2009).

Akademisering eller profesjonsretting? Bacheloroppgaven i Grunnskolelærerutdanning (GLU)

Skjærvold, Svein-Otto & Calle Dons

Høgskolen I Sør-Trøndelag avdeling for lærer- og tolkeutdanning

Høsten 2010 ble det satt i gang en ny grunnskolelærerutdanning i Norge. Grunnskolelærerutdanningen skal kvalifisere studentene med faglig kompetanse, differensierte studieløp (1-7 og 5-10) og en lærerutdanning som integrerer pedagogikk og elevkunnskap med undervisningsfagene og praksisopplæringen. Utdanninga skal legge vekt på faglig dybde, tettere kopling mellom teori og praksis og grunnleggende ferdigheter. En ny utfordring er at studentene i løpet av 3. Studieår skal gjennomføre en individuell bacheloroppgave. Bacheloroppgaven i grunnskolelærerutdanningen er en ny konstruksjon, introdusert i Stortingsmelding 11 (2008-2009) Læreren. Rollen og utdanningen, for å styrke utdanningens forskningsforankring og utviklingsorientering. Arbeidsmåter som ”stiller krav til åpen og etterprøvbar kildebruk, selvstendighet, analyse og refleksjon i egne arbeider, vil (...) gi et grunnlag for en mer positiv og aktiv holdning til forskning og bruk av kunnskap blant studenter og lærere” (ibid., s. 25Ved HiST har vi i studieåret 2011/12 gjennomført et forsøk hvor en studentgruppe (klasse) har

hatt Pedagogikk og elevkunnskap med gjennomført bacheloroppgave. I denne presentasjonen vil vi fokusere på de erfaringene vi har gjort, og reflektere over hvordan vi kan utvikle en modell for arbeid med Bacheloroppgaven som bidrar til å utvikle akademisk kompetanse og en mest mulig robust profesjonsutdanning.

Gråkallen - Danning 1

Dannelse nedenfra - et glemt dannelsesperspektiv?

Karlsen, Gustav E.

HiST-ALT

Innledning: Årets FoU-konferanse har som tema «Dannelse, mangfold og framtid». Konferansen bekrefter inntrykket av at dannelse er «in», og særlig dannelse innenfor høyere utdanning. Den nye dannelsestrenden er både faglig og politisk. Faglig har det vokst fram en betydelig dannelsesforskning (eks. Bernt Gustavsen, Thomas Højrup, Dietrich Schwanitz) med strøm av artikler, utredninger og bøker. I den politiske retorikk er dannelse nå et honnørord. Et uttrykk for det er at statsråd for høyere utdanning, Tora Aasland, foredrar om «Dannelse i vår tid». Paradoksalt skjer dette samtidig med etableringen av et styringsregime der institusjonene må agere som markedsaktører og kunnskapsutviklingen knyttes til effektivitet og målbare resultater (Kvalifikasjonsrammeverket). Utdanningen skal produsere «humankapital» med vekt på grunnleggende ferdigheter (skrive, lese, regne og brukt IKT) i kombinasjon med endringsevne og entreprenørskap for livslangt å møte skiftende utfordringer i den nye globaliserte markedsøkonomien. Hensikt og problemstillinger: Hva preger den akademiske dannelsesforståelse som har kommet til uttrykk særlig det siste åra?Hva innebærer en «folkelig dannelse», og hvordan er «dannelse nedenfra» manifestert i en historisk og politisk kontekst? Hva er likheter og forskjeller mellom «akademisk» og «folkelig» dannelse?

Metode: Den metodologiske tilnærmingen er dokumentanalyse. Kildene er bøker, artikler og utredninger som omhandler den «nye» dannelsesforskningen. En viktig norsk kilde er Dannelsesutvalgets utredning «Kunnskap og dannelse foran et nytt århundre» fra 2009. For å forstå «dannelse nedenfra», folkelig dannelse, er Christopher Bruuns bok «Folkelige Grundtanker» fra 1864 en særlig viktig kilde. Teoriforankring:Den teoretiske forankringen i forhold til problemfeltet som er skissert, vil primært være det som kan omtales som dannelsesteori historisk nært forbundet med humanistisk, åndsvitenskapelig og kritisk teori.

Spørsmål til diskusjon Kan marked og dannelse forenes?Legitimerer den nye interessen for dannelse en tilpasning av individet til globaliseringsøkonomien og svekker dannelse som kulturell selvforståelse?

LITKAST

Lærerstudentens vei mot en profesjonell læreridentitet

Mathisen, Kari

HiST ALT

I forskrift for grunnskolelærerutdanningene understrekes ansvaret profesjonsdanningen har for å tilby studentene en integrert og profesjonsrettet utdanning ved å gi muligheter til solide kunnskaper og slik kvalifisere studentene i arbeidet mot en profesjonell utvikling (Forskrift for rammeplan for GLU, § 1). I begrepet profesjonell utvikling ligger både fagkunnskaper og en profesjonell identitet som lærer. Hvordan kan lærerutdanningen arbeide slik at studentene blir bevisst egen profesjonell utvikling og sin profesjonelle identitet? Mitt utgangspunkt er at studentene under utdanningen må arbeide med og reflektere over egen identitet som lærer slik at de har et grunnlag for videre utvikling når de begynner som utøvende lærere. Problemstillinger:Hvordan uttrykker studentene egen forståelse av seg som profesjonell lærer i egne tekster gjennom studiet? Hvordan opplever de utvikling av egen læreridentitet? I hvilken grad legger de vekt på betydningen av profesjonskunnskap i utviklingen av egen læreridentitet?

MetodeKvalitativ metode (Gudmundsdottir, 1998, Kvale, 2001) der studentenes tekster er informanter. Studenter på 1. året på GLU2 skrev våren 2011 refleksjonslogg i pedagogikk og elevkunnskap om utvikling av egen læreridentitet. Tekstene til disse 45 studentene er datamaterialet og danner utgangspunkt for dette framlegget.TeoriHeggen (2008) hevder at i diskusjon om profesjonell kvalifisering må eksakte kunnskaper, ferdigheter og kognitiv læring ses i forhold til identitet og profesjonell danning. Profesjonell identitet er knyttet til den personlige identitetsdanningen som har med utøvelsen av yrkesrollen å gjøre. I mitt arbeid er studentenes refleksjon over egne erfaringer og opplevelser uttrykt gjennom skriftlige logger sentralt. Refleksjon er analyse av egen aktivitet, men det må kritisk refleksjon til for at den skal føre til profesjonell utvikling. Derfor må refleksjonsprosessen være en selvgranskingsprosess, en form for egenvurdering som er mekanismen for profesjonell utvikling (Ross & Bruce, 2007). Korthagens og Vasalos (2005) arbeid diskuterer refleksjon som en bred og dyptgående egenvurdering.

Barnehage som hjelpetiltak - et kvalitativt godt tilbud for barn og deres foreldre?

Emilsen, Kari & Åse Bratterud

Dronning Mauds Minne høgskole & NTNU Samfunnsforskning BUS Midt-Norge

Barnehage som hjelpetiltak er det mest brukte barneverntiltaket for barn mellom 0 og 5 år. Tiltaket har til hensikt å styrke barnets og familiens ressurser og foreldrenes omsorgskompetanse. Prosjektet «Barnehagen som barneverntiltak», er

UTKAST

et samarbeid mellom Redd Barna, NTNU Samfunnsforskning ved avdeling BUS Midt-Norge, og Dronning Mauds Minne Høgskole, og har som mål å innhente kunnskap om bruken av tiltaket med tanke på å bidra til at bruken av barnehagen som hjelpetiltak blir mer målrettet og kvalitativt bedre for barn og deres familier. Formålet med presentasjonen er å gi innsikt i resultater fra prosjektet og med bakgrunn i resultater diskutere barnehagens rolle, ansvar og kompetansebehov.

Sagbakken (2004) hevder at det tilbudet som gis i barnehagen som tiltak fra barnevernet, for ensidig blir beskrevet som et ubetinget gode, uten at hva som er bra blir konkretisert og problematisert. Videre påpeker Killen (1991) at forventningene til barnehagen som tiltak er såpass omfattende at man ikke kan forutsette at alle barnehager kan oppfylle dem uten grundig og systematisk oppfølging fra barneverntjenesten. Det er gjennomført en undersøkelse av barneverntjenestene i Midt-Norge ved bruk av et elektronisk spørreskjema som ble sendt. Resultatene er samlet og tolket.

Barnehageansatte har en svært viktig rolle for å følge opp barn som lever under vanskelige forhold hjemme. Samtidig er oppfølging av hjelpetiltaket en viktig forutsetning for at det skal lykkes som et forebyggende tiltak. Resultater viser at det er flere utfordringer barnehagen og barnevernet står ovenfor for at barnehagen kan bli et kvalitativt godt tiltak for barnet og deres foreldre. Dette gjelder både hvordan samarbeid og kvaliteten på tiltaket blir vurdert, men også hvordan samhandling og kommunikasjon mellom barneverntjeneste og barnehager foregår.

Strinda - Lærerens læring

Kontaktlæreres kunnskapsutvikling

Ertsås, Turid Irgens

Høgskolen i Nord- Trøndelag

Presentasjonen tar utgangspunkt i doktorgradsarbeidet med tittelen: Kontaktlærerarbeid i videregående skole. En kvalitativ studie av kontaktlæreres utvikling av praksiskunnskap.Formålet med presentasjonen er å synliggjøre hva som kjennetegner kontaktlæreres kunnskapsutvikling og hvilke former for kunnskap og teorier som inngår i deres utvikling av praksiskunnskap.

Studien er en casestudie hvor dataene er samlet inn gjennom intervju med kontaktlærere i videregående skole. Analysen har en empirisk fenomenologisk tilnærming og inneholder en empirinær analyse av fenomenet kontaktlærerarbeid og en teoretisk drøfting av kontaktlærernes utvikling av praksiskunnskap.Studien har sin teoretiske forankring i perspektiver som behandler ulike aspekter ved

UTKAST

kunnskapsbegrepet og utvikling av kunnskap. I den teoretiske drøftingen anvendes Erich Wenigers utvidede teoribegrep, Gilbert Ryles teori om ulike kunnskapsformer og Peter Jarvis' teori om utvikling av praksiskunnskap.

Funnene viser at kontaktlærernes utvikling av praksiskunnskap hovedsakelig skjer gjennom primær- og sekundærerfaringer. Egne erfaringer og erfaringsutvekslinger med kolleger danner da grunnlaget for den praksiskunnskapen de anvender i sitt kontaktlærerarbeid.Studien viser også at denne lokale og erfaringsbaserte måten å utvikle kunnskap på er den kontaktlærerne foretrekker.I den sammenfattende drøftingen rettes søkelyset mot utfordringer kontaktlærere står overfor i utvikling av praksiskunnskap mot en mer profesjonell yrkesutøvelse, og faren ved en ensidig lokal og kontekstuell kunnskapsutvikling diskuteres. Det argumenteres for et gradert syn på teori og for betydningen av teoretisering i vid forstand, der også sterkere teori blir trukket inn for å utvikle en god profesjonell praksis. Avslutningsvis redegjøres det for studiens mulige konsekvenser for det empiriske feltet og lærerutdanningen.

«Alle trenger å lære mer om posisjonssystemet» - om læreres oppfatning av UKM

Fauskanger, Janne & Reidar Mosvold

Universitetet i Stavanger

Fokuset på lærernes fagkunnskap har økt de siste årene, og gjennom arbeidet med å forstå denne kunnskapen har det blitt utviklet flere teorier og rammeverk. Undervisningskunnskap i matematikk (UKM) er et slikt rammeverk utviklet av forskere ved University of Michigan i USA, og det beskriver den fagkunnskapen lærere trenger for å gjennomføre matematikkundervisning.

For å kunne planlegge etter- og videreutdanning (EVU) tilpasset lærernes behov, er det viktig å kjenne læreres UKM. Like viktig er det også å ha kunnskap om den UKM lærere ser på som viktig for sitt arbeid. I denne presentasjonen har vi fokus på lærernes oppfatninger om UKM. Læreres refleksjon gjør det mulig å bli kjent med læreres oppfatninger, og i studien analyserer vi læreres muntlige og skriftlige refleksjoner. Vi gjennomførte fokusgruppe-intervjuer med lærere og de skrev i tillegg refleksjoner med utgangspunkt i oppgaver som var utviklet for å måle læreres UKM. 30 lærere reflekterte rundt 10 slike oppgaver. 26 av lærerne ble så intervjuet i fokus-grupper. Vi fokuserer særlig på diskusjonene knyttet til posisjonssystemet da det danner et viktig grunnlag for regneutvikling og vektlegges derfor i EVU. Vår problemstilling er:Hvilke oppfatninger har lærere om den UKM de behøver i sitt undervisningsarbeid tilknyttet posisjonssystemet?

Spørsmål til diskusjon: Hva slags UKM trenger lærere generelt og tilknyttet posisjonssystemet spesielt? Hva slags konklusjoner kan trekkes ut fra analyser av lærernes syn på hva som er viktig UKM?

Kompetanseutvikling i barnehagesektoren - nye kurs eller ny kurs - En kvantitativ studie av behov for kompetanseutvikling hos ansatte i barnehagene i Norge

Gotvassli, Kjell Åge & Birgitte Johansen

Trøndelag Fosrkning og Utvikling (TFoU)

Artikkelen vil presentere resultatene av en kartleggingsundersøkelse av behov for kompetanseutvikling i barnehagesektoren i Norge. Det er kartlagt både behov for kompetanseheving i forhold til ulike faglige tema, foretrukket organisering av og hindringer for deltagelse i kompetanseutvikling hos eiere og ulike grupper av ansatte i barnehagen.

Det er gjennomført postale og nettbaserte spørreundersøkelser til representative utvalg av ansatte i norske barnehager, samt eiere av barnehager. Formålet med vår kartlegging har vært å fremskaffe en representativ statistikk på nasjonalt nivå, som gir kunnskaper om barnehagens kompetansebehov, sett fra eierperspektiv og fra de ulike grupper av ansatte i barnehagen.

I artikkelen vil vi først på det teoretiske grunnlaget for satsning på kompetanseutvikling i barnehagen, knyttet til sammenheng mellom utvikling av personalets kompetanse som grunnlag for læring og endring av praksis, noe som i neste omgang påvirker utvikling av kvalitet i barnehagen.Vi presenterer så hovedfunnene i vår undersøkelse og drøfter eventuelle forskjeller i både behov for kompetanseutvikling, foretrukket organisering og barrierer for kompetanseutvikling i forhold til ulike grupper av ansatte i barnehagen.På bakgrunn av disse funnene drøfter vi hvilke implikasjoner våre funn kan ha for å utvikle strategier for kompetanseutvikling i barnehagen. Vi vil spesielt drøfte hvilke organisasjonsformer som foretrekkes og se dette i lys av teorier og empiri om hva som kan utvikle læring og endring av praksis på individ og organisasjonsnivå.

Torget - Klasseromsforsking 1

Using Content and Language Integrated Learning (CLIL) in the 9th grade: Teaching about the Second World War from a global to local perspective in English lessons

Drew, Ion

Universitetet i Stavanger

This paper reports on a Content and Language Integrated Learning (CLIL) project in a 9th grade English class. In CLIL the target language, in this case English, is used as the medium to teach content about another subject, in this case history. The aim of the research was to investigate the experiences of those working on the project (pupils and teacher).

UTKAST

The rationale for using CLIL is that immersion in the target language, with a focus on meaning as opposed to form, will help learners develop their language skills in a meaningful context. The focus of the project was the Second World War, starting from the global perspective and leading into the local, for example the Commonwealth war graves in the pupils' district. A variety of materials were used, including films in English, Internet sources, extracts from books, including chapters from a World War Two fighter pilot's memoirs, and a variety of factual and non-factual texts. In addition, two native speakers of English were invited to talk to the class on topics related to the subject. Data was collected through a questionnaire answered by the pupils and a semi-structured interview with the teacher.

The paper discusses the challenges and benefits of the present CLIL project and the potential for similar projects with pupils of the same age, given that English was a foreign language for the relatively young target group and that most of the materials used were not produced for foreign language learners.

Klasseleiing i praksis

Sekkingstad, Dorthea & Ingrid Syse

Høgskulen i Sogn og Fjordane

Problemstilling: Kva satsingsområde og tiltak peikar seg ut når lærarar vil utvikle eigen kompetanse som klasseleiar? Korleis arbeider dei konkret med dette, og i kva grad opplever dei teori som nyttig i denne samanhengen? Nyare forsking - t.d. Hattie(2009) og Nordenbo(2008)- viser at læraren som leiar av læringsfellesskapen er heilt sentral for elevane si læring. Klasseleiing blir løfta fram i denne samanhengen. Utdanningsdirektoratet har styrking av læringsmiljøet for heile grunnopplæringa som eit femårig satsingsområde (Udir 2009).Forskingsbasert kunnskap skal liggje til grunn. Datamaterialet vårt gir grunnlag for å undersøkje kva praksisfeltet ser på som dei mest sentrale utfordringane, kva tiltak lærarane konkret prøver ut og korleis dei gjer dette, og i kva grad teori ser ut til å vere viktige for dei i ein slik utviklingsprosess.

Det empiriske grunnlaget bygger på tekstanalyse av eksamensoppgåver frå om lag 40 lærarar som har gjennomført vidareutdanning i klasseleiing. Lærarane presenterer her korleis dei gjennom eitt år har arbeidd med sjølvvalde utviklingsområde og -tiltak. Vi vil gjennomføre ein temasentrert tekstanalyse med ei hermeneutisk heilskapstilnærming (Gilje & Grimen,1993).I delanalysen vil vi fortette og tolke tekstane for å kunne kategorisere område, tiltak og korleis lærarane opplever nytteverdien av teori i utviklingsarbeidet.(Kvale, Brinkmann, Anderssen & Rygge, 2009). Aktuell teori når tekstmaterialet skal analyserast og drøftast:Roald (2010),Nordahl (2010) Lave & Wenger (2003) og Qvortrup (2001).

På kva måte kan kunnskap om korleis lærarar arbeider med å utvikle seg som

klasseleiarar vere nyttig for lærarutdanninga?

Kunnskapsløftet - et løfte grunnskolelærerne innfrir?

Vinje, Marianne

Høgskolen i Oslo og Akershus

Kunnskapsløftet - et løfte grunnskolelærerne innfrir?Presentasjonen vil ta for seg ulike sider ved grunnskolelæreres yrkesoppgaver og holdninger i forbindelse med innføring av ny læreplan. Her vil særlig funn som antyder eventuelle endringer i lærernes måte å gjennomføre arbeidet på, holdningsendringer og annen utvikling i perioden for undersøkelsene bli vektlagt.Presentasjonen utgjør et sammendrag og analyse av en undersøkelse blant mer enn 400 lærere i 2010 med en oppfølgingsundersøkelse i et like stort utvalg i 2012. Et av de sentrale spørsmålene omhandler innholdet i pedagogikken i lærerutdanningen, og her har lærerne fått konstruere sin egen fagplan i pedagogikk og elevkunnskap. De yrkesaktive lærerne legger stor vekt på danningsaspektet i lærerutdanningen og elevenes danning i egen undervisning. Dette gjør de ikke på bekostning av kunnskapstilegnelsen, men som en integrert del av denne. Lærerne har lagt opp arbeidet etter kompetansemålene, noe som er kommet hele elevgruppen og dermed mangfoldet blant dem, til gode. De ekstra flinke har fått større grad av tilpasset opplæring, og de svake har også fått mer støtte. Det ser ut til at skolens krav til elevene har økt i perioden, en effekt som tillegges Kunnskapsløftet og konkretisering og oppfølging av læringsmålene til elevene. Det er en stor endring i synet på testing og prøving i skolen, og det ser ut til at lærerne har tilegnet seg ferdigheter og rutiner innen vurdering som gjør at de føler at dette nå tar mindre tid enn bare et par år tilbake. I 2012 er det også langt flere som ser læreren som den faktoren som har størst betydning for elevenes læring, altså en oppvurdering av egen rolle. Presentasjonen inneholder også sammenlignbare data fra to undersøkelser blant lærerstudenter, ca. 400 allmennlærerstudenter 2008 - 2010 og et like stort utvalg grunnskolelærerstudenter i 2012.

Metode.Longitudinell undersøkelse med digitalt spørreskjema til tilfeldige utvalg grunnskolelærere i Oslo (2010 og 2012). Spørreskjemaet inneholdt flere åpne spørsmål for å sikre innsamling av kvalitative data fra lærerne. Tilsvarende digitalt spørreskjema til studentene, tilpasset denne gruppen. Læreplanteori og teori og erfaringer med innføring av tidligere læreplaner.

Innføring av ny læreplan - hvor langt er arbeidet kommet og hvor står grunnskolen, elever og lærere i forhold til planen.

UTKAST

Lade Gård - Symposium Kompetanseheving for flerspråklige assistenter i barnehagen – KOMPASS

Tre høgskoler forteller om sine erfaringer og utfordringer innenfor kunnskapsdepartementet satsingsprosjekt Kunnskapsdepartementet har gitt Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO) midler til å sette i gang kompetansehevingstiltak rettet mot tospråklige assistenter (assistenter med minoritetsbakgrunn) i barnehagen, i samarbeid med tre høgskoler; HiT, HiOA og Dronning Mauds Minne Høgskole. Målet med tiltaket er å styrke den faglige kompetansen hos tospråklige assistenter/assistenter med minoritetsbakgrunn i barnehagene og å styrke barnehagens språkmiljø og flerkulturelle kompetanse. Deltakerne skal øke sin bevissthet rundt egne ressurser og rolle i barnehagen og utvikle sin barnehagefaglige kompetanse, for dermed å fremme utvikling av barnehage til et bedre tilbud for alle barn og foreldre. Symposiet vil bestå av i alt 4 bidrag med til sammen 6 deltakere. I det første bidraget vil NAFO redegjøre for prosjektets intensjoner og mål. De tre neste bidragene presenteres av lærere ved de tre høgskolene som er med i prosjektet. Symposiet legger til rette for diskusjon og innspill fra deltakere og tilhørere på symposiet.

KOMPASS – prosjektsamarbeid mellom HiT, HiOA, Dronning Mauds Minne Høgskole og NAFO

Gjervan, Marit

Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO)

Tiltaket kommer som følge av et forslag i NOU:7 2010 Mangfold og mestring, hvor utvalget foreslår at det settes i gang kompetansetiltak for flerspråklige assistenter i barnehagen. Det understrekes at flerspråklig personale er viktige ressurser i barnehagen for å ivareta barnas flerspråklighet, og for å utvikle gode språkstimulerende læringsmiljøer for alle barn i tråd med rammeplanens føringer. NAFO koordinerer prosjektet der HiOA, HiT og Dronning Mauds Minne Høgskole deltar for å utvikle og videreføre KOMPASS for flerspråklige assistenter i barnehagen. Prosjektet avsluttes våren 2012.

«Hvordan kan vi anerkjenne og synliggjøre Kompassdeltakernes kompetanse i undervisningssituasjonen?»

Bergsland, Mirjam Dahl & Cecilie Fodstad

Dronning Mauds Minne, høgskole for førskolelærerutdanning

De fleste av deltakerne ved Kompass har et annet morsmål enn norsk, og for mange er deltakelse i Kompass et første møte med utdanning på høyere nivå.

UTKAST

Dette skaper noen utfordringer for oss som underviser ved dette studiet. Vi har måttet lete etter alternative måter å drive undervisning på og ikke minst tenke nøye gjennom hvilke vurderingskriterier vi skal bedømme ut i fra. På samlingene for deltakerne benyttes det derfor varierte arbeidsmåter som omfatter forelesninger, gruppearbeid, framlegg, praksisfortellinger, rollespill og refleksjonsoppgaver. Rammeplan for barnehagen påpeker viktigheten av at personalet i barnehagen skal være tydelige modeller og bevisste på eget kulturelt og verdimessig ståsted (KD, 2006/2011). Det er store forskjeller mellom norske barnehager, men innhold og arbeidsmetoder er i stor grad basert på norske tradisjoner. Etniske norske førskolelærere, assistenter og fagarbeidere blir gjerne premissleverandører av kunnskap og erfaringer knyttet til barnehagens innhold og arbeidsmåter (Gjervan, 2006). En manglende bevissthet rundt den pedagogiske praksisen i barnehagen kan føre til en barnehage der bare noen aktører får gjennomslag for sine erfaringer og kunnskap. På samlingene blir det derfor viktig å anerkjenne og styrke deltakernes bevissthet rundt egen rolle og betydning i barnehagen. Undervisning, arbeidskrav og eksamen bærer preg av dette. Vi har på mange måter løsrevet oss noe fra vår akademiske tradisjon der det skriftlige arbeidet har hatt stor plass og sett etter hvilke andre styrker som finnes. I dette konferansebidraget ønsker vi å synliggjøre hvordan vi har jobbet for å øke deltakernes bevissthet rundt egne ressurser og rolle i barnehagen og utvikle sin barnehagefaglige kompetanse, for dermed å fremme utvikling av barnehage til et bedre tilbud for alle barn og foreldre. Vi vil peke på både suksessfaktorer og utfordringer knyttet til undervisning, arbeidsmetoder og vurderingskriterier.

Hva er det med KOMPASS som gjør at det rekrutterer tospråklige assistenter til førskolelærerutdanningen?»

Furu, Anne & Marit Granholt

Høgskolen i Oslo og Akershus.

Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier/Institutt for førskolelærerutdanning « Et stort antall barnehageassistenter har blitt rekruttert til førskolelærerutdanningen ved Høgskolen i Oslo og Akershus via deltaking i KOMPASS. Det er stor mangel på førskolelærere i Oslo-regionen, og Oslo kommune har gjennom flere år arbeidet med ulike prosjekter for å rekruttere til yrkesgruppen. KOMPASS har vist seg å være et vellykket tiltak i denne sammenheng. Vi vil i symposiet spesielt se på rekrutteringen av tospråklige assistenter, og stille spørsmål ved hva det er med KOMPASS som har bidratt til at så mange av disse har valgt å gå videre med førskolelærerutdanning. Vårt utgangspunkt er at tospråklige førskolelærere representerer en viktig ressurs i dagens flerkulturelle barnehager. Vi har vært med på utvikling, gjennomføring og evaluering av KOMPASS-kursene siden starten i 2001. I vårt aktuelle FOU-prosjekt er vi opptatt av å identifisere noen sentrale aspekter ved KOMPASS som kan anses som «suksesskri-

UTKAST

terier» i rekrutteringssammenheng. Forskningsarbeidet bygger metodisk på en kombinasjon av analyse av kvantitative data og et kvalitativt gruppeintervju med tospråklige førskolelærerstudenter og nyutdannede førskolelærere. Samtlige har tidligere vært deltakere i KOMPASS, og studenter i den arbeidsplassbaserte førskolelærerutdanningen ved Høgskolen i Oslo og Akershus. I dette konferansebidraget ønsker vi å synliggjøre tidligere deltakeres erfaringer med og synspunkter på hva ved kompetanseutviklingsprogrammet KOMPASS som har bidratt til at de har valgt å utdanne seg som førskolelærere. Vi vil se kritisk på de presenterte aspektene i lys av Foucault (1999) sitt diskursbegrep og begrepet rekruttering i senere års profesjonsrettet forskning. Hensikten er å synliggjøre og igangsette diskusjon om KOMPASS som et mulig rekrutteringstiltak av tospråklige studenter til førskolelærerutdanningen.

«Hvordan kan kunnskapsdeling mellom høgskole og kompassveiledere styrke barnehagen som lærende organisasjon?»

Moxnes, Anna Rigmor

Høgskolen i Telemark

Departementet har (jamfør St.melding 41(2009)) en langsiktig ambisjon om å styrke kompetansen til assistentgruppen i barnehagen, og i dette FoU arbeidet er det veiledning av tospråklige assistenter som ledd i kvalitetsutvikling av barnehager som er belyst. Nokuts evaluering av førskolelærerutdanningen påpeker at samarbeidet med barnehagene bør videreutvikles (Hagesæther, 2010). Kunnskapsdeling mellom høgskole og veiledere er en mulig møteplass for å konstruere ny kunnskap om utvikling av samarbeid, og utvikling av barnehagen som lærende organisasjon. Gjennom dette FoU arbeidet er det sett nærmere på ulike samhandlingsarenaer for å styrke samarbeidet mellom høgskole og barnehager. Blant annet tar veilederne del under fremlegg av oppgaver gitt i mellomperiodene og har sine samarbeids og veiledningsmøter parallelt med studentenes undervisning. Ved å legge til rette for møteplasser (Somerville, 2007) for høgskole, kompasstudenter og veiledere åpnes det for undringer over hvilken kunnskap som konstrueres og hvordan denne kunnskapen kan gi kompassdeltakerne mulighet til å påvirke barnehagen som lærende organisasjon. Derrida (2003) hevder at etikk dreier seg om å ta ansvar i møter med andre. Møteplassene kan se ut til å virke som åpnere for utvidete ferdigheter og overveielser i møter. Prosjektet bygger på tidligere arbeider med å avdekke maktkonstruksjoner i hverdagspraksis, og å bruke postkoloniseringsteorier som utgangsposisjon for å rekonseptualisere kunnskap om relasjoner i barnehagen.

UTKAST

Ilsvika - Symposium Bruk av grunnleggende ferdigheter og utforskende læringsformer i en tverrfaglig sammenheng

Fysisk aktivitet i skolen - kjønn og aldersforskjeller i lærerorganisert og fri aktivitet

Fjørtoft, Ingunn & Lise Kjønniksen

Høgskolen i Telemark

Prosjektet "Fysisk aktivitet i skolen" er et samarbeidsprosjekt mellom Høgskolen i Telemark og Tveiten skole på Notodden. Tveiten skole utvidet skoledagen med en time, en dag i uken for 5 og 7 klasse for å imøtekomme den nye forskriften. Hensikten med prosjektet er å kartlegge hva slags aktivitet som gir best effekt og hvordan den bør organiseres. Dette skal vurderes gjennom å prøve ut hvordan ulike organiserings former (lærerstyrt og fri fysisk aktivitet) fungerer. Et annet mål med prosjektet er å vurdere hvordan tiltaket imøtekommer de nasjonale anbefalingene om 1 time fysisk aktivitet hver dag. Bakgrunnen for den nye forskriften og for prosjektet er at barn og unge blir stadig mer inaktive, og overvekt og fedme er et økende problem i samfunnet. Dette er en utfordring for helsemyndighetene og det er derfor et stort behov for nye tiltak på dette området. En målsetning med prosjektet er å lære studentene om forskriften til opplæringsloven, da det er sannsynlig at de vil kunne få ansvar for samme type tiltak senere. Det har også vært viktig at prosjektskolen opplever at de får verdifull hjelp, råd og erfaring for hvordan de praktisk kan løse de to timene med fysisk aktivitet på mellomtrinnet. Problemstillinger: -Hvilke aktiviteter ser ut til å i møtekomme anbefalingene om fysisk aktivitet på mellomtrinnet? -Hvordan bør den fysiske aktiviteten organiseres? -I hvilken grad imøtekommer aktivitetene anbefalingene i forskriften om fysisk aktivitet for barn og unge?

For å måle fysisk aktivtet er det benyttet akselerometer, ActiGraph GT1M (Actigraph, LLC, Fort Walton Beach, FL), Måletid: 60 minutter, Epoc= 10, cut-off for MVPA=2000 counts.Statistiske analyser ble utført i SPSS versjon 15.Aktivitetsarenaen ble kartlagt ved hjelp av ortophoto.

Erfaringer fra dette prosjektet vil bli drøftet og fokus satt på hvordan fysisk aktivitet i skolen må tilrettelegges for at intensjonene med forskriften skal imøtekommes. Dette vil også bli sett i sammenheng med helsemyndighetenes anbefalinger om daglig fysisk aktivitet for barn og unge.

Grunnleggende ferdigheter i et tverrfaglig perspektiv

Kjønniksen, Lise & Peer Andersen

UTKAST

Høgskolen i Telemark

Hensikten med denne studien er å undersøke hvordan grunnleggende ferdigheter i et tverrfaglig samarbeid kan bidra til økt læringsutbytte i fagene matematikk, kroppsøving og naturfag. Et annet perspektiv er å få erfaring med hvordan opplæringen i fagene kan gjøres mer relevant for elevene i skolen. Prosjektet vil bidra til å oppnå ny kunnskap om elevens læring i et tverrfaglig perspektiv der grunnleggende ferdigheter er et sentraltvirkemiddel. Problemstillinger:- Hvordan kan bevisst bruk av grunnleggende ferdigheter fagene matematikk, kroppsøving og naturfag skape en bedre forståelse og kunnskap i fagene og bidra til økt læringsutbytte?- Hvordan kan et tverrfaglig prosjekt bidra til økt læring i fagene gjennom betydningen av å se fag i sammenheng?- Hvordan kan studenter inngå som medforskere i et praksisrelatert FoU-prosjekt?

Prosjektet baseres på en pilotstudie ved Tveiten barneskole med elever på 7. trinn. Prosjektet ble startet opp i januar 2011 og er et case-studie med intervensjon. En sentral del av intervensjonen var å gi elevene innsikt i hvorfor det er viktig å være i fysisk aktivitet og hvordan fysisk aktivitet virker på kroppen. Målsetningen med prosjektet er å lage et helhetlig tverrfaglig prosjekt. Undervisningstimer i matematikk, naturfag og kroppsøving ble benyttet. Målinger av elevenes fysisk aktivitet ved hjelp av akselerometer ble benyttet for å lage interessante oppgaver i matematikk, der vi spesielt jobbet mot kompetansemålene i statistikk. Sentralt i arbeidet var bearbeiding av dataene i Excel. Bachelor-studenter i kroppsøving har deltatt i prosjektet ved å foreta målinger av FA og gjennomføre undervisning med elevene.

Tiltaket med å kombinere grunnleggende ferdigheter i et tverfaglig samarbeid i skolen har bidratt til økt læring og læringsutbytte blant elevene i tre fag.

«Aktivitet og livsstil» Utforskende læringsformer i en tverrfaglig sammenheng. (En studie på ungdomstrinnet)

Andersen, Peer & Lise

Høgskolen i Telemark

Prosjektet "Aktivitet og livsstil" er et samarbeidsprosjekt mellom Høgskolen i Telemark og Notodden Ungdomsskole. Prosjektansvarlige ved HiT er Lise Kjønniksen i samarbeid med Peer Andersen. En BA-gruppe bestående av 4 stk studenter på faglærer i kroppsøving og idrettsfag har basert sin BA oppgaven (15 stp) på prosjektet. Ved Notodden Ungdomsskole har det vært to lærere inkludert i prosjektet, og elever i 8 'ende klasse og 9 'ende klasse (totalt ca 50 elever.).Problemstilling Hvordan kan prosjektet bidra til å utvikle ny kunnskap om eleverslæring i et tverrfaglig perspektiv?-Hvordan kan et tverrfaglig prosjekt med vekt på utforskende læring bidra til økt læring og engasjement hos elevene?

Prosjektet tar utgangspunkt i elever i 8. kl. og 9 kl. sine egne aktivitetsmålinger.

UTKAST

Målingene ble gjort i en kroppsøvingstime, høsten 2011. Målet med prosjektet er at elevene skal få en bedre forståelse og refleksjon omkring sine egne aktivitetsmålinger (data) ved hjelp av fagene; matematikk (regne excel og statistikk), naturfag (beskrive organenes virkning og funksjon) og kroppsøving? Prosjektet har en tverrfaglig tilnærming. Studien har valgt ungdomstrinnet som målgruppe for dette prosjektet fordi ungdomstrinnet har læringsmål (LK06) innenfor tematikken "Aktivitet og livsstil". Ungdomstrinnet har følgende kompetansemål for undervisningen: Mål for opplæringa er at eleven skal kunne: «gjere greie for samanhengar mellom ulike fysiske aktiviteter, livsstil og helse". Dette kompetansemålet har stor relevans for dette prosjektet.

Ved å sammenlikne før og etter test tyder resultatene på et høyt læringsutbytte for elevene i både 8. og 9. klasse.

«Aktivitet og livsstil» Lærernes erfaring med prosjektet på ungdomstrinnet

Bakko, Ingebjørg & Frank Sigurdsen

Notodden ungdomsskole

Prosjektet "Aktivitet og livsstil" er et samarbeidsprosjekt mellom Høgskolen i Telemark og Notodden Ungdomsskole. Prosjektansvarlige ved HiT er Lise Kjønniksen i samarbeid med Peer Andersen. En gruppe bestående av 4 stk studenter på faglærer i kroppsøving og idrettsfag har basert sin bachelor oppgaven (BA-oppgave) på prosjektet. Ved Notodden Ungdomsskole var det to lærere som deltok i prosjektet, og deres elever i 8. klasse og 9. klasse (totalt ca 50 elever.). Lærernes oppgaver var å ha ansvar for deler av undervisningen (intervensjonen).Problemstillin
Hvilke erfaringer har lærerne med å delta i et tverrfaglig samarbeidsprosjekt?-
Hvilke erfaringer har lærerne med utforskende læringsmetode?

Lærerne på ungdomsskolen utarbeidet undervisningsopplegg i samarbeid med BA-studenter og forskerne på HiT. Som grunnlag for dette arbeidet lå prosjektets formål, sentrale kompetansemål i LK-06, lokale læreplaner og fagstoff. Det var viktig å implementere lærerne i prosjektet slik at de skulle få et eierforhold til det, og evt. kunne videreføre liknende prosjekter i fremtiden.

Lærerne opplevde det utfordrende å jobbe tverrfaglig, fordi det var tidkrevende og timeplanteknisk vanskelig. De hadde positive erfaringer med å jobbe med utforskende arbeidsmetoder. De opplevde at elevene viste høyt engasjement. Lærerne mente det var sannsynlig at denne metodikken bidro til å øke elevenes læringsutbytte.

Ringve - Naturbarnehager: Kjennetegn på-, innhold i-, og småbarn ute om vinteren

UTKAST

Mandag 23. april 1400-1530

Møllenberg - Didaktikk 2

Grunnskolelærerutdanninga 1-7, vår vei mot nye undervisningsmetoder i det obligatoriske matematikkurset.

Bulien, Tone & Øyvind Jacobsen Bjørkås

Universitetet i Nordland

Ny lærerutdanning, nye undervisningsmetoder? Hovedfokus vil være på det obligatoriske kurset i matematikk på GLU 1-7. Erfaringen vår er at studentene fokuserer veldig på å lære matematikk, mens det didaktiske ikke er like synlig for dem. For å endre på det har vi innført en øvelse som gjennomføres fire ganger i løpet av matematikkurset der studentene skal gjennomføre en tenkt undervisningsplanlegging ved å lage et plandokument og å analysere innhold (matematikken), læreprosess og undervisningsprosess av et gitt emne. Det blir gitt veiledning underveis og sluttvurderingen av hver innlevering er også en veiledning mot neste. Presentasjonen vår vil fokusere på hvorfor vi har endret vår undervisning og hvordan vi har gjort dette ved UiN.

Vårt teoretiske bakteppe er en sammenveving av Freudenthalinstituttets teori om RME (Realistic Mathematics Education), Fosnot og Dolks undervisningsmetoder som fokuserer på at elevene skal oppdage «Big Ideas» i matematikken gjennom å fokusere på elevaktivitet, math-conferences og mini-lessons, Ball et al. om lærerens behov for spesielle matematikkunnskaper og Gomez didaktiske modell for undervisningsplanlegging i matematikk. Endringen av undervisningen består hovedsakelig i at vi går dypere inn i utvalgte emner og fokuserer mindre på at man skal kunne litt av alt. Vårt empiriske materiale er studenttekster, refleksjonslogger fra studentene og våre egne logger som vi skriver etter hver undervisning og veiledning.

Etter nesten to år med GLU-utdanninger er det tid for å reflektere over og dokumentere de erfaringer vi har gjort. Har de endringene vi har gjort forbedret studentens muligheter til å bli en god matematikklærer? Kan vi forsvare det vi gjør i forhold til retningslinjene for utdanningen? Hvilke erfaringer kan underbygge en videre utvikling av ideene?

UTKAST

Assessing pupils' oral skills in English - an assessment of discourse competence?

Chvala, Lynell

Høgskolen i Oslo og Akershus

This project explores the degree to which teacher-written oral exam tasks in English in 10th grade provide genre and situational information in the assessment of pupils' discourse competence in English. The theoretical framework for this project is based on Halliday's (1994, 2004) systemic functional theory of language and how it is conceptualized in Celce-Murcia and Ohlstain's (2001, 2005) model of communicative competence. This model, unlike Canale and Swain's (1980) more well-known model of communicative competence, places discourse competence at the center of the model. Linguistic competence and sociocultural competence are then viewed as supporting competencies providing the bottom-up and top-down processing necessary for language use. Furthermore, a complex, dynamic theory of language (Larsen-Freeman and Cameron, 2008) is included as an extension of this theory and is seen as central to an understanding of how context is interwoven in and inseparable from the language use as opposed to being viewed as an external backdrop.

The material for analysis consists of oral exam tasks fGamle Bybro010 and 2011 collected from various schools in Oslo. Discourse analysis (Gee, 2005) is used to reveal how oral exam tasks create situated meanings in relation to the seven building tasks of language: significance, activities, identities, relationships, politics (the distribution of social goods), connections and sign systems and knowledge.

The analysis will then be discussed in relation to an understanding of oral skills as a basic skill, oral skills in the English curriculum in The Knowledge Promotion, and the ultimate purpose and aim of English in the Norwegian curriculum.

Imaginasjonsdidaktikk, autentisitetsorientert og kreativitetsbefordrende arbeid i og gjennom kunstfag

Pape, Nanna Paalgard

Høgskolen i Oslo og Akershus

Jeg rammer inn og beskriver det personlige egne indre arbeid som studenter forventes å gjøre i skapende prosesser og definerer dette som ett eget undervisningsfelt. Dette er undervisning som kan redusere visuell uttrykksvegring. Det berører også problematikken rundt vurdering av det egenartede visuelle (ikke reproduserte) uttrykk. I kunsthåndverksfaglig undervisning igangsettes studenter tradisjonelt ved at lærer benytter ytre stimuli, som innføring/ inspirasjon i et praktisk kunnskapsområde ved å vise, forelese, benytte bilder, diskutere og samtale. Lærer har imidlertid ingen garanti for at studentene blir inspirert, for

UTKAST

slik å komme inn i flyt og kreative prosesser. Ut fra egen undervisningserfaring beskriver jeg hvordan lærere kan benytte andre metoder for i større grad å sikre at studentene kommer i tilstander der kreativitet kan igangsettes og utvikles. Dette er metoder som tradisjonelt blir benyttet i andre fagområder, som lederutvikling/ personlighetsutvikling gjennom kunstfag, såkalt kunstbasert læring, og kunstterapi brukt i personlighetsutviklingsøyemed. Imaginasjonsdidaktikk kan således være en benevnelse på et ikke ennå klart definert felt i undervisning i Kunst og håndverk.Formålet med denne presentasjonen er å introdusere begrepet Imaginasjonsdidaktikk. Problemstilling: se under: Diskusjon.

I presentasjonen vil jeg komme nærmere inn på framgangsmåte i undervisning, en undervisning som ikke er veldig kjent og kanskje heller ikke anerkjent i Kunst og håndverksfaget.Slik undervisning åpner for ressurser og muligheter både på det faglig og personlige område. Det er et viktig poeng at det er en kunst og håndverksfaglig gevinst i dette arbeidet, samtidig som det har et sterkt dannelsesaspekt. Å bli klar over hvem en er, å stole på det som kropp og sinn uttrykker, er et viktig mål for undervisningen. Mine studenter skal bli lærere og ledere i egne klasser og de skal modnes gjennom erkjennelsesprosesser som styrker dem faglig, profesjonelt og personlige. Jeg ser på Imaginasjonsdidaktikk ut fra kreativitets- og lederutviklingsteori og teori fra lek og improvisasjon, helsefag og Mindfulness. Jeg setter det nye undervisningsfeltet inn i eksisterende pedagogisk teorier og vil argumenter for hvordan dette kan anses å være et eget læringsfelt, kunnskapsområde, undervisningsfelt og forskningsfelt.

Språk og kunnskap henger sammen, og med begrepet Imaginasjonsdidaktikk kan det gis en mulighet for å definere et didaktisk rammeverk, nye undervisningsaspekt og et egnet språk for slik undervisning. Jeg spør derfor om Imaginasjonsdidaktikk kan vise seg å bli et navn på det innoverrettede lærerstyrte undervisningsarbeidet som foregår når studenter (og selvfølgelig elever) håndterer og bearbeider temaer i den indre verden, og for det arbeidet som lærer må gjøre for å ramme inn situasjonen der studenter setter det skapte uttrykk ut i den ytre verden. Det må også diskuteres og defineres hvilke krav som må stilles til lærerens kunnskap om innhold, form og hensikt med denne type undervisning.

Gamle Bybro - Mangfold 2

Taterkultur i barnehagen

Larsen, Anne-Mari

Dronning Mauds Minne Høgskolen

Taterkultur i barnehagenProsjektet ledes av Anne-Mari Larsen ved Dronning Mauds Minne Høgskole i samarbeid med Taternes Landsforening, Glomdalsmuseet og NAFO.Taterne er en av våre nasjonale minoriteter. De har lidd under

UTKAST

en streng assimilasjonsprosess. Lover og regler er laget for å styre deres adferd. Deres kultur er ikke blitt verdsatt i det norske samfunnet, og barn er blitt tatt fra foreldre for og "reddes" fra et reisende liv (Gotaas 2000, Hvinden (red.) 2000, Larsen 2010, Møystad 2009, St. meld nr 15 2000-2001). Konsekvensen av myndighetenes politikk er et folk som har mistet mye av sin kultur, som har lite utdanning og som fortsatt bærer med seg angst i storsamfunnet.Målet med prosjektet er at:Taterne skal gjenkjenne noe av sin egen kultur i barnehagenBarna i barnehagen skal bli kjent med taterkulturPersonalet skal få kjennskap til taternes kultur og historieMotivere og oppmuntre tatere til å sende sine barn til barnehageMålet med presentasjonen er:Å sette lys på en usynlig gruppe i samfunnetÅ vise noe av taternes kulturÅ vise betydningen av at taterne selv formidler sin kulturÅ vise at taterkultur bør ha en plass i barnehagen

MetodePersonalet i barnehagene får kurs i taternes kultur og historie.Representanter fra Taternes Landsforening har jevnlig møter i barnehagen hvor de gjennom lek og formidling arbeider med fortelling, sang, og trådarbeid.

DiskusjonKan arbeid med taternes kultur i barnehagen bidra til at flere tatere benytter barnehage?Kan arbeidsmåten overføres til andre grupper i samfunnet?Kan opphold i barnehagen bidra til at barna fullfører en utdanning?

En funksjonshemmet plass i den norske skolen?

Olsen, Mirjam Harkestad

Høgskolen i Finnmark

En funksjonshemming beskrives i stortingsmelding 40, Nedbygging av funksjonshemmende barrierer, som noe som foreligger når det er et "gap mellom individets forutsetninger og omgivelsenes utforming og krav til funksjon" (St.m. 40, 2002-2003, s. 9). Jeg tolker det slik at en funksjonshemming er noe som oppstår som en følge av personens møte med omgivelsene. Det er snakk om et misforhold mellom et menneskes forutsetninger og omgivelsenes forventninger. Mitt spørsmål i denne presentasjonen er om skolens utforming og krav til funksjon gir et naturlig rom for alle elever, eller om skolen bidrar til å opprettholde funksjonshemmingen. Lager skolen en funksjonshemmet plass eller er det rom for et mangfold av elever?Det som blir sentralt i dette framlegget er hvordan informanten bruker det jeg har tolket som legitimerende forklaringer, når han forteller om hvordan omgivelsene reagerer på hans funksjonshemming. Jeg har tatt utgangspunkt i Pestellos (1991) teori om accounts og analysert hvordan disse framstår i datamaterialet. På den måten er det mulig å si noe om hvordan gutten posisjonerer seg i forhold til de krav og forventninger han opplever å møte i skolen.

Framlegget mitt vil ta utgangspunkt i et intervjumateriale fra samtaler med en elev i grunnutdanningen som i løpet av ungdomsskolen fikk en ervervet hjerne-

UTKAST

skade. Jeg har designet mitt phd-prosjekt som en holistisk singelcase (Yin, 2003), hvor casen som undersøkes er den erfarte inkludering og analyseenheten er elev med ervervet skade. Gjennom kvalitative forskningsintervju (Kvale og Brinkmann, 2009) har jeg fått fram en informants erfarte inkludering gjennom at han har fortalt om ulike sider ved sin skoleerfaring før og etter skaden inntraff. Studien er gjennomført og analysert ut fra prinsippene i livshistoriestudier.

Hvilken plass er det i skolen for funksjonshemmede elever?

Høytidsmarkering i barnehager på helgeland

Toft, Audun & Kristine Toft Rosland

Høgskolen i Nesna

Markering av høytider er viktig i Rammeplanen for barnehager. Lovverket slår fast at barnehager i Norge skal markere høytider for de religionene som er representert i barnehagen. I RLE-undervisningen på førskolelærerutdanningen legger vi stor vekt på høytidsmarkeringer.Mange av våre studenter har arbeidserfaring fra barnehager. Gjennom flere år har vi fått tilbakemeldinger på at Rammeplanens krav til høytidsmarkeringer ikke følges opp i disse barnehagene. Stadig flere barnehager i regionen har nå barn fra flere religioner og livssyn, særlig andelen muslimske barn øker.Vi har utført en undersøkelse av barnehager på Helgeland. Vi ønsket å få svar på i hvilken grad disse barnehagene følger opp Rammeplanen når det kommer til markering av høytider.Vår utgangshypotese har vært at markering av ikke-kristne høytider i liten grad følges opp av barnehagene.

Undersøkelsen er todelt. Vi sendte et spørreskjema til alle barnehagene i fire kommuner på Helgeland. Kommunene ble valgt på grunnlag av beliggenhet og størrelse. Spørreundersøkelsen var i hovedsak kvalitativ, men kvantifiserbar når det kommer til religiøs og livssynsmessig tilhørighet samt barnehagens eierform. Spørreskjemaet spurte også etter hvilke høytider som ble markert og hvordan dette ble gjort.I del to intervjuet vi styrer og to pedagogiske ledere ved to barnehager. Utvalget ble gjort på grunnlag av størrelse og samarbeid med HiNe. Intervjuene konsentrerte seg om hvilke høytider som ble markert og hvordan barnehagen begrunnet sine valg.

Foreløpig analyse tyder på at utgangspunktet vårt stemmer. Barnehager på Helgeland markerer i liten grad høytider knyttet til andre kulturer. Det kan være flere grunner til dette. Situasjonen med flerkulturelle barnehager er ganske ny, så for mange må dette arbeidet bygges opp fra bunnen. Vi diskuterer også i dette paperet i hvilken grad foreldres engasjement påvirker barnehagens praksis., og om de ansattes personlige kunnskap om andre kulturer er en avgjørende faktor.

UTKAST

Leangen Gård - Literacy 2

Fra enkelt til komplekst språk? Utvikling i bruk av bindeord i engelsk fra 7. til 10. trinn

Guldal, Tale Margrethe

NTNU

Bidraget dreier seg om skriving på L2 (andrespråk, her engelsk) og presenterer resultater fra prosjektet Norske elevers skriftlige engelsk (Raaen, Guldal). Prosjektet undersøker utviklingen av formelle sider ved norske elevers skriftlige engelsk fra 7. til 10. trinn.

Materialet består av tekster skrevet av de samme elevene på to ulike klassetrinn, og kan dermed gi innsikt i utvikling av skrivekompetanse i engelsk. Tidligere resultater fra prosjektet viser at elevtekstene fra 10. trinn sammenlignet med materialet fra 7. trinn i tillegg til å ha økt i lengde også er mer komplekse, både i form av leddsetninger per setning og variasjon i bruk av leddsetninger. I dette bidraget vil jeg gå mer konkret inn på bruken av bindeord i elevtekstene på de to trinnene. Med utgangspunkt den påviste utviklingen i retning av større variasjon i bruk av leddsetninger, vil jeg gå nærmere inn på bruken av subjunksjoner i underordnede setninger på de to trinnene. Jeg vil også beskrive en eventuell utvikling i bruk av konjunksjoner i sideordnede strukturer. Funnene blir diskutert med utgangspunkt i nivåbeskrivelsene i Det europeiske rammeverket, som representerer et måleverktøy for språklig nivå, og i lys av den økte vektleggingen på formelle sider ved språkopplæring i de nye læreplanene.

I andre- og fremmedspråkopplæring er det økt oppmerksomhet om verdien av fokus på form som et bidrag til språklæring gjennom å øke elevers språklige bevissthet. I en slik sammenheng vil jeg undersøke om innsikt i elevers faktiske repertoar av funksjonsord kan være et bidrag til en videre forståelse av skriftlig produksjon på engelsk hos norske elever.

Språklig vitalisering i barnehagen

Høier, Jorun

Universitetet i Tromsø

Bakgrunn for problemstillingen er resultatene fra en undersøkelse av lesekompetansen til samisk-norskspråklige barn som har valgt samisk som førstespråk i skolen. Resultatene fra undersøkelsen førte til interesse for barnehagens arbeid med språklig vitalisering. Problemstillingen er: På hvilken måte arbeider barnehagen med språklig vitalisering OG med å legge et språklig grunnlag for senere utvikling av skolefaglig læring?

UTKAST

Materialet bygger på observasjoner og samtaler med personalet og foreldregrupper i 3 barnehager i ulike lokalsamfunn. Artikkelens faglige utgangspunkt er forholdet mellom det individuelle og sosale som kritisk aspekt ved lærings- og språkmiljø. Den tospråklige konteksten er kompleks og krever avklaring av begrep som morsmål, minoritetsspråk, første- og andrespråk og språklig vitalisering. Det er etter hvert godt dokumentert at kvaliteten på de språklige erfaringene barnet får i førskolealder peker fram mot det språklige grunnlaget for utvikling av lesekompetanse i skolen. Avgjørende ferdigheter for å lykkes i skolen synes å være muntlige språkferdigheter,språklig bevissthet og et rikt vokabular. Barnehagen er, sammen med skolen, det viktigste domene for vitalisering av samisk språk. Samtidig skal barnehagen ivareta sitt generelle oppdrag - å stimulere et "godt språk" i betydning et språk som legger grunnlaget for senere skolefaglig læring.

Hensikten med presentasjonen er å løfte fram og drøfte de spesielle språklige utfordringene samiske barnehager står overfor i forhold til barehagens doble oppdrag.Nøkkelord er språklig vitalisering, tospråklig utvikling og begrepsutvikling. Temaet er dermed flerfaglig og det er behov for kunnskap om tospråklige modeller, utviklingspedagogisk teori og førskolepedagogisk teori.

Skrive, teikne, fortelje - seksåringens meiningsskaping

Nilssen, Vivi & Randi Solheim, Arne Johannes Aasen

HiSTALT, Skrivesenteret

Dette innlegget har utspring i ein studie av skriveopplæring på første trinn. Vi ser spesielt på korleis éin elev, i ein kompleks meiningsskapande prosess, nyttar teikning støtta av munnleg forteljing som ei primær uttrykksform.

I studien nyttar vi eit videobasert forskingsdesign. Elevgrupper på 4-5 elevar er følgde med to kamera, noko som gir eit oversiktsbilde over samhandlinga i gruppa, samtidig som vi fangar inn skriveprosessen til utvalde elevar. Vi har analysert tekstskapingsprosessar som forløp i ulike sekvensar og studert kva elevane teiknar og skriv, kva dei fortel og korleis dei samhandlar med andre elevar. Dette gir innsikt i korleis elevane skaper meining i øyeblikket, noko ein ikkje har tilgang til dersom ein berre nyttar tekstane som analysegrunnlag i ettertid. Studien byggjer på sosiokulturelle perspektiv, der vi studerer meiningsskaping, samhandling og læring i ein sosial kontekst. Sosialsemiotisk teori, m.a. om samspel mellom ulike semiotiske ressursar, gjer det mogleg å analysere prosessen frå ulike synsvinklar, noko som gir eit breitt perspektiv på literacy.

Mange elevar teiknar mykje i 6-7-årsalderen. Det er ein utbreidd praksis at skriftspråket så raskt som mogleg skal bli den primære uttrykksforma, mens funksjonen til teikninga gjerne blir redusert til illustrasjon eller tidtrøytte. I situasjonen vi analyserer, skriv ikkje eleven meir enn eit par ord. Analysen viser imidler-

UTKAST

tid korleis teikneferdigheiter, forteljingskompetanse og samhandling med andre gjensidig støttar formidlinga hans. Vi vil diskutere korleis ein ved å verdsetje slik kompetanse kan danne godt grunnlag for skriveopplæring og skriveutvikling.

Munkholmen - Matematikk 2

Forholdet mellom teori- og praksisopplæring i lærerutdanning med fokus på matematikk. En teoretisk og empirisk problematisering og drøfting

Kværnes, Leif

Høgskolen i Oso og Akershus

Lærerutdanningen er nå inne i andre studieår etter den nye reformen for utdanningen. I stortingsmelding 11 (2008/2009) vektlegges en å styrke lærerutdanning som en profesjonsutdanning, og som endelig mål vektlegges studenters utvikling av en handlingskompetanse som lærere. For å oppnå dette argumenteres det for et styrket samspill mellom teori- og praksisopplæring. Det praksisnære må styrkes i teorifagene og at teoretisk og forskningsmessig kunnskap i større grad må bli en del av praksis og yrkesutøvelse. Jeg vil spesielt ta utgangspunkt i to forhold som fokuseres i stortingsmelding 11. Ut fra forskning framheves det at studenter vurderer læring i praksis høyt, men at det imidlertid finnes liten forskningsbasert kunnskap om kvaliteten i og effekter av praksisopplæring. Videre framheves at allmennlærerstudenter i mindre grad enn andre studenter innen profesjonsutdanninger vurderer fagkunnskap som viktig for yrkesutøvelsen. Min presentasjon vil være en problematisering, drøfting og belysning av disse to forholdene med hovedvekt på matematikkfaget.

Empirisk vil jeg ta utgangs i intervjuer med studenter, observasjon av studenters egenpraksis og også veiledning i praksis. Jeg vil også ta utgangspunkt i obligatoriske studentarbeider i teoriopplæringen med fokus på det praksisnære. Teoretisk vil jeg spesielt trekke inn forsking og teorier om studenter egenpraksis og om utvikling av lærerkompetanse i matematikk. Siktemålet med arbeidet vil delvis være å få bedre innsikt i studenters utvikling av en handlingskompetanse som lærere i matematikk, men et mål er også at de empiriske analysene og beskrivelsene kan bidra til en mulig forbedring av studenters utvikling av en slik kompetanse.

Som tema for diskusjon vil et sentralt spørsmål, som i stortingsmelding 11, være hvordan en kan styrke samspillet mellom teori- og praksisopplæring.

Hvordan spør vi? Spørsmålstyper klassesamtalen i matematikk

Solem, Ida Heiberg & Inger Ulleberg

UTKAST

Høgskolen i Oslo og Akershus

Forskningsspørsmålet vårt er: Hvilke typer eller kategorier spørsmål stiller læreren i matematikkundervisningen, og hvilke samtaler inviteres det dermed til? Hvordan kan en modell være hjelpsom til å utvikle egen praksis som matematikklærer i forhold til klassesamtalen i matematikk?Vi har gjennom en årrekke og på hver vår kant vært interessert i kommunikasjonen som forekommer i klasserommet mellom lærer og elever. Fokus for denne presentasjonen er å undersøke spørsmålene læreren stiller i den faglige samtalen som foregår i klasserommet. Gjennom å studere læreres praksis har vi ønsket å utvikle en modell som kan bidra i lærernes refleksjon over samtaler i klasserommet.

Vårt materiale består av fokuserte teoristudier og av klasseromsobservasjoner. Vi har foretatt observasjoner av helklasseundervisning med lydopptak, feltnotater, bilder og samtale med lærer. Vi har foretatt en teoridrevet analyse og kategorisert spørsmålene som forekommer. På bakgrunn av dette har vi utviklet en modell for å undersøke hvilke faglige spørsmål lærere stiller.

Vi ønsker å drøfte hvordan modellen kan bidra i opplæring av studenter og etterutdanning av lærere i forhold til å analysere klasseromspraksis. Kan modellen bidra til at lærere og studenter kan analysere egen praksis i klasserommet? Kan de med utgangspunkt i denne modellen identifisere samtaleformer/samtaletyper i matematikkundervisningen? Kan modellen slik bidra til å utvikle klasseromspraksisen? Vi ønsker også å drøfte hvilken overføringsverdi modellen kan ha til andre fag og til andre settinger, som for eksempel elevsamtaler.

Lærerstudenters personlige epistemologi i matematikk

Tellefsen, Helga Kufaas, Bjørn.Smestad & Elisabeta.eriksen

Høgskolen i Oslo og Akershus

Problemstillingen «Hva er lærerstudentenes erfaringer med, og holdninger til, matematikkfaget?» har vi tidligere undersøkt ved hjelp av spørreskjema med blanding av lukkede og åpne spørsmål. Den kvalitative analysen av fritekstsvarene ga interessante funn, blant annet tre kategorier for begrunnelser av holdninger til matematikkfaget: utsagn om lærer og undervisning, syn på matematikken, og syn på seg selv i forbindelse med holdninger til matematikken. (Smestad, Eriksen, Martinussen og Tellefsen 2012) Men fritekstsvarene ga ikke grunnlag for å fastslå hvor utbredte de ulike oppfatningene var. I denne nye undersøkelsen ønsker vi å komme nærmere svar på spørsmålet «Hva er vanlige begrunnelser mht erfaringer med, og holdninger til, matematikkfaget blant grunnskolelærerstudenter?»

I den nye undersøkelsen har vi formulert påstander på basis av resultatene i den forrige undersøkelsen, og bedt 295 førsteårsstudenter i grunnskolelærerut-

UTKAST

danningene ta stilling til disse. Til slutt i spørreskjemaet oppgir de hvilke av påstandene de anser som spesielt relevante for sine holdninger til matematikk. Vi har oppnådd høy svarprosent (henholdsvis 90 % på grunnskolelærerutdanningen for 1.-7. trinn og 82 % på grunnskolelærerutdanningen for 5.-10. med spesialisering i matematikk).Vi har også gjentatt flervalgsspørsmålene fra fjorårets undersøkelse. Dette gjør det mulig å sammenlikne datamaterialet fra årets lærerstudenter med tilsvarende datamateriale fra tidligere kull. Dermed kan vi undersøke om de store forskjellene vi fant mellom 1-7- og 5-10-studentene, er til stede også i de nye kullene.

Hvilke konsekvenser bør våre funn om kommende grunnskolelæreres erfaringer med, og holdninger til, matematikk få for hvordan vi legger opp matematikkursene i våre grunnskolelærerutdanninger?

Lian - Høyere utdanning 2

Bruk av flerspråklige studenter som ressurs i lærerutdanningen

Grimstad, Birgitte Fondevik

Høgskulen i Volda

Dagens skole trenger lærere med kompetanse i å tilrettelegge opplæringen for alle elever, også elever med norsk som andrespråk. I de nye nasjonale retningslinjene for grunnskolelærerutdanningene ser vi en tydeligere vektlegging av flerkulturelle perspektiv i alle fag enn tidligere. I norskfaget skal studentene ha kunnskap om flerspråklighet og om det å lære norsk som et andrespråk. De må blant annet ha kompetanse i å legge til rette undervisningen på en slik måte at minoritetsspråklige elever får muligheter til å utvikle norskferdighetene sine. Dette krever at studentene har gode metalingvistiske kunnskaper. Lærerutdanningene skal altså forberede alle studentene på arbeid i en flerspråklig skole, og kan nytte seg av en rekke ulike arbeidsmåter som f.eks. forelesninger, ulike studentøvelser osv. for nå målet. I dette innlegget vil fokus være på arbeidsmåter der man bruker flerspråklige studenter som en ressurs i undervisningen av lærerstudenter. Formålet er å svare på følgende problemstilling: Hva slags erfaringer og tanker gjør lærerstudenter seg etter å ha arbeidet i grupper med flerspråklige studenter?

Datamaterialet består av 130 refleksjonsnotat skrevet av lærerstudenter ved Høgskulen i Volda i perioden 2010-2012. Refleksjonsnotatene handler om hva slags erfaringer og tanker lærerstudentene har gjort seg etter å ha arbeidet i grupper med flerspråklige studenter som studerer norsk. I gruppene har studentene samarbeidet om ulike språklige oppgaver og de har hatt samtaler om språk og språklæring.

UTKAST

Hvordan kan vi som lærerutdannere best forberede studentene for arbeid i en flerspråklig og flerkulturell skole?

Med praksisloggen som vandrestav?

Klemp, Torunn
Høgskolen i Sør-Trøndelag

Temaet for presentasjonen er loggskriving som læringsverktøy i praksisopplæringa. Diskusjonen bygger på en studie med problemstillinga Hvordan medierer skriving av praksislogg utviklinga av allmennlærerstudentenes praksisteori? I presentasjonen legger jeg særlig vekt på funn vedrørende studentenes ulike bruk av loggen, og diskuterer konsekvenser for videre bruk av praksisloggen som læringsverktøy.

Studien bygger på i alt 300 praksislogger som ni allmennlærerstudenter skreiv i løpet av de første halvannet årene av studiet. Den induktive analysen er inspirert av forankra teori (grounded theory, Charmaz, 2006). Resultatet av analysen, den forankra teorien er representert gjennom en korsmodell konstituert av aksene før - nå og meg - praksisfellesskapet. Feltene representerer fire ulike perspektiver beskrevet gjennom situasjonsbestemte skriveformål. Teorien diskuteres i lys av sosiokulturell og sosialsemiotisk teori, der forståelsen av at språk har en samtidig ideasjonell og relasjonell funksjon er sentralt. Korsmodellen er utgangspunktet for presentasjonen av tre ulike typer loggskrivere, skriveren, studenten og kjentmannen, og deres ulike måte å bruke loggverktøyet på.

Å lære kan forstås som å skape mening i tilværelsen gjennom relasjoner mellom diskurs og kontekst, og mellom sinnet og sosiale omgivelser (Bakhtin, 1981). Praksisloggen er en semiotisk artefakt som skal støtte i lærerstudentene i deres arbeid med å konstruere kunnskap og skape mening i praksissituasjonen. Om loggen fungerer som støtte, avhenger av kvaliteter ved praksisfellesskapet, den aktivitetsstrukturen der studentene tilegner seg dette skriftlige verktøyet (Smagorinsky, 1995). Studenten ytrer seg ut fra sin fortolkning av konteksten. Praksisloggen må derfor tolkes både som et uttrykk for studentens kunnskapsnivå og som et uttrykk for hva studenten finner det relevant å ytre seg om i situasjonen. Funn i studien viser praksisloggens potensial, men at skrivinga i seg selv ikke garanterer at det bygges en bro mellom teori og praksis. Jeg ønsker en diskusjon om tiltak som kan øke læringsutbyttet.

Kompetanseguiden – et verktøy i utvikling mot en mer helhetlig lærerutdanning

Lysberg, Julie
Universitetet i Nordland

UTKAST

Kompetanseguiden som verktøy i utvikling mot en mer helhetlig lærerutdanning

I denne studien brukes spørreskjema. Undersøkelsen er gjennomført for både primærbrukere (studenter) og sekundærbrukere (praksislærere fra praksisskolene og faglærere fra universitetet).

NOKUTs evaluering av allmennlærerutdanningen hevdet at utdanningen er fragmentert, og studentene opplever praksis og teori som "to verdener". I forskriften og i nasjonale retningslinjer for de nye grunnskolelærerutdanningene, er det en sterkere vektlegging av samarbeidet mellom praksislærere, studenter og faglærere. Praksisopplæringen gis en integrerende funksjon (KD, 2010). Hvordan kan man få dette til innenfor tilnærmet samme økonomiske rammer* som før, og med de samme folkene til å gjøre jobben? Sammen med praksislærere, faglærere, studentrepresentant og rådgiver fra Bodø kommune er det satt i gang et arbeid med å utvikle og innføre en kompetanseguide. Dette er en læreplan for praksis, som forteller hva studentene skal sitte igjen med av læringsutbytte etter endt praksis de respektive studieår. Hensikten er at studenten, praksislærer og faglærer lettere skal kunne identifisere hva studenten har lært gjennom å delta i praksisopplæringen. Målene fra nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanningene er formulert som læringsutbyttebeskrivelser i kategoriene kunnskap, ferdighet og generell kompetanse. For at vi skal kunne vurdere om studentene har oppnådd forventet læringsutbytte, har vi formulert arbeidskrav i tilknytning til praksis. Noen av arbeidskravene er knyttet til refleksjoner opp mot gitte tema som skal dokumenteres i refleksjonslogg. Andre er knyttet til faglige mappeoppgaver i pedagogikk og elevkunnskap (PEL) og i andre studiefag. (Lysberg, 2012) Kompetanseguiden har blitt til underveis -og vi har valgt en dynamisk prosess der vi endrer og utvikler guiden etter innspill fra de involverte parter.

Gråkallen - Danning 2

Førskolebarn og medborger - medvirkningens mangfold i barnehage

Kristiansen, Trude

Høgskolen i Nord-Trøndelag

Problemstilling for seminaret er: Hvordan kan barn erfare medvirkning og medborgerskap gjennom lek og daglig aktivitet i barnehagen? Tema er hentet fra mitt pågående doktorgradsarbeid vedrørende barns rett til medvirkning i barnehage. Formålet for seminaret er å skape en diskusjon rundt, og rette søkelyset mot hvordan medvirkning kan forstås og muliggjøres for barn i barnehagen.

Prosjektet plasseres innenfor en kvalitativt fortolkende tradisjon. Videofilming og deltakende observasjon av barn i alder fra to til seks år danner det empiriske

grunnlaget. Dette fortolkes ut fra teoretiske perspektiv på demokrati, medborgerskap og medvirkning i utdanning. Deweys demokratiforståelse og hans erfaringsbegrep er sentral teori i denne sammenheng. Likeså Biestas tanker rundt demokratisk medborgerskap og Baes arbeid rundt barns medvirkning i barnehagen.

Arbeidet med barns medvirkning engasjerer ansatte i norske barnehager. Dette er et satsingsområde, men det hersker uklare oppfattninger og forståelser av hvordan medvirkning kan forstås i praksis. Barn opplever medvirkning og medborgerskap ulikt, og Biesta påpeker at dette for barnet er knyttet til en følelse av tilhørighet og opplevelsen av å ha noe å si i det sosiale fellesskapet man er del av. Det innebærer også en respekt for mangfold og variasjon, og en grunnleggende anerkjennelse av barn som aktive deltakere i eget og andres liv. Medvirkning handler om noe større enn mulighetene for valg og medbestemmelse. Biesta etterlyser praksisnær forskning som undersøker hvordan barn har muligheter til å lære og erfare demokratisk medborgerskap i de fellesskap de tar del i. Jeg ønsker i dette seminaret å se på og diskutere medvirkning som et mangfoldig begrep, og eksemplifisere dette gjennom teori og observasjoner fra barnehagen.

Forumteater som danningsarena

Lyngstad, Høgskolelektor Mette Bøe & 2 studentrepresentanter fra prosjektet

Høgskolen i Bergen

Vi ønsker å presentere et prosjekt i PPU studiet ved HiB, hvor PPU studenter i drama ledet forumteater workshop for andre studenter ved Høgskolen i Bergen. Det være seg både lærerstudenter og studenter fra helsefag. Forumteater ble brukt som en refleksjonsmetode for å utforske deltakernes egne praksisfortellinger. PPU studentene ledet dette arbeidet i mindre grupper, før de samlet alle deltakerne og viste forestillingene for hverandre. Studentene i drama ledet denne prosessen også.

PPU studentene i drama dokumenterte dette arbeidet i et forskningsprosjekt. De laget et spørreundersøkelse før og etter workshopen og de førte logg underveis. Ved slutten av semesteret skrev de som en eksamenskomponent en forskningsrapport fra prosjektet, og denne fikk de topp karakter på.

I dette fremlegget vil vi diskutere:- hvorfor involvere studenter i forskning og undervisningspraksis ved egen institusjon- fordeler og ulemper ved å ta i bruk forumteater som refleksjonsmetode i arbeidet med praksisfortellinger- danningspotensiale i forumteaterarbeid- hvordan ta i bruk studenters forskning for å utvikle og forbedre egen lærerutdanning

UTKAST

Foreldrenes rolle i barnets tidlige læring før skolestart

Glaser, Vibeke

Dronning Mauds Minne Høgskole

I min studie har jeg intervjuet til sammen fem foreldre om deres læringssyn og hvordan de opplever å ha betydning i barnets tidlige læring i tiden før og i overgangen til skolen. Forskning slår fast at foreldre og hjemmemiljøet spiller en helt sentral rolle for barnets læring og skoleprestasjoner (Christenson & Sheridan 2001; Birkemo 2002; Nordahl 2007; Grolnick et al. 2007). Når foreldre involverer seg i barnets hverdagsaktiviteter i form av å forklare, formidle, gi støtte til barnets initiativ og stimulere språklige ferdigheter, påvirker de barnets motivasjon for å lære og opplevelse av å mestre (Deci & Ryan 1985; Bruner 1996; Feuerstein, Tannenbaum & Klein 1991). I min studie uttrykker foreldrene ulik forståelse for hvordan de gir støtte til sitt barns læring. Mange assosierer tilrettelegging først og fremst med formell læring og skolefaglige aktiviteter. Barnets læring er komplekst og sammensatt og involverer flere aktører og systemer. Her kan barnehagen og skolen i samarbeid med foreldre nyansere og problematisere læringsbegrepet generelt og foreldrenes sentrale rolle spesielt.

Jeg har valgt en kvalitativ forskningsstudie der jeg har intervjuet fem foreldre. Uvalget av informanter er gjort strategisk. Intervjuene er transkribert og svarene er siden systematisert i tema. I analysen av data har jeg valgt å gjøre bruk av kategorisk opphopning(Stake 1995. Jeg har valgt læringsteori som ivaretar kompleksiteten i læring som fenomen og som fokuserer på det viktige samhandlingsaspektet mellom foreldre og barn (Illeris 2006)samt selvoppfatningsteori til å belyse sammenhengen mellom barnets motivasjon for å lære og samspillet med omgivelsene(Deci & Ryan 1985; Grolnick 2003, 2009; Edwards et al. 2008).

Hvordan kan barnehagen og skolen i større grad: a) bevisstgjøre, anerkjenne og inkludere foreldrenes støtte til sitt barns læring. b) anerkjenne og bevisstgjøre foreldre om viktige kvaliteter i foreldreengasjementet

Strinda - IKT og Multimodalitet

Autodidaktisk kapital - fasett av delingskultur?

Haugsbakken, Halvdan

Inst. f. sosiologi og statsvitenskap, NTNU

Formålet med presentasjonen knytter seg til presentasjon av ny forskning fra et pågående Phd-prosjekt i sosiologi; bruk av sosiale medier i offentlig sektor. Paperet presenterer forskning fra ett av studiens fire case; bruk av sosiale medier i klasseromskontekst i den videregående skolen. Caset bygger på tidligere, egen

UTKAST

forskning om hvordan teknologi, forstått som en del av en sosial interaksjonsprosess, former utøvelse av lærerrollen. Problemstillingen vil være; hvordan brukes og fortolkes sosiale medier i en klasseromssituasjon over lengre tid?

Teoretisk sett baserer presentasjonen seg på studier av nettverk, nettverksteori og samfunnsvitenskapelige tilnærminger til Internett. Jeg vil særlig la meg inspirere av studier, forskning og tenkning knyttet til sosial kapital, som Barry Wellmans forskning, og nyere diskusjoner knyttet til George Siemens' "connectivism". Datagrunnlaget baserer seg på følgestudie av en gruppe yrkesfaglærere, der det har blitt brukt digital etnografi som hovedmetode.

Paperets diskusjon legger opp til en tydeliggjøring og introduksjon av begrepet «autodidaktisk kapital». Dette vil ses i lys av nevnte teoretiske horisont og drøftes opp mot innsamlet empiri, for å få vider innsikt i «delingskultur», et begrep som har blitt framsatt som et trekk og egenskap ved bruk av dagens sosiale medier.

Poetisk lek i digital drakt

Kruse, Kirsten Linnea

Høgskolen i telemark

Hensikten med dette FoU-prosjektet har vært å finne ut av hvordan det å arbeide med egen design av digital læringsressurs kan være et læringsredskap for lærerstudenter som arbeider med begynneropplæring i norsk i teori og praksis? Mange forskere peker nettopp på hvordan multimodale uttrykk i forskjellige sjangrer kan støtte læringsarbeidet (Selander og Kress 2010 m. fl.).

Prosjektet er en teoretisk og praktisk-empirisk studie, nærmere bestemt en aksjonsforskningsstudie (Hiim 2010: 48). Målet med dette aksjonsforskningsprosjektet er å dokumentere og utvikle didaktiske og faglige prosesser. Aksjonsforskning som metode går slik hånd i hånd med begrepet didaktisk design som handler om å forstå og påvirke læreprosesser (Kress og Selander 2010). Didaktisk design bygges på flere nivå i dette prosjektet. Det gjelder min forskningsdesign som bygger på utforming og design av et undervisningseksperiment blant 68 lærerstudenter. Videre gjelder det studentens design og bruk av digital læringsressurs. Empirien i studien utgjøres av studentproduksjoner, refleksjonstekster, lærerresponser samt intervju med studenter, praksislærere og faglærere ved høgskolen.

En av de store fordelene ved å bruke digitale verktøy i begynneropplæringen er modaliteten lyd og gjentakelsen som mulighet. I dette prosjektet ble digitale opptak av elevenes egen lesing integrert i ressursene. En vesentlig styrke i disse digitale læringsressursene viser seg å være arbeidet med leseprogresjon, stemmebruk og formidling av barnelyrikk som i digital form gir nye muligheter

for læring, engasjement og tekstforståelse. Arbeidet med de digitale læringsressursene i klasserommet viste seg å bli en autentisk og relevant profesjonsrettet oppgave som ga studentene mulighet til å utvikle et metaspråk om bruk av digitale verktøy og arbeid med poesi i begynneropplæringen.

Studenter lager bildebøke

Fodstad, Cecilie & Henriette Jæger
Dronning Mauds Minne Høgskole

Innlegget har som hovedmålsetting å diskutere hvordan det å lage egne bildebøker i norskfaget på førskolelærerutdanninga kan bidra til å øke studentenes narrative og multimodale kompetanse. Utgangspunktet for artikkelen er at arbeidet med bildebøker ved Dronning Mauds Minne Høgskole tradisjonelt har vært å analysere ulike bildebøker. Vi ønsker å kombinere en analytisk innfallsvinkel til barnelitteraturen med en mer praktisk tilnærming. Som et ledd i dette arbeidet har studentene i en førsteklasse og en tredjeklasse laget egne bildebøker, ikke for at vi skal vurdere den litterære kvaliteten i bøkene, men for at studentene på denne måten kan få forståelse for hva som fortelles og hvordan det fortelles på en skapende måte.

Kriteriene var at de skulle lage ei bildebok for barn med åtte oppslag, paratekst og en narrativ struktur. I dette innlegget skal vi i første rekke se på ulike trekk ved bildebøkenes form. I tillegg vil vi nevne temaene studentene har valgt og det barndomssynet eller barneperspektivet vi finner i bøkene. Studentene har skrevet refleksjoner over bildebøkene sine, og dette utgjør, sammen med bildebøkene, materialet vårt.

Barnelitteraturemnet kan ikke bare ha et konsumperspektiv, men må ivareta det faktum at barn kan fortelle. Fortellekompetanse handler blant annet om å se sammenhenger, for eksempel gjennom kausalitet. Vi lever i et digitalisert mediesamfunn og de multimodale tekstene har en sentral posisjon i de fleste barns liv. Gjennom å skape multimodale tekster selv, vil barn øke sin forståelse for og bevissthet om sammenhengen mellom tekst og bilde. Førskolelærerutdanninga er en profesjonsutdanning, og i det ligger en forventning om det anvendbare. Ved at studentene får fortelle selv, håper vi at de som førskolelærere vil stimulere barna til å fortelle på ulike måter, blant annet gjennom å la barna lage egne bildebøker.

Torget - Klasseromsforsking 2

Teachers AS Students- om lærererstudenters læring i praksis

Jakobsen, Arne & Raymond Bjuland

UTKAST

Universitetet i Stavanger

”Teachers as Students” (TASS) er et nytt treårig NFR støttet forskningsprosjekt ved Universitetet i Stavanger. Prosjektet har som mål å utvikle forskningsorientering og innovasjon blant lærere og lærerstudenter ved en intervensjon. I prosjektet vil praksisen til lærerstudenter bli studert, og målet er å se om læringsutbyttet kan økes ved å implementere en ”lesson study” tilnærming til studentenes praksis. Studien stiller blant annet spørsmål om en slik tilnærming vil påvirke læring mellom og innen ulike fag, og om det påvirker studentenes oppfatning om læring. I tillegg vil en se om en slik tilnærming vil påvirke studentenes bruk av forskning, og om det vil påvirke deres holdninger til å bruke ulike metoder for å lære fra egne erfaringer.

I studiet følges to praksisgrupper av lærerstudenter fra hvert av fagene engelsk, kroppsøving, matematikk og naturfag. I eksperimentet, som er basert på et kvasieksperimentelt design, vil studentene forberede og gjennomføre praksisperioden som vanlig i 2012. Våren 2013, vil intervensjonen foregå, og praksisgruppene vil bli utsatt for en ”lesson study” påvirkning.Våren 2012 ble normalsituasjonen i lærerstudentenes praksis studert. Det ble gjennomført fokusgruppe intervjuer blant alle de åtte praksisgruppene, både før og etter praksis. I tillegg ble førveiledning, gjennomføring og etterveiledning av to undervisningsøkter til studentene i hvert fag filmet. I denne presentasjonen oppsummerer vi prosjektet. Vi vil spesielt se på matematikkfaget, og vil presentere foreløpige funn både fra fokusgruppeintervjuene, og fra videoobservasjonene fra praksisperioden.

Hva kan vi lære fra å observere studenters praksis? Hvordan øke læringsutbytte i praksis?

Engelskfaget: Stedsbasert læring og multimodale tekster - steget ut i den store verden

Murphy, Patrick

Høgskolen i Nesna

Større fokus på stedsbasert læring og tverrfaglighet utfordrer engelskfaget. Økt tverrfaglig tilnærming fundamentert på andre fags stedsbaserte aktiviteter og premisser, kan gi engelskfagets mulige innpass og legitimitet en utfordring. Presentasjonens formål er å vise hvordan Geocaching som aktivitet, og ikke laget spesielt med tanke på utdanning, er et verktøy som naturlig gir en integrert og meningsfylt interaksjon mellom klasserom og stedsbasert læring; mellom mål i L06 og en verden utenfor klasserommet som omfatter lokal og internasjonal stedbasert læring.Presentasjonen viser resultater fra et pågående aksjonsrettet FoU-arbeid som setter fokus på interaksjon mellom teori og praksis, både i GLU og grunnskole.

For forskning på aktivitet som i utgangspunkt ikke er laget for undervisning, og

UTKAST

utvikling av nye metoder, er aksjonsforskning valgt. Kvantitative og kvalitative resultat måles ved spørreundersøkelser, intervju og observasjon. Respondenter er involverte aktører: høgskolelektoren, GLU 1-7 studenter, og praksisfeltet. Undervisningen ivaretar ulike læringsformer/-stiler (Dunn & Dunn og Gardner). Aksjonsforskningen bygger på arbeid av Postholm og Tiller. Aksjonsforskeren er involvert i alle stadier fra egen undervisning av studenter til deres undervisning og respons fra praksisfeltet. For å fange opp den nye undervisningsaktivitetens virkninger best mulig, er det ønskelig med en bred tilnærming hvor alle parter får komme til orde, all den stund Geocaching som metode i liten grad er studert eller evaluert. Konferansebidraget er en situasjonsrapport fra prosjektet som fortsetter neste studieår.

Hvordan definere stedsbasert læring i et kommunikasjonsfag?Hvordan ser en lærerstudenten/eleven som produsenter av læringsressurser - og ikke blott konsumenter?Med fokus på tverrfaglighet og det utvidede læringsrom, hvordan møtes enkeltfagenes prestasjonskrav?

Må gruppearbeid læres? Om læringsarbeid i grupper i ungdomsskolen

Madsen, Janne

Høgskolen i Buskerud

Gruppearbeid er en vanlig arbeidsform i skolene i Norge. Samtidig fremstår det faglige utbyttet av deltakelse i et gruppearbeid som veldig forskjellig fra situasjon til situasjon. Observasjoner fra skolene gir inntrykk av at læringsarbeid i grupper i noen situasjoner organiseres med stort utbytte, mens det ikke fungerer andre ganger. Jeg prøver i denne analysen å forstå hva tre lærere i ungdomsskolen gjorde da de planla og gjennomførte gruppearbeid i klassene deres. Teksten har et didaktisk fokus og hensikten er å få frem elementer som påvirket gruppearbeidet i skolene i positiv og negativ retning vurdert ut fra læring som et overordnet mål. Senere skal dette være grunnlaget i et utviklingsprosjekt med spesifikt fokus på gruppearbeid som arbeidsform. Dette er altså første fase av to, i neste fase skal elementene som kommer fram i denne analysen inngå i en prosess hvor de drøftes, implementeres og evalueres. Målet er å få frem dyptgående kunnskap om, drøfting av og erfaring med organisering av læringsarbeid i grupper.

Metoden for datainnsamling var observasjon med detaljerte observasjonsnotater. Fokus i de opprinnelige prosjektene var ikke gruppearbeid, men observasjonsnotatene inneholder likevel mye informasjon om dette. Disse notatene er kategorisert og analysert med gruppearbeid/samarbeid som fokus. Analysen bygger på sosiokulturell teori hvor læring relateres til deltakernes samhandling og dialog, den lærende som deltaker i et lærende fellesskap og på allerede eksisterende teori om gruppearbeid.

UTKAST

Arbeidet avdekker informasjon om instruksjonen og oppfølgingen som lærerne ga og elevenes samhandling i forbindelse med etablering av gruppene og det faglige arbeidet i gruppene. Analysene peker i retning av at lærerne med fordel kan være bevisste på formidling av gruppearbeid som et redskap for å nå faglige mål og at elevene må lære seg hensiktsmessig "bruk" av dette redskapet.

Lade Gård - Symposium Stedspedagogikk og læringslandskap

Birkeland, Inger & Ingunn Fjørtoft, Cathrine Frogh, Terje Arnesen, Marit Holm og Ole Kristian Murtnes

Høgskolen i Telemark, Tveiten skole, Lisleherad skole, Notodden ungdomsskole

Temaet for dette selvorganiserte symposiet er bruk av lokale læringslandskap i barnehage- og grunnskoleopplæring. Symposiet bygger på et nytt og internasjonalt forskningsprosjekt ved Høgskolen i Telemark som skal utvikle ny kunnskap om barnehager og grunnskoler som arenaer for barns læring og utvikling ved å anvende nye teoretiske og metodiske tilnærminger. Prosjektet tar spesielt utgangspunkt i behovet for å undersøke forholdet mellom undervisning, arbeidsmetoder og læringsutbytte i barnehager og grunnskoler, og hvordan stedspedagogikk kan legge til rette for bedre læringsutbytte ved norske skoler og barnehager. Vitenskapelig ansvarlige for symposiet er 1.am Ingunn Fjørtoft og 1.am Inger Birkeland. Problemstillingene som skal utforskes gjennom prosjektet er: 1)Hva betyr sted i og for barnehage- og grunnskolesektoren? 2)Hvordan kan sted og ulike læringsarenaer anvendes for å mobilisere bedre og mer relevant læring? 3)Hvordan kan stedspedagogikk møte de nasjonale læringsmålene og samtidig operasjonaliseres i lokale handlingsplaner i barnehager og skoler? 4)Hvordan fungerer utforskende arbeidsmåter i praksis?I symposiet vil vi spesielt fokusere på bruk av forskerspiren og undersøkende arbeidsmåter i samarbeid om utvikling av undervisningsopplegg i samsvar med "Den naturlige skolesekken" for grunnskolen og stedsidentitet og barns deltakelse i nære samfunn i barnehagesektoren.

En teoretisk tilnærming basert på stedspedagogikk og læringslandskap er relevant for å utvikle et grunnlag for bedre læringsutbytte ved å identifisere de reelle og kontekstuelle faktorene i barnehage- og grunnskoleopplæringen. Materiale som brukes i presentasjonene bygger på pågående og nylig oppstartede forskningsprosjekter ved Høgskolen i Telemark.

Symposiet vil bestå av presentasjoner fra tre forskere i prosjektet og tre lærere. Titlene på deres innlegg vil være: 1)Høgskolelektor Cathrine Frogh, HiT (phd-stipendiat tilknyttet prosjektet fra 1.8.2012): Barns stedsidentitet og bærekraftig deltakelse 2)Terje Arnesen, Marit Holm og Ole Kristian Murtnes (lærere ansatt i

UTKAST

Notodden kommune): Forskerspiren anvendt i skolens læringslandskap 3)1.am Ingunn Fjørtoft, HiT: Stedspedagogikk og læringslandskap: Læring i kontekst 4)1.am Inger Birkeland, HiT: Den undersøkende eleven i samfunnsfag? Noen erfaringer og utfordringerEtter presentasjonene vil spørsmål og temaer som er reist i presentasjonene bli diskutert i plenum.

Stedspedagoggikk og læringslandskap: Læring i kontekst

Fjørtoft, Ingunn & Inger Birkeland

Høgskolen i Telemark

Flere studier har fokusert på barns forhold til fysisk landskap og hvordan landskapet virker inn på barnets adferd. Barns erfaringer med sted og landskap kan tolkes og beskrives gjennom barnas bruk av landskapet. Sted og nærmiljø blir derfor viktige læringsarenaer for å gjøre fagstoff mer realistisk og autentisk for elever i skolen og fremme læring i en utvidet forstand. "Literacy"-begrepet kan forstås i vid forstand og inkludere læring som gir mening og forståelse for fenomener som skal læres. Økologisk literacy og fysisk eller kroppslig literacy er slike utvidede begrep, der læring i en kontekst vil være av betydning. Problemstilling: Hva karakteriserer læringslandskap? Hvordan kan ulike læringsarenaer fremme læring? Hvilke landskap og kontekster har betydning for elvenes læring og forståelse?

Gjennom tre ulike studier (barnehage, barnetrinn og ungdomstrinn) skal uterommet med ulike landskapselementer beskrives gjennom fysiske strukturer som påvirker barns adferd i uterommet. Hvilke elementer i landskapet som inspirerer til lek og læring er sentralt i alle tre studier, der ulike landskap inviterer til ulik bruk og adferd. Gibsons teori om "affordances" (1979) vil være et sentralt forklaringsverktøy for konstellasjonen barn - miljø - adferd. Metoder for økologisk landskapsanalyse er grunnlaget for å beskrive landskapets kvaliteter sammenholdt med barns bruk av landskapet.

Erfaringer fra disse prosjektene vil bli presentert og diskutert i lys av hvordan både økologisk og fysisk literacy kan utvikles i kontakt med naturlandskap: å lære i kontekst med landskapet betyr å kjenne, forstå og erfare den virkelige verden. Dette samsvarer med retningslinjene i LK0-6, som fremhever utforsking og problembasert læring i en autentisk og meningsfylt sammenheng.

Forskerspiren anvendt i skolens læringslandskap

Arnesen, Terje & Ole Kristian Murtnes og Marit Holm

Tveiten skole, Notodden ungdomsskole og Lisleherad skole

Dette bidraget presenterer og diskuterer foreløpige resultater fra tre skoleprosjekter som har prosjektstøtte fra Den naturlige skolesekken, og som er tilknyttet

UTKAST

et forskningsprosjekt ved Høgskolen i Telemark med tittel "Stedspedagogikk og læringslandskap". Problemstilling: Hvordan kan forskerspiren anvendes i skolens læringslandskap? I hvilke tema kan forskerspiren anvendes? Hvordan kan forskerspiren tolkes og brukes i ulike fag i lys av det konkrete læringslandskapet? Presentasjonen er tenkt tilknyttet selvorganisert symposium med tittelen Stedspedagogikk og læringslandskap.

Utprøving og utvikling av forskerspiren innenfor ulike tema og læringsarenaer. Resultat: Lisleherad skole: Vi har gode erfaringer med KILO-prosjektet, men vi vil lenger. Vi har et godt utviklingspotensiale for å anvende forskerspiren i praksis. Det lokale læringslandskapet til Lisleherad skole gir mange muligheter for å arbeide videre med dette. Tveiten skole: Vi har startet en prosess og er i gang med forsøk som skal gå videre. Resultatet så langt er at vi har lagt rammene for et prosjekt hvor forskerspiren er en del. Spørsmålet videre er hvordan vi skal få fram nysgjerrigheten hos elevene og at det blir en drivkraft i undervisningen. Notodden ungdomsskole: Vi har gjort en del erfaringer med hva vi vil at elevene skal være nysgjerrige på. Vi har måttet gi elevene et faglig grunnlag før at elevene skal kunne være nysgjerrige på noe. Man må kunne noe for å spørre.

Det er krevende og ufordrende å arbeide med forskerspiren i grunnskolen. Det er vanskelig å få elevene til å stille undrende spørsmål. Veldig mange tema er av en slik art at det må være mulig for elevene å stille spørsmål, og få dem til å gjøre undersøkelser og undres. Det er noen dilemmaer vi står overfor. Mennesker og barn er naturlig utforskende, vi ser at det er mye lettere for små barn på 2-3 år å være nysgjerrige enn en 13-åring? Man blir avlært fra å spørre selv. Det dilemmaet vi står i, er at vi selv må lage et grunnlag for kunnskap for nysgjerrighet. Det er ofte slik at vi møter elever som er null interessert i det de skal lære, spesielt i ungdomsskolen. Det er et relevant spørsmål å spørre om elevene trenger forskerspiren? Trenger vi forskerspiren? Hvorfor? Hva trenger vi forskerspiren til? Trenger lærere forskerspiren? Hva trenger skolen og samfunnet forskerspiren til? Forskerspiren kan være en av mange metoder inn i elevenes verden. Man prøver å gjøre det nære nærere, og det forståelige mer forståelig.

Den utforskende eleven i samfunnsfag: Noen erfaringer og utfordringer

Birkeland, Inger

Høgskolen i Telemark

Formål med presentasjonen er å presentere og drøfte noen erfaringer med bruk av undersøkende arbeidsmåter i samfunnsfag, for å løfte fram det faktum at det er mye mindre fokus på forskerspiren i samfunnsfag sammenlignet med f eks naturfag. Presentasjonen bygger på pågående samarbeid med en ungdomsskole på Notodden om et forskningsprosjekt som skal utvikle, utprøve og vurdere lokalt lærestoff i undervisning for bærekraftig utvikling ved å bruke undersøkende

UTKAST

arbeidsmåter. Skolen har prosjektstøtte fra Den naturlige skolesekken, som setter noen rammer for samarbeidet. Problemstilling: Hvordan kan elever bli mer engasjert i lokal kulturarv på en måte som bidrar til økt kunnskap ikke bare om, men for, en bærekraftig utvikling? Presentasjonen er tenkt tilknyttet selvorganisert symposium med tittel Stedspedagogikk og læringslandskap.

Materiale som brukes i presentasjonen er dokumentasjon fra samarbeid med skolen fra inneværende skoleår, intervjuer med elever og andre kilder. Teoriene som brukes er knyttet til stedspedagogikk og egen teoriutvikling om læringslandskap og sted, og flerfaglige diskurser om betydningen av sted og landskap for barns sosialisering, læring og utvikling og regional utvikling. Stedspedagogikk representerer en tilnærming til utdanning for bærekraftig utvikling, som gjør opplæringen mer relevant og meningsfull for elever.

Det er viktig og interessant at det nå legges stor vekt på undersøkende arbeidsmåter (Forskerspiren f eks) i grunnskolen, slik Den naturlige skolesekken gjør. Det er en utfordring å utvikle kunnskap og arbeidsmåter som gjenspeiler de ulike fagenes (skolefag og vitenskapsfag) fagforståelser og metoder. Spesielt kultur- og samfunnsvitenskapene er kjennetegnet av et mye større metodemangfold enn naturvitenskapene. Men mye av det arbeidet som gjøres tar utgangspunkt i en naturvitenskapelig forståelse av forskerspiren. I samfunnsfag er det eksempelvis lite materiale å trekke veksler på for utvikling av undervisningsopplegg som egner seg i grunnskolen. Vårt prosjekt er et forsøk på å utvikle en god modell for slike undervisningsopplegg innen samfunnsfag på u-trinnet. Presentasjonen vil også reflektere rundt behovet for fagoverskridende arbeidsmåter, med mer fokus på skolen som organisasjon og skolens relasjoner til omgivelsene, dersom man skal ta utdanning for bærekraftig utdanning på alvor i norsk skole.

Ilsvika - Symposium Nettførelesingar. Lærarutdanning i det virtuelle klasserommet

Fuglseth, Kåre & Kirsten Limstrand, May-Britt Waale

Unversitetet i Nordland

Symposiet skal presentere og diskutere studiar av nettførelesingar ved Universitetet i Nordland (GLU og PPU). I desse førelesingar kombinerer ein videoopptak av førelesar og ein skriftleg presentasjon (PowerPoint o.l.). Studiet er eit prosjekt i ei forskargruppe ved UiN som brukar videoopptak av klasseromsituasjonar og analyserer den sosiale interaksjonen og meiningskonstitusjonen i desse (videografi, jf. Knoblauch 2006, 2008, 2009), og vi overfører i dette nettførelesingsprosjektet videografien til studiet av det nettbaserte klasserommet.

Videoanalyse og nettførelesingar, videografi, undersøkjande tolkingsfellesskap. - Knoblauch, H., B. Schnettler, et al. (2006). Video analysis. Methodology and

UTKAST

methods. Qualitative audiovisual data analysis in sociology. Frankfurt am Main, Peter Lang. - Knoblauch, H. (2008). Videografi. Å tolke samhandling i kontekst. Sosiologi i dag 38(2): 7-24. - Knoblauch, H. (2008). The performance of knowledge. Pointing and knowledge in powerpoint presentations. Cultural Sociology 2(1): 75-97.

Meining blir konstituert performativt, i eit samspel mellom presentør, presentasjon og den usynlege adressaten. I denne samanhengen skal vi presentere funn av ulike konstituerande og multimodale faktorar for denne undervisningssituasjonen. Spørsmålet er m.a. om dette er ein analyse ein må gjere før ein kan kome med forslag til forbetringar og kritikk av denne type undervisning. Vil skal trekkje fram det performative samspelet på tre ulike måtar og med tre meir overordna problemstillingar med omsyn til kva faktorar som konstituerer meining i desse presentasjonane på nett: 1. Førelesingar i det virtuelle klasserommet, faget som faktor (May-Britt Waale), 2. Førelesingar i det virtuelle klasserommet, ulike metodiske grep som faktor (Kirsten Limstrand), og 3. Førelesingar i det virtuelle klasserommet, peiking som faktor (Kåre Fuglseth). Perspektivet, teorien, metoden og arbeidsmåten vert introdusert kort først (Kåre Fuglseth). Felles oppsummering til slutt.

Nettførelesingar. Lærarutdanning i det virtuelle klasserommet

Limstrand, Kirsten & Kåre Fuglseth, May - Britt Waale

Universitetet i Nordland

Forelesninger i det virtuelle klasserommet - med faget som faktor.Ved lærerutdanningen på Profesjonshøgskolen (PHS) ved Universitetet i Nordland har vi nå i flere år hatt nettbaserte studier på Grunnskolelærerutdanningen (GLU) og Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU). Vi har over tid bygget opp en base med nettforelesninger fra mange ulike fag. Her vil jeg ta for meg og analysere utvalgte nettforelesninger fra ulike fag på GLU. Nettforelesningene er tatt opp i henholdsvis studio eller på lærernes egne kontorer, og kombineres med skriftlig materiale av ulik slag, for eksempel Power Point eller faglitteratur, eller andre effekter (figurer, vekter, klang, lyd, etc). Min problemstilling er: Nettforelesninger som korrektiv og som virkemiddel i en faglig-pedagogisk utvikling.

Framlegget baserer seg på arbeidet i forskningsgruppen "Visuell kommunikasjon" på PHS. Utgangspunktet vårt i dette prosjektet er mangfoldet av forelesninger i forskjellige virtuelle klasserom, og vi analyserer i fellesskap ulike vinklinger i forhold til sosial interaksjon og meningskonstitusjon. Her gjør vi bruk av videografi som metode (Knoblauch, 2008). Videografien forsøker å utnytte de metodene som er utviklet av følgende tre fagdisipliner - konversasjonsanalyse, fortolkende kunnskapssosiologi og etnografi.

Ut fra problemstillingen vil det være konstruktivt å finne ut hvordan man som

UTKAST

lærerutdannere kan forbedre seg selv i forholdet mellom bruk av virkemidler og selve forelesningen. I denne diskusjonen hører også rammefaktorene inn: nettforelesningenes muligheter og begrensninger. Det vil også være interessant å diskutere om man på tvers av faggrensene kan se didaktiske fellesgrep og/eller ulikheter i nettforelesningene, samt diskutere hvordan forelesningene kan inspirere til samarbeid og utvikling på tvers av det faglig-pedagogiske personale.

Nettforelesninger i det virtuelle klasserommet - med faget som faktor

Waale, May-Britt

Universitetet i Nordland

Ved lærerutdanningen på Profesjonshøgskolen (PHS) ved Universitetet i Nordland har vi nå i flere år hatt nettbaserte studier på Grunnskolelærerutdanningen (GLU) og Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU). Vi har over tid bygget opp en base med nettforelesninger fra mange ulike fag. Her vil jeg ta for meg og analysere fem utvalgte nettforelesninger fra tre av fagene på GLU: Pedagogikk (2), matematikk (1) og musikk (2). Nettforelesningene er tatt opp i henholdsvis studio eller på lærernes egne kontorer, og kombineres med skriftlig materiale av ulik slag, for eksempel Power Point eller faglitteratur. Min problemstilling vil være som følger: Hvilke faktorer konstituerer mening innenfor tre ulike fag på GLU?Målet er å finne ut om ulike fagtilnærminger kan representere og presentere ulike teknikker eller metodiske grep og tenkning i tilnærmingen til forelesningene i det virtuelle klasserommet.

Framlegget baserer seg på arbeidet i forskningsgruppen "Visuell kommunikasjon" på PHS. Utgangspunktet vårt i dette prosjektet er mangfoldet av forelesninger i forskjellige virtuelle klasserom, og vi analyserer i fellesskap ulike vinklinger i forhold til sosial interaksjon og meningskonstitusjon. Her gjør vi bruk av videografi som metode (Knoblauch, 2008). Videografien forsøker å utnytte de metodene som er utviklet av følgende tre fagdisipliner - konversasjonsanalyse, fortolkende kunnskapssosiologi og etnografi.

Ut fra problemstillingen vil det være konstruktivt å diskutere om man på tvers av faggrensene kan se didaktiske fellesgrep, alternativt ulikheter, i nettforelesningene. Det vil også være interessant å finne ut hvordan man som lærerutdannere kan dra nytte av ulike fagdidaktiske nyanser, sjangre eller prosesser innenfor digitalt oppbygd læring.

Ringve - Arbeidsseminar

UTKAST

Tirsdag 24. april 0945-1115

Møllenberg - Didaktikk 3

Profesjonens kjerne? Teori og praksisrelasjon i (ny) norsk lærerutdanning

Werler, Tobias

Høgskolen i Volda

I 2006 konkluderte NOKUT i sin undersøkelse av lærerutdanning at det ikke finnes tilstrekkelig sammenheng mellom teori og praksis. Utdanningen er fragmentert og studentene må klare å skaffe sammenheng og mening selv (NOKUT 2006: 15). Dette var noe som opplevdes som risikabelt (ibid. 16) og kompetansensvekkende. Kritikken dannet legitimasjonen for en ny reform av lærerutdanningen (2010) som skulle løse problemene som ble påpekt. Et vesentlig element i reformen er transformasjonen av det tidligere pedagogikkfaget. Det heter nå: Pedagogikk og elevkunnskap (PEL). Faget skal være sentralt i å danne profesjonell identitet (KUD 2009: 20). Dette gjenspeiler seg bl. a. i at ECTS-antallet ble økt fra 30 til 60 poeng. Med bakgrunn i dette kan en spør om hva som har skjedd med teori-praksis-diskusjonen. I relasjon til det kan en spør om institusjonene forbereder studenter på å møte profesjonens usikkerheter og "uoppløselige" motsetninger? Vil PEL-faget være i stand til å kunne gi visshet i en usikker og plural undervisningsverden?

For å kunne svare på problemstillingene brukes det en kvalitativ undersøkelse av emnebeskrivelser, semesterplaner og pensumslitteraturen til alle norske utdanningsinstitusjoner som tilbyr GLU. Dokumentanalysene vil vise om det finnes en reell forskjell i planene som indikerer en forandring av faget.

Det nye PEL-faget kan leses som en forlengelse av moderniseringsdiskursen og reformen må finne gi en respons på moderniseringens dilemma. Sentrale moderniseringsdilemma kan ses i samfunnets differensiering og rasjonalisering (Loo/Reijen 1997). Slik sett kan en konkludere med at PEL-faget leverer en respons som er knyttet til problemfelt som sosial (u)likhet, håndtering av emosjoner og sosial solidaritet. PEL-faget konfronteres gjennom dette med et verdispørsmål: hvilket danningsideal skal en bruke for å skape verdier i samfunnet som oppleves som allmenn gyldige?

UTKAST

Lokalsamfunnets betydning for undervisning i yrkesfag

Snoen, Else

UIN

I henhold til handlingsplanen for Entreprenørskap i utdanningen har Universitetet i Nordland valgt pedagogisk entreprenørskap som profil for sine lærerutdanninger. Studentene på Praktisk -pedagogisk utdanning (yrkesfag) leverer et yrkesdidaktisk utviklingsarbeid på slutten av sitt studium. Arbeidet skal bære preg av innovasjon og skal knyttes til undervisning og læring i forhold til den enkeltes fagfelt innenfor de yrkesfaglige utdanningsprogram i videregående skole. I mitt forskningsarbeid tar jeg utgangspunkt i disse oppgavene der jeg setter fokus på en del av entrerprenørskapsperspektivet som kan betegnes som læring i en lokalsamfunnskontekst. Min problemstilling er formulert som følger: Hvordan kan yrkesfaglærere i videregående skole bruke lokalsamfunnet i sin undervisningsplanlegging? Målet er å finne frem til gode eksempler på hvordan bruk av lokalt arbeids- og næringsliv bidrar til større helhet og sammenheng i forbindelse med yrkesopplæring.

Fremlegget baserer seg på funn fra en analyse av 60 skriftlige eksamensbesvarelser som omhandler yrkesdidaktiske utviklingsarbeider. Studentarbeidene er samlet inn vår 2010 og 2011. Alle programområdene i videregående skole er representert bortsett fra naturbruk. I analysen av tekstene har jeg sett etter ulike bidrag som har utgangspunkt i lokalt arbeids- og næringsliv og som er knyttet til bestemte programområder (Svedberg, 2011)

Med utgangspunkt i problemstillingen vil jeg presentere eksempler fra noen utvalgte studentoppgaver der lokalsamfunnet spiller en tydelig didaktisk rolle. Aktuelle spørsmål til diskusjon er ulike perspektiver og innhold i samhandlingen sett i lys av de ulike yrkesprogramområdene. Et annet spørsmål vil være om lærerne begrenser bruk av lokalsamfunnet til å gjelde i sammenheng med praksis/ utplassering eller i forbindelse med faget Program til fordypning?

Kunnskap og læring for en bærekraftig utvikling

Birkeland, Inger

Høgskolen i Telemark

Kunnskap og nyskaping er to stikkord som ses som vesentlige for å realisere en bærekraftig utvikling i norsk politikk, på alle geografiske nivåer. I dagens samfunn er kunnskap blitt den viktigste ressursen og drivkraften for innovasjon, og læring den viktigste prosessen for utvikling. Bærekraftig utvikling har slik sammenheng med kunnskapsutvikling og læring, noe som grunnleggende sett er knyttet til kulturell utvikling og dannelse. Denne måten å arbeide med bærekraft på er nødvendig i dagens kunnskapssamfunn. Men det er et påfallende

UTKAST

gap mellom det språket kommunal- og regionalforskere, bruker og det språk utdanningsforskningen bruker om skolenes samfunnsmessige betydninger. Man snakker så å si med ulike språk og ulike virkelighetsforståelser. Problemstillingen og utgangspunktet for presentasjonen er: hva kjennetegner dette gapet, hva skyldes det, og hva kan vi gjøre med det?

Presentasjonen bygger på egen empiri fra med et forskningsprosjekt i øvre Telemark om stedbasert læring sammen med skoler og barnehager. Det teoretiske grunnlaget bygger på samfunnsgeografisk teori om sted og stedsutvikling, stedspedagogikk, og nye perspektiver på kulturell bærekraft hvor kultur (som for eksempel læring og kunnskap) ses som vesentlig for forståelsen av bærekraftig utvikling.

Målestokken for skolenes kvalitet - eller vellykkethet - er uttrykt i nasjonale målsettinger. Og de formuleres i elevenes individuelle læringsutbytte, som selvsagt foreldre, lærere og skolesjefer er svært opptatt av. Selvsagt er elevenes læringsutbytte viktig. Som samfunnsgeograf og samfunnsviter er likevel mitt forskningsmessige utgangspunkt å ha et videre perspektiv på utbytte av læring enn å se på det som foregår inne i klasserommet og med eleven som eneste resultatenhet. I forskningsprosjektet har det vært naturlig å forsøke å identifisere alle de samspill og relasjoner med omverden som elevers læring og læreres undervisning inngår i. Og da er det naturlig å se at læringsutbytte favner mye bredere enn elevenes individuelle utbytte. Etter mitt syn er det er et stort behov for mer forskningsbasert kunnskap om skolenes samfunnsmessige betydninger og skolesektorens betydning for regional utviklling, og spesielt er det viktig dersom vi skal utvikle et bærekraftig samfunn hvor kunnskap og læring skal ses på som viktigste ressurser.

Gamle Bybro - lærerrolle og tilpasset undervisning

Læreres og spesialpedagogers opplevde handlingsrom

Berg, kari

PLU, NTNU

Læreres og spesialpedagogers opplevde handlingsrom Jeg vil presentere eksempler fra en studie av læreres og spesialpedagogiske profesjonsidentitet, kunnskap og praksis, og her konsentrere meg om hvordan de beskriver arbeidet med å ivareta elevers behov for støttefunksjoner i læringsarbeidet. Jeg spør: Hvordan vurderer de profesjonelle handlingsrommet sitt når de skal tilrettelegge opplæringen?

Profesjonelle utøvere i skolen konstruerer kollektiv og individuell mening innen rammen av lovverk, reguleringer og lokal organisering. I følge Gergen (2005)

UTKAST

blir mening konstruert innenfor en sosial avhengighet i sosiale interaksjoner. Opplevd handlingsrom blir analysert på en empirisk basis av profesjonell kommunikasjon som materialbasis. Profesjonelle pedagoger bringer inn kunnskap og verdier i interaksjonen med elever, kolleger og samarbeidspartnere. Jeg har her et metodisk fokus på kvalitative analyser av et materiale basert på intervjuer med lærere og spesialpedagoger i ungdomsskolen og videregående skole. I følge Bakhtin's (1981) teori må ytringer forstås i en kontekst av tidligere og kommende diskurser. Slik kan profesjonelle læreres beskrivelser utgjøre viktige bidrag til profesjonell identitetforming. Lærere uttrykker seg ikke i et vakuum, men i pågående dialoger. Profesjonell mening er således dialogisk av natur. Det er de muntlige ytringene i åpne og delvis strukturerte intervjuer som blir gjenstand for analyse.

I materialet finnes interessante indikasjoner fra noen på at læringsutbyttemål og grunnleggende ferdigheter i et nasjonalt og internasjonalt konkurranseperspektiv, blir opplevd som en innsnevring av profesjonelt skjønn og handlingsrom. Forventningen om inkludering og tilpasset opplæring oppleves av enkelte som svært utfordrende. En sterkere oppmerksomhet på teorifag og nasjonale prøver har svekket den profesjonelle verktøykassa, mener noen. Andre finner at nivågruppering i teorifagene gjør det enklere å realisere tilpasset opplæring innen rammen av det noen av dem kaller «ordinær opplæring».

Elevers utbytte av spesialundervisningen: Individuell opplæringsplan i praksis

Bremnes, Trygve

HiST ALT

Hvilke kvailitetskriterier legges til grunn for spesialundervisning?Antall elever med vedtak om spesialundervisning lå temmelig stabilt over flere år på ca 6 % av samlet elevtall frem til 2005. Siden har andelen økt jevnt, og er i skoleåret 2011-12 på 8,6 %. Dette er en utvikling stikk i strid med intensjonene bl.a. i St.meld.nr. 30 (2003-2004) og senere meldinger som har klare mål om at volumet av spesialundervisning skal ned. Med dramatisk økning av spesialundervisningen og med nesten 53 000 elever med vedtak om spesialundervisning i inneværende år, kan det være interessant å se på kvalitetskriterier i deres undervisningsopplegg som etter opplæringsloven skal nedfelles i en individuell opplæringsplan (IOP). Dette er utgangspunktet for en lengdesnittsundersøkelse i to fylker der man har fulgt elever med spesialundervisning i tre år, fra 5. - 7. trinn.

Instrumenter Undersøkelsen er et samarbeidsprosjekt mellom Høgskolene i Sør-Trøndelag og Oslo, og instrumentene i undersøkelsen ble utviklet vinteren 2007-08 og omfatter et større materiale enn det som presenteres her. Det ble da utarbeidet fire skjema, ett for skolens ledelse, ett for elevens lærer(-e), ett for elevens foresatte og ett for eleven selv. Den kvantitative delen er satt opp slik at svarene

UTKAST

i skjemaene lett kan sammenlignes statistisk, bl.a. for å se hva de ulike aktørene mener om den samme problematikken. Skjemaene gir også kvalitative data bl.a. gjennom kommentarfelt.

Spesialundervisning skal være likeverdig, det vil si alle ut fra evner og anlegg skal ha like godt utbytte av opplæringen de får. Ved presentasjon av data fra undersøkelsen kan det være interessant å drøfte i hvilken grad IOP sikrer likeverdig opplæring for elever med spesialundervisning.

"Stille i klassen" - en lærers praksis og refleksjoner omkring innadvendt elevatferd

Sæteren, Anne-Lise

Pedagogisk institutt, NTNU

Innadvendte barn har en tendens til å trekke seg inn i seg selv. De viser sjelden følelser, tar lite initiativ og blir ofte oversett. Disse barna fremstår ofte som engstelige, triste, og hemmet i sosiale sammenhenger, noe som kan føre til sosial isolasjon. De oppsøker sjelden sosiale sammenhenger utenfor skolen, dermed blir skolen en viktig arena for å oppleve sosial mestring (Iversen et al. 2006). Å oppleve mestring i sosiale sammenhenger har vist seg å styrke barns tro på seg selv (Feilberg og Mjaavatn 2000). I tillegg vil mestring i sosiale sammenhenger kunne skape en resiliens hos barna(Iversen et al. 2006). Med sosiokulturell teori som utgangspunkt, er det flere som hevder at i skolen er læreren den viktigste faktor for elevers læring og utvikling (Hattie 2009; Nordenbo et al. 2008). I min studie retter jeg oppmerksomheten mot en lærer som har et stille barn i elevgruppen hun er kontaktlærer for. Problemstillingen er: Hva gjør læreren i forhold til eleven med innadvendt atferd, og hvilke refleksjoner gjør hun seg over egen praksis?For å svare på problemstillingen har jeg fått kontakt med en lærer. Både hun og barnets foreldre har samtykket i at jeg kan være deltakende observatør i klasserommet. Det er minst to grunner til at studien er viktig. For det første er det viktig å få ytterligere innsikt i pedagogiske utfordringer knyttet til det å undervise i elevgrupper hvor det er stille barn. For det andre kan den ferdige studien fungere som tankeredskap (Gudmundsdottir 2001) for andre lærere.

Studien har en narrativ tilnærming. Paperpresentasjonen vil ha fokus på metodisk tilnærming og datainnsamling.

Leangen Gård - Literacy 3

Den andre leseopplæringen

Ljosland, Ole Halvard

UTKAST

HIST-ALT

I den grunnleggende leseopplæringen lærer elevene å knekke lesekoden og bli sikre og nøyaktige i avkodingen. Den andre leseopplæringen kommer etter at elevene mestrer den alfabetiske koden. Da handler det først og fremst om forståelse, å hente mest mulig informasjon ut av tekstene. Problemstillingen for undersøkelsen er følgende: Hvilke praksiserfaringer, kunnskaper og holdninger har allmennlærere på mellomtrinnet til den andre leseopplæringen?

Undersøkelsen er gjennomført som en survey blant praksislærere på mellomtrinnet i Trondheim og omegn. Respondentene er kontaktet gjennom e-post og har svart skriftlig på et spørreskjema. Lærerne ble blant annet spurt om hvordan de forbereder elevene på nye tekster og i hvilken grad de benytter ulike typer støttestrategier for å øke elevenes utbytte av lesingen. Det ble også spurt om skolen deres har satt den videre leseopplæringen på dagsorden og lagt til rette for systematisk opplæring i leseforståelse og strategisk lesing i alle fag.

Resultatene viser at det ennå er et stykke vei å gå innen vi kan si at systematisk arbeid med leseforståelse og lesestrategier er integrert i alle fag på mellomtrinnet. Alle skoler i Trondheim skal ha utviklet en plan for leseopplæringen, men bare litt over halvparten av lærerne i undersøkelsen har kjennskap til denne. På tross av dette viser svarene at mange lærere på mellomtrinnet har et reflektert forhold til lesing som redskap for læring, og at de bruker varierte metoder for å støtte elevene i deres møte med nye tekster. Men undersøkelsen viser også at denne opplæringen i stor grad er overlatt til den enkelte lærers eget initiativ.

Den filosofiske samtalen i engelskfaget - på hvilken måte kan arbeid med litterære tekster åpne døren inn til en filosofisk refleksjon?

Tørnby, Hilde

Høgskolen i Oslo og Akershus

Problemstillingen: Hvordan arbeides det med litterære tekster i engelskfaget i norske klasserom, hvilke metoder er fremtredene og hva fremmer disse av filosofisk refleksjon? Artikkelens formål er å få en forståelse av hvordan tekster og lesing arbeides med i engelskfaget i norsk skole.

Bakgrunnen for denne artikkelen er en spørreundersøkelse som ble gjennomført våren 2010 der 67 lærere deltok. I tillegg til spørreundersøkelsen gjennomførte jeg en case studie i februar 2011 der jeg observerte én 10 klasse og én VG1 klasse i deres arbeid med The Absolutetly True Diary of a Part-Time Indian by Sherman Alexie. Den ene klassen jeg observerte leverte inn et skriftlig hjemmearbeid, mens den andre klassen leverte inn et skriftlig gruppearbeid utarbeidet i en av timene. Disse elevtekstene er også materiale til denne artikkelen.

I artikkelen drøfter jeg først spørreundersøkelsen der et hovedtrekk er at det er stort fokus på innholdsspørsmål i arbeid med litterære tekster i engelskfaget. Vi-

UTKAST

dere i artikkelen drøfter jeg case studien. I case studiet finner jeg at når spørsmål om innhold er i fokus, begrenses samtalen til kun å dreie seg om innhold. Når elevene får arbeide med estetiske læringsformer, kommer filosofiske ideer til uttrykk, samt at elever forstår teksten i lys av sitt eget liv. Gjennom åpne spørsmål og estetiske læringsformer, skaper elever virtuelle tekster (W. Iser). Til slutt i artikkelen ser jeg på elevtekstene og hvilke ideer som kommer til uttrykk i disse tekstene. Finner vi her spor av filosofiske ideer?

Fra lesevitenskap til literacy coaching. Utvikling av videreutdanning i leseopplæring for ungdomsskolelærere

Fjørtoft, Henning

NTNU

Å lese i alle fag er en sentral ferdighet for alle elever. Samtidig viser både forskning og nasjonale prøver at mange elever mangler effektive lesestrategier, og at dette kan hemme læringen i fag der tekstlesing er avgjørende for elevenes forståelse. I ungdomsskolen kan dette være en kritisk faktor som avgjør hvilke utdannings- og yrkesvalg elevene gjør senere i livet. For å sikre at elevene greier å håndtere tekstmengden i skolefagene, og for å hindre frafall og manglende motivasjon, er det derfor viktig at lærere behersker et bredt repertoar av lese- og læringsstrategier. Det er også avgjørende at de kan samarbeide om undervisningen i grunnleggende ferdigheter for å sikre god progresjon, systematisk vurdering og kontinuerlig oppfølging.

I forbindelse med Kompetanse for kvalitet har Program for lærerutdanning, NTNU i samarbeid med HiST og HiNT utviklet Lese for å lære, et nytt videreutdanningstilbud i leseopplæring for ungdomsskolelærere. Tilbudet gir kompetanse i testing og vurdering av elevenes leseferdigheter, aktiv bruk av lese- og læringsstrategier i undervisningen, digital og multimodal literacy, samt literacy coaching. Målet med kurset er å utdanne lærere til å bli ressurspersoner ved egen skole , som kan modellere og veilede i bruk av gode praksiser for andre, og som kan lede lokalt utviklingsarbeid. Kurstilbudet bygger blant annet på anbefalinger fra The International Reading Association og på amerikanske modeller for utvikling av såkalte literacy coaches, som er ressurslærere med tilleggsutdanning innen lesing, skriving og literacy.

Med eksempler fra NTNUs emner Lesevitenskap og vurdering og Literacy coaching vil foredraget ta opp noen prinsipielle spørsmål om utvikling og design av nettbasert videreutdanning for lærere, og problematisere hvilken form og funksjon videreutdanning for lærere bør ha. Det vil særlig diskutere hvordan vi kan sikre at lærere som tar videreutdanning i lesing blir mer kompetente til å anvende resultater fra klasseromsobservasjoner, vurderinger og tester, og hvorvidt de kan fungere som kompetansehevere for andre.

UTKAST

Munkholmen - Matematikk 3

«Kompetansegivende kurs i matematikk sett i relasjon til arbeid i skolen»

Tellefsen, Helga Kufaas & Ellen Hovik

Høgskolen i Oslo og Akershus

«I hvilken grad påvirker læreres gjennomføring av kompetansegivende kurs i matematikk deres daglige arbeid i skolen»? Forskning viser at videreutdanning gir størst effekt på elevenes læring når den er knyttet til lærerens daglige arbeid i skolen. Vårt hovedfokus i undersøkelsen er endring av praksis. Vi ønsker å se på nytteverdien etter endt studie og i hvilken grad studiet har bidratt til at deltagerne opplever at de har endret egen praksis som matematikklærer. Vi ønsker også å finne ut noe om spredning av kompetanse til resten av kollegiet og hvordan ledelsen benytter seg av deltagernes kompetanse.

Vi har fulgt opp lærere som har deltatt på videreutdanningsprogrammet Kompetanse for kvalitet ved HIO og vil presentere resultater fra en spørreundersøkelse foretatt i etterkant av to års gjennomføring av kursene. Spørreundersøkelsen er foretatt et halvt år etter at de har gjennomført enten 30 stp eller 60 stp. Totalt 29 lærere gjennomførte 2MU, de siste 30 studiepoengene 2010/2011 ved HIO, 16 av disse gjennomførte også 1Mu, de første 30 studiepoengene 2009/2010 ved HIO. Vi har brukt anonymt elektronisk spørreskjema. I tillegg vil vi dybdeintervjue noen av lærerne. Vi har forespurt lærere som fortsatt møtes for å diskutere matematikkundervisning etter at de etablerte ei kollokviegruppe under studiet. Dette er dermed et pågående utviklings og forskningsprosjekt. Gjennom dette prosjektet vil vi forsøke å si noe om innholdet i videreutdanningskursene og i hvilken grad dette påvirker lærernes daglige arbeid i skolen.

Hvilke konsekvenser bør våre funn få for hvordan vi legger til rette for videreutdanning av matematikklærere?

Krav til matematikkunskap i allmennlærarutdanninga

Tonheim, Odd Helge Mjellem & Ole Einar Torkildsen

Høgskulen i Volda

Problemstillinga er kva krav som vert formulert for studentane om fagleg, didaktisk og fagdidaktisk kunnskap i matematikk, og kva kvalifisering dette fører til.Paperpresentasjonen ser på kor vidt dei 30 obligatoriske studiepoenga i matematikk i allmennlærarutdanninga kvalifiserer til å undervise i matematikk.

I dette studiet har vi sett på kva som er likt mellom 20 norske allmennlærarutdanningar i forhold til Matematikk 1 og kva som skil seg ut. Vi har sett nærare på det overordna nivået som vi finn i mål og innhald i emneplanane i forhold til den gjeldande Rammeplanen (UFD:2003). Vidare har vi sett på kva pensumlitteratur

UTKAST

som vert brukt ved dei ulike utdanningane. Vi har også sett på kva krav som vert stilt til studentane i form av arbeidskrav, obligatorisk frammøte og ikkje minst i forhold til eksamensformer. Til slutt har vi sett på ein del eksamensoppgåveformuleringar og vurdert vanskegrada på desse i forhold til pensum i den tiårige grunnskulen. Avslutningsvis vil vi prøve å dra nokre konklusjonar på grunnlag av dette datamaterialet og kort samanlikne desse konklusjonane med den nye grunnskulelærarutdanninga.

Kva faglege krav må/bør vi stille til ein matematikklærar?

Lærerstudenters personlige epistemologi i matematikk

Martinussen, Geir, Bjørn Smestad Elisabeta Eriksen

Høgskolen i Oslo og Akershus

Problemstillingen «Hva er lærerstudentenes erfaringer med, og holdninger til, matematikkfaget?» har vi tidligere undersøkt ved hjelp av spørreskjema med blanding av lukkede og åpne spørsmål. Den kvalitative analysen av fritekstsvarene ga interessante funn, blant annet tre kategorier for begrunnelser av holdninger til matematikkfaget: utsagn om lærer og undervisning, syn på matematikken, og syn på seg selv i forbindelse med holdninger til matematikken. (Smestad, Eriksen, Martinussen og Tellefsen 2012) Men fritekstsvarene ga ikke grunnlag for å fastslå hvor utbredte de ulike oppfatningene var. I denne nye undersøkelsen ønsker vi å komme nærmere svar på spørsmålet «Hva er vanlige begrunnelser mht erfaringer med, og holdninger til, matematikkfaget blant grunnskolelærerstudenter?»

I den nye undersøkelsen har vi formulert påstander på basis av resultatene i den forrige undersøkelsen, og bedt 295 førsteårsstudenter i grunnskolelærerutdanningene ta stilling til disse. Til slutt i spørreskjemaet oppgir de hvilke av påstandene de anser som spesielt relevante for sine holdninger til matematikk. Vi har oppnådd høy svarprosent (henholdsvis 90 % på grunnskolelærerutdanningen for 1.-7. trinn og 82 % på grunnskolelærerutdanningen for 5.-10. med spesialisering i matematikk).Vi har også gjentatt flervalgsspørsmålene fra fjorårets undersøkelse. Dette gjør det mulig å sammenlikne datamaterialet fra årets lærerstudenter med tilsvarende datamateriale fra tidligere kull. Dermed kan vi undersøke om de store forskjellene vi fant mellom 1-7- og 5-10-studentene, er til stede også i de nye kullene.

Hvilke konsekvenser bør våre funn om kommende grunnskolelæreres erfaringer med, og holdninger til, matematikk få for hvordan vi legger opp matematikkursene i våre grunnskolelærerutdanninger?

LITTAST

Lian - Høyere utdanning 3

Studentmentorer i grunnskolelærerutdanningen - en ressurs for studentenes motivasjon og læring

Holst, Vibeke & Kari Fjell

Høgskolen i Oslo og Akershus

Prosjektet er et delprosjekt i Studentmentorer på førskolelærerutdanningen (heltid og deltid) og grunnskolelærerutdanningen, 1-7 og 5-10, avd.LUI. Høgskolen har inngått en partnerskapsavtale med Aston University, Birmingham, England for å lære av deres erfaringer. Prosjektet er finansiert med INTERKULT midler ved HiOA. Målet er blant annet å forebygge frafall fra utdanningen, utvikle interkulturell kompetanse og gi studenter øvelse i veiledning og kommunikasjon. Som mentor kan studentene være en støtte for medstudenter, samtidig som de selv lærer mye av å være mentor. Erfaring fra engelske universitet tilsier at mentorordningen må forankres permanent i institusjonene for å bli levedyktig. Det arbeides med å gjøre ordningen permanent ved lærerutdanningeneProblemstilling, fokus og formål med presentasjonen: Delprosjektet har fokus på hvordan mentorordningen kan hjelpe studentene til å bedre det faglige utbyttet av studiene - både studentmentorenes faglige utbytte og studentenes faglige utbytte.Vår studentmentorgruppe representerer mangfoldet blant studentene når det gjelder kjønn, alder etnisitet og hjemsted. Data er samlet inn for å belyse mentorordningens betydning for studentenes motivasjon og læring. Presentasjonen redegjør for disse funnene og også for hvordan studentmentorprosjektet på grunnskolelærerutdanning 1-7 ble organisert og gjennomført i de første to årene.Formålet er å presentere erfaringer som kan bidra til at mentorordninger utprøves videre i grunnskolelærerutdanningen.

Metode: Dataene som er analysert er logger fra aktørene. Teorigrunnlaget er veiledningsteori, sosiokulturell teori og motivasjonsteori.

* Hvordan kan ordningen implementeres som fast ordning på høgskolen?

How to utilise storyline method in higher education.

Pareliussen, Ingar & Espen P. Braaten

Dronning Mauds Minne Høgskole og Høgskolen i Østfold

In 2008 a reorganization of the preschool teacher education in the university college of Østfold was introduced. As a response to the call for more interdisciplinary teaching the new curriculum in naturfag (science) and fysisk fostring (physical training) were based on the Scottish storyline method. As the students in the second year were following the old curriculum, an opportunity to compare

UTKAST

traditional teaching with the new storyline method presented itself. This paper analyzes different measures of knowledge between the two student groups.

The storyline had to be adopted to the practicalities in higher education. this adaption broke some of the fundamental rules of a storyline. This will be addressed in the presentation. The two student groups: Traditional: the students with traditional teaching methods and Storyline: the students that got the new storyline method were tested in a pre/post-test of knowledge by a multiple-choice test. In addition the exam grades for the two groups were compared. A questionnaire focusing on motivational factors were performed, but will not be presented.

The study shows no great difference between the two teaching methods, but it seems that some of the premises of the storyline method were broken and that this may have detrimental effects on the knowledge outcome. The presentation will encourage discussions on how to implement storyline in higher education.

Praksislæreren som veileder - en studie i/av makt i veiledning

Tobiassen, Roald

Høgskolen i Østfold

Min interesse og diskusjon i denne studien er å undersøke hvilke problemer og dilemmaer om maktforhold som manifesterer seg i lys av noen utvalgte temaer: lærerstudenters (praktisk-pedagogisk utdanning)italesetting av veiledning i praksisopplæringen, effekter av denne veiledningen og praksislæreren som veileder. Den analytiske diskusjonen tar utgangspunkt i to dominerende veiledningspraksiser: den maktfrie praksis og den maktbaserte praksis.Problemstilling for studien er: 1) Hvordan kan maktforhold skape dilemmaer i veiledningsrelasjonen mellom praksislærer og lærerstudent og 2) hvordan kan veiledningspraksis forholde seg refleksivt til maktforhold?

I denne studien undersøker jeg hvordan lærerstudenter italesetter praksislærere veiledning i lys av Foucaults maktbegrep (Foucault 1972/2002), samt med referanse til narrativ teori (White 2000). Problemområde for denne studien er å belyse maktrelasjonen mellom praksislærer og student, og hvordan den virker inn på studentens handlingsrom. Det empiriske materialet har basis i en kasusstudie av en studentgruppe ved praktisk pedagogisk utdanning ved Høgskolen i Østfold og deres erfaringer med veiledning i praksisopplæringen. I tillegg er hensikten å undersøke praksisveiledning i en bredere sammenheng.

Hovedtemaene i analysen og diskusjonen vil bli behandlet under temaene italesettelse av veiledning, opplevelsen av veiledningens virkninger og praksislæreren som veileder. Både veileder og lærerstudent må overveie maktforhold i egen praksis: veilederen i forhold til seg selv som veileder og lærerstudenten i

UTKAST

forhold til sin egen praksis. Implikasjonen av denne studien og mitt forskningsbidrag til veiledning i lærerutdanning er å belyse hvordan en kan utvikle den maktreflekterende veiledningspraksis i lærerutdanningen, slik at veiledningen kan forholde seg refleksivt til maktforhold.

Gråkallen - Vurdering

Relativ alderseffekt ved karaktersetting i skolen

Aune, Tore Kristian & Terje Dalen

Høgskolen i Nord-Trøndelag

Allerede tidlig forrige århundre var forskere opptatt av individers fødselsdatoer og variabiliteten i utvikling, og beskrev tendensen til at unge personer med eminente prestasjoner var født tidlig på året (Kassel, 1929; Pintner & Forlano, 1934; Huntington, 1938). Mye av den forskningen hadde til hensikt å forstå menneskelig utvikling generelt, og la grunnlaget for nyere forskning der koblingen mellom fødselsdato og prestasjoner i ulike kontekster blir belyst innen for eksempel idrett og utdanning (Thompson, Barnsley, & Dyck, 1999).Hensikten med det foreliggende studiet er å se på om det finnes en relativ alderseffekt (RAE) ved karaktersetting innen tre forskjellige skolefag i grunnskole og videregående skole.

Studien er basert på karakterer i kroppsøving, matematikk og norsk skriftlig hovedmål fra tolv 10. klasser (n=1154), og tjue klasser studiespesialiserende fag fra VG2 (n=760) og VG3 (n=1010) på videregående skole. Totalt 2924 elever. Inklusjonskriteriet var fødselsår som tilsvarte normal skolegang og bestått karakter med tall fra 2-6, der 2 er dårligst og 6 er best.

Studien viser signifikant RAE på alle undersøkte skoletrinn i kroppsøving, og spesielt interessant og tydelig var dette for topp- og bunnkarakterer. Det var signifikant høyere antall toppkarakter hos de som er født første halvår (jan.-jun.), og signifikant høyere antall bunnkarakter på de som er født siste halvår (jul.-des.). Preliminære analyser viser også en tendens til RAE i matematikk og norsk skriftlig hovedmål. Skjev fordeling av toppkarakterene i kroppsøving kan forklares med bakgrunn i utviklings- og modningsprosesser. Studiet viser at de som er født tidligst på året vurderes som bedre enn de som er født sent på året. Dagens aldersgrupperingssystem fører til at det er store individuelle forskjeller innenfor en aldersgruppe og at disse forskjellene er større desto yngre elevene er. Ved vurdering og karaktersetting i skole vil det derfor være viktig med bevissthet i forhold til den relative alderseffekten.

UTKAST

Å vurdere skriving - kvar legg vi lista?

Matre, Synnøve & Randi Solheim

HiST ALT

I dette innlegget presenterer vi NFR-prosjektet "Developing national standards for the assessment of writing. A tool for teaching and learning" (Normprosjektet). Prosjektet skal bidra til utvikling og styrking av skriveopplæring og vurderingspraksis i skulen, samtidig som det er med og dannar kunnskapsgrunnlag for dei nasjonale utvalsprøvene i skriving som er under innføring. I innlegget legg vi vekt på første fase av det fireårige prosjektet. Her spør vi kva det er rimeleg å forvente av skrivekompetanse på 5. og 8. trinn, og korleis ein kan fastsetje eksplisitte forventningsnormer for skriving som grunnleggjande ferdigheit i alle fag.

Den første fasen av prosjektet er basert på intervensjonsarbeid ved åtte skular, der vi i tett samarbeid med lærarar gjennomfører ulike skrivehandlingar og prøver ut vurderingsverktøy. Arbeidet byggjer dels på erfaringar frå eit forprosjekt, der vi utvikla eit sett med tentative forventningsnormer. Desse normene skal lærarane ta i bruk som grunnlag for undervisning og vurdering. Med utgangspunkt i dette arbeidet skal dei bidra til å justere, raffinere og vidareutvikle normene i samarbeid med forskargruppa. Materialet vi byggjer på, er elevtekstar, lærarane sine tekstvurderingar og deira eksplisitte forslag til kva skrivekompetanse det er rimeleg å forvente.

Vi vil presentere erfaringar og funn frå det empiriske arbeidet og diskutere desse i lys av sosialsemiotisk teori og eit funksjonelt syn på skriving og vurdering. Vidare vil vi problematisere bruken av "standardar" i arbeid med skriveutvikling. Her vil vi også trekkje inn internasjonale erfaringar.

Vurdering for motivasjon og mestring

Larsen, Annelise Brox

Universitetet i Tromsø

I denne presentasjonen vil jeg undersøke hvorvidt en deskriptiv tilbakemeldingsprosess (Sawjer 2005, Larsen 2012), hvor narrativt innhold vektlegges, fremmer utviklingen av elevenes ferdigheter i engelsk/fremmedspråkskriving.

Tidligere forskning i det pan-nordiske TALE-prosjektet (Rahbek 2005; Larsen 2009) har vist at det virker motiverende å delta i internasjonale utvekslingsnettverk. Å skrive tekster for jevnaldrende elever i andre land virker stimulerende. Det at mottakeren er en elev på deres egen alder, har et annet morsmål og holder på med en tilsvarende oppgave virker motiverende. Skrives teksten elektronisk vil kognitiv kapasitet frigjøres slik at større vekt tillegges arbeid med kommunikative og narrative aspekter ved tekstarbeidet. Slik integreres de ulike stadiene

UTKAST

i skriveprosessen på en smidig måte. Drøftingene av skriving som presenteres her tar utgangspunkt i at skrivingen blir betraktet som en kognitiv prosess som blir ledet og organisert av den som skriver (Flower & Hayes 1981); en ser eleven som den aktive part som bestemmer over skrivingen, selv om rammene rundt er gitt av skolen og lærerne. Innenfor dette paradigmet ser en på skriving som en aktivitet hvor elevforfatteren både bevisst og ubevisst utvikler en hel rekke konkurrerende målsetninger med teksten ettersom skriveprosessen skrider frem.

Å gi og motta tilbakemelding knyttet til det elevproduserte tematiske innholdet, styrker elevenes motivasjon for å skrive mer og bedre. Jeg ønsker å drøfte på hvilken måte en deskriptiv tilbakemeldingsprosess som vektlegger de innholdsmessige sidene ved teksten kan bidra til ytterligere kvalitetsforbedringer i skrivearbeidet.Det skaper motivasjon og en opplevelse av mestring å delta i det sosiale samspillet og bli verdsatt (Vygotsky (1962). Når vi skal arbeide videre med å finne ut hva slags vurdering som virker, er det viktig å undersøke hvordan vi skal gi respons på de innholdsmessige sidene ved elevtekster.

Strinda - Ledelse og utvikling 1

Danning i lederskap

Bøe, Marit & Cahtrine Frogh, Karin Hognestad

Høgskolen i Telemark

Kravene om å skape sammenheng mellom det pedagogiske arbeidet i barnehagen og verdigrunnlaget er tydeligere enn tidligere. Dette har ført til økt fokus på ledelse og kompetanseutvikling. I denne presentasjonen problematiserer vi forståelsen av personalledelse og hvordan ledere i barnehagen kan styrke personalkompetansen i ledelse av barnehagens verdigrunnlag. Diskusjonene om ledelse i denne presentasjonen tar utgangspunkt i et Fou-arbeid hvor styrere i barnehagen er informanter. Prosjektet problemstilling er: Hvordan leder styrere kompetanseutvikling i barnehagen?

Datainnsamling har foregått gjennom fokusintervju av styrere i barnehagen. Teorigrunnlaget for analyse og bearbeiding av data bygger på Aristoteles kunnskapsbegreper og ser på ledelse innenfor et organisasjonperspektiv (Børhaug, 2011, Christensen, 2009, Dunne, 1993, 2011, Scott, 2001).

I et ledelsesperspektiv blir det et spørsmål om hvor forpliktende barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag oppfattes og i hvor stor grad det er sammenheng mellom verdigrunnlag og praksis? Hva er det som informerer den pedagogiske ledelsen i den enkelte barnehage? Hvilken kompetanse ser styrer på som viktig med tanke på å ivareta barnehagens verdigrunnlag.

UTKAST

Skolevurdering som utvikling av profesjonalitet

Emstad, Anne Berit

Program for lærerutdanning, NTNU

Hvordan bruker skoler skolevurderingens resultater, og hvordan engasjerer rektor seg i dette arbeidet?Hensikten med papere er å diskutere hvordan skoler bruker skolevurdering for læring og forbedring. Paperet representerer kappen på min doktoravhandling, og diskusjonene baseres på hovedfunn i fire artikler som inngår i avhandlingen.

Studien er en kollektiv kasus studie, der fenomenologiske intervju med seks rektorer, 24 lærere og seks elevgrupper utgjør hovedtyngden av datamaterialet. I studien deltar seks barneskoler som alle har gjennomført en skolevurdering. Felles for skolevurderingsmodellene er at de er ment å bidra til utivkling i skolene, og i tillegg kunne imøtekomme kravet om kvalitetsvurdering og rapportering til skoleeier. I tillegg til intervjuene er det foretatt observasjoner av møter, og vurderingsrapporter, refleksjonsnotater og andre dokumenter tilknyttet vurderingsarbeidet. Analysene av datamaterialet er både deduktive og induktiver, og variere i artiklene dette paperet bygger på.

Hovedfunn som diskuteres er at rektors prioritering og tilrettelegging har betydning for bruk av vurdering. Videre at rektor og læreres antakelser, ønsker og tanker om skolens behov påvirker hvilke av resultatene det er som blir fulgt opp. Dermed blir oppfølging av resultatene i stor grad preget av tidligere erfaringer og grunnleggende antakelser uten at disse blir ikke utfordret. Jeg har skilt mellom "ikke bruk", "bruk som beslutningsgrunnlag" (instrumentell bruk) og bruk som læring. Jeg argumeneter for at ved "ikke bruk" og "instrumentell bruk" av skolevurdering blir ikke læringspotensialet vektlagt i skolevurderingen. Jeg diskuterer derfor forholdet mellom kunnskapsbasert refleksjon og utvikling av profesjonalitet på grunnlag av skolevurdering. Der blant annet bruk av tyngre teori kan bidra til bedre forståelse av praksis som igjen kan bira til forbedring av skolen som læringsarena.

Nyutdannede pedagogiske ledere og ledelse

Ødegård, Elin

Høgskolen i Telemark

Presentasjonen tar utgangspunkt i doktorgradsavhandlingen: Nyutdannede pedagogiske lederes mestring og appropriering av barnehagens kulturelle redskaper (Ødegård.2011) Et resultat fra avhandlingen viser: Nyutdannede pedagogiske ledere får utfordrende ledelsesoppgaver i et felt preget av motstridende, uklare og utydelige ledelsesdiskurser.Hensikten med presentasjonen er drøfte

UTKAST

de nyutdannedes utfordringer i relasjon til barnehagens horisontale, lagorienterte og relasjonelle tradisjon.

Forskningsarbeidet har en kvalitativ tilnærming. Fem nyutdannede pedagogiske ledere, fem barnehagestyrere og tre lokale veiledere har blitt fulgt i et år.Avhandlingen har en sosiokulturell innramming der begrepene mestring, appropriering og kulturelle redskaper er sentralt (Wertsch. 1998, Säljö. 2006,Bakhtin. 2005). Ledelsesperspektivet er belyst ut fra relasjonell og distribuert ledelse (Spillane.2006,Wadel.2007,G

Presentasjonen vil sette søkelys på utfordringene de nyutdannede gir uttrykk for, og utfordringene blir sett i lys av barnehagens tradisjon. Drøftingen ønsker å stille spørsmålet om eller hvordan nyutdannedes utfordringer kan bli ressurs i barnehagen.

Torget - Praktisk-estetiske-fagsforskning

Danning gjennom tradisjon og nytenkning i et monologprosjekt

Ørvig, Anne

Høgskolen i Bergen (HiB)

I denne presentasjonen vil jeg belyse dialektikken mellom lærerens instruksjoner og studentenes egen arbeidsprosess i et monologprosjekt, og jeg vil diskutere danningsfenomenet i forhold til dette. Gjennom flere år, på ulike nivåer, har dramaseksjonen ved HiB utviklet en monologpraksis i dramaundervisningen. Mitt prosjekt retter seg mot monologarbeidet i tredje klasse på førskolelærerutdanningen med vekt på kunstfag. Arbeidsprosessen her er todelt: I del en får studentene undervisning og veiledning, i del to arbeider studentene på egen hånd fram mot visning for medstudenter og lærere. Prosjektet undersøker hvordan monologarbeidet kan bidra til studenters danning gjennom egen teaterpraksis. Jeg ser nærmere på hvilke deler av det obligatoriske opplegget den enkelte student ser som mest relevante for sitt individuelle monologarbeid, samt hvilke arbeidsmetoder den enkelte student selv finner fram til og tar i bruk. Det viktigste spørsmålet som stilles i studien er derfor: Hvordan skaper studenten sitt eget uttrykk?

Planleggingsdokumenter, observasjon, videoopptak og intervju utgjør det empiriske materialet. Prosjektet tar utgangspunkt i danningsteori som en teori om erfaring. John Deweys kunstteori (Art as Experience, 1934) er hovedkilde i prosjektet.

Praktisk-estetiske fag og vektlegging av de fem grunnleggende ferdighetene - en casestudie

Hallås, Oddrun & Asle Holthe, Njål Vindenes, Eldbjørg Tveitevåg Styve

UTKAST

Høgskolen i Bergen

Presentasjonen tar utgangspunkt i hvordan de fem grunnleggende ferdighetene inngår i opplæringen i de praktisk-estetiske fagene og går spesifikt inn på ett av forskningsspørsmålene i forskningsprosjektet "De praktisk-estetiske fagene på barnetrinnet. Ferdigheter, kunnskap og danning - eller "blot til Lyst". De praktisk-estetiske fagene i grunnskolen har tradisjonelt vært kunst og håndverk, mat og helse, musikk og kroppsøving. Felles for disse fagene er at de i tillegg til å utvikle praktiske ferdigheter går inn i en teoretisk og historisk dannelsestradisjon hvor kombinasjonen av praktisk og teoretisk kunnskap utgjør fagenes egenart. De fem grunnleggende ferdighetene å kunne uttrykke seg muntlig, å kunne uttrykke seg skriftlig, å kunne lese, å kunne regne og å kunne bruke digitale verktøy kom inn i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. I hver av læreplanene for fag er det beskrevet hvordan utvikling av grunnleggende ferdigheter i faget skal bidra til utvikling av elevenes fagkompetanse og hvordan de grunnleggende ferdighetene er en integrert del av denne fagkompetansen.

Vi har gjennomført en sammenlignende casestudie med utforskende design på to barneskoler og studien har en kvalitativ tilnærming med følgende datakilder: observasjon av skolens fysiske miljø, dokumenter, individuelle intervju med rektor og lærere som underviser i de praktisk-estetiske fagene og fokusgruppeintervju med elever. Det er valgt en case-orientert analyse av datamaterialet slik at dataene i hvert case er analysert og casene er deretter sammenlignet (Miles & Huberman, 1994).

Spørsmål til diskusjon vil være: Hvordan skolen arbeider med de grunnleggende ferdighetene i disse fagene? Hvordan rektor, lærere og elever tenker rundt grunnleggende ferdigheter i de praktisk-estetiske fagene?

Fagdidaktisk kompetanse i møte med barns skapende prosesser

Tufta, Katrine & Helene Torsteinson

Høgskolen i Bergen

Vi ønsker å presentere deler av et tverrfaglig FoU-prosjekt, hvor vi har samarbeidet med en av Høgskolen i Bergen sine praksisbarnehager. I arbeidet har vi hatt følgende arbeidstittel: "På hvilke måter kan pedagogisk dokumentasjon være et verktøy for å synliggjøre barns skapende læreprosesser?"

Oppmerksomheten i prosjektet rettes mot personalets fagdidaktiske kompetanse i møte med barns skapende prosesser. Gjennom aksjonspreget forskning har vi ukentlig, gjennom ett år, veiledet en av barnehagens avdelinger med syv ansatte. I dette arbeidet har Malcolm Ross sin modell for utvikling av estetisk kompetanse dannet utgangspunkt for kollektive refleksjoner og bevisstgjøring omkring hvordan ulike dialektiske delelementer (impuls, sansestimulering, indre bilde/fantasi, håndverk/teknikk, lek) kan påvirke barns skapende prosesser.

UTKAST

Den teoretiske tilnærmingen bygger på sosialkonstruktivistiske perspektiver på læring, hvor vi ønsker å vise hvordan Clarks (2005) tenkning (The Mosaic approach) kan belyse hva som skjer når ulike stemmer møtes i kollektive refleksjoner omkring pedagogisk praksis i barnehagen.Empirien i prosjektet har blitt til gjennom dialogmøter, deltakelse i barnehagens hverdagsliv (inne og på tur), samt gjennom video- og bildedokumentasjon og observasjoner/praksisfortellinger. Datamaterialet viser hvordan ulike diskurser kommer til syne gjennom pedagogisk praksis i barnehagen, og hvordan personalet bevisst og ubevisst legger føringer for barns erfaringer og skapende prosesser i barnehagen. Gjennom arbeid med pedagogisk dokumentasjon har vi sammen med barnehagens ansatte løftet frem og utfordret etablerte holdninger og kunnskap om kunstfaglig arbeid i barnehagen. Vårt felles blikk har i stor grad vært rettet mot voksenrollen i møte med barns skapende prosesser. Gjennom kollektiv refleksjon over dokumentasjonsmaterialet har vi i fellesskap drøftet hvordan barnas egne initiativ og handlinger/ytringer kan danne grunnlag for videre planlegging og tilrettelegging for skapende prosesser. Utfordringer og muligheter i spenningsfeltet mellom formelle og uformelle læringssituasjoner løftes frem.

Lade Gård - Symposium FOU-basert lærerutdanning - På vei mot en relevant grunnskolelærerutdanning?

Angvik Frugård, Kirsti & Gry Anette Tuset, Jorunn Høyland

Høgskolen Stord/Haugesund

Utgangspunktet for dette symposiet er prosjektet Ny lærerutdanning ved Høgskolen Stord/Haugesund som ble etablert høsten 2009 og er nå inne i sitt tredje år. Prosjektet innehar både en utviklingsdel og en forskningsdel. Formålet med symposiet er å presentere og reflektere over tre tema knyttet til prosjektets hovedmål: "Utvikling av profesjonskunnskap i ei utviklingsorientert lærarutdanning." Disse temaene er 1) Fokusskifte- fra student til undervisning; 2) FOU-basert studentkonferanse som metode i lærerutdanning; og 3) Læreridentitet i et studentperspektiv.

Utviklingsprosjektet "Ny lærerutdanning" er organisert som et samordnet aksjonsprosjekt med 5 ulike delprosjekter: 1) Felles fagstruktur og strukturell samordning; 2) Yrkesidentitet, pedagogikk og elevkunnskap med bacheloroppgave; 3) Grunnskoleretta masterutvikling; 4) Institusjon, region og samfunn; 5) Rekruttering, kvalifisering og partnerskap. Lederne av delprosjektene utgjør prosjektets faglige ledelse og gjennomfører jevnlige møter, planlegger, iverksetter og drøfter ulike aksjoner rettet mot organisering og gjennomføring av undervisning og

UTKAST

praksis. Faggruppen gjennomfører også andre tiltak som samtaler med studenter og spørreundersøkelser knyttet til ulike sider av prosjektet.

I symposiet ønsker vi å presentere og drøfte synspunkter knyttet til følgende spørsmål: 1) Er læreridentitet og lærerprofesjon et resultat av noe studentene er og blir, eller er det et resultat av noe studentene gjør? Er vi for opptatt av å fokusere på studenten og mindre på undervisningens innhold og kvalitet? Hva betyr forholdet mellom fagdidaktikk, praksissamarbeid, og PEL faget for disse spørsmålene? 2) Hvilke erfaringer gir prosjektets gjennomføring av en årlig FOU-basert studentkonferanse? Hvordan kan FOU-kunnskap integreres i studentenes arbeid med bacheloroppgave og utvikle deres FOU-innstilling til egen undervisning og framtidige yrkesvirksomhet? 3) Hvordan opplever studentene sin utvikling av læreridentitet og profesjonskunnskap? Hvilke oppfatninger bringer de med seg inn i lærerutdanningen og hva tenker de omkring de samme spørsmålene utover i utdanningen?

Ilsvika - Symposium Meningsutvidelser i samspillet mellom ulike modaliteter i SPACE ME, et kunstnerisk, naturfaglig og pedagogisk FoU-prosjekt

Fra naturfag til kunstfag gjennom undervisning på estetisk nivå. Undersøkende læring, opplevelse og medskaping i SPACE ME.

Østern, Tone Pernille & alex stromme

Program for lærerutdanning, NTNU

Presentasjon som del av symposiet "Meningsutvidelser i samspillet mellom ulike modaliteter i SPACE ME, et kunstnerisk, naturfaglig og pedagogisk FoU-prosjekt". Hvordan utvides og transformeres kunnskapsforståelse i naturfag og kunstfag blant elever da man lar fagfeltene møtes og interagere? Formålet er å artikulere hvordan man kan forstå kunnskap og innganger til læring på fagfeltene, gjennom å la dem gripe inn i hverandre, og gjennom å poengtere opplevelse og medskaping. Fokus er på FoU-prosjektet SPACE ME der verdensrommet fokuseres i møte mellom naturfag, dans, drama/teater og kunst/håndverk.

I læreplanen til naturfag i L06 står det om verdensrommet at "Emnet egner seg til å trekke inn framtidsperspektiver og åpner dermed for nysgjerrighet, undring og fascinasjon". Dette er ord som også inviterer til kunstnerisk arbeid. Læreplanen i naturfag oppfordrer også til undersøkende læring. De undersøkende arbeidsmåtene har naturfagene og kunstfagene til felles. SPACE ME lener seg på en dialogisk og transformativ pedagogikk (Dewey, 1934/1980; Mezirow, 1991; Mar-

UTKAST

ques, 1998). Prosjektet spiller aktivt på ulike modaliteter (Kress, 2010) og søker å undervise på estetisk nivå (Østern, 2010).

Naturfagene har høy status som kunnskapsfag i skolen, mens kunstfagene har høystatus som opplevelsesfag. Vi er interessert av om SPACE ME har ført til meningsutvidelse for elevene. Vi ønsker å se på endring i faktisk kunnskap, men også hvordan elevene resonerer, filosoferer og skaper, samt hvordan begreper kan ha fått en ny mening. Vi ønsker å utlese fra datamaterialet om elevene gir uttrykk for at naturfag og kunstfag som fagfelt forstås på en utvidet måte i prosjektet.

Fra naturfag til kunstfag gjennom undervisning på estetisk nivå. Undersøkende læring, opplevelse og medskaping i SPACE ME.

Strømme, Alex & Tone Pernille Østern

Program for lærerutdanning, NTNU

Samme som Tone Pernille Østern, se ID-KODE Østern-Tone Pernille-385. Tone Pernille Østern og Alex Strømme presenterer paper sammen som del av symposiet "Meningsutvidelser i samspillet mellom ulike modaliteter i SPACE ME, et kunstnerisk, naturfaglig og pedagogisk FoU-prosjekt".

Meningsutvidelse som potensial i transformasjon og remodalisering innenfor FoU-prosjektet SPACE ME, med tema mennesket i verdensrommet.

Østern, Anna-Lena

Program for lærerutdanning, NTNU

Del av symposiet "Meningsutvidelser i samspillet mellom ulike modaliteter i SPACE ME, et kunstnerisk, naturfaglig og pedagogisk FoU-prosjekt". Hvordan brukes transformasjon og remodalisering for å støtte læringsprosesser i elevaktiv, utforskende læring i mellomrommet mellom det kjente og det ukjente i FoU-prosjektet SPACE ME, der tema er mennesket i verdensrommet?Formålet med presentasjonen er å artikulere hvordan bruk av ulike modaliteter innenfor SPACE ME bidrar til meningsutvidelse som potensial i læringsprosesser. Fokus i presentasjonen er på meningsutvidelse gjennom kombinasjon av kunstfag og naturfag som i SPACE ME, prøvd ut på Huseby og Rosenborg ungdomsskoler i Trondheim skoleåret2011-12.

Teoretisk forståelsesramme for prosjektet er formet av transformativ estetisk teori (Dewey, 1980; Sava, 1995) og av multimodal teori (Jewitt, 2009; Kress, 2010). I analysen av den omfattende dokumentasjon av ulike faser av SPACE ME benytter jeg meg av multimodal analyse og innholdsanalyse bygget på faser i transformativ estetisk teori. Jeg velger for denne presentasjonen ulike former for dokumentasjon, elevrefleksjoner og -evalueringer fra en storylinedag på 8. trinn.

UTKAST

I multimodal teori er et utgangspunkt at alle modaliteter er bærere av betydningspotensial, og i prinsipp likeverdige. Ulike modaliteter er f eks musikk, dans, skrift, verbalspråk, stemme, gjenstander og arkitektur. Disse kalles semiotiske ressurser, og de ulike modalitetene har til dels ulike semiotiske ressurser. Det betyr at de har ulike meningstilbud. Gjennom å oversette fra en modalitet til en annen arbeider elevene i mellomrommet mellom det kjente og det ukjente. Dette mellomrommet ses som et kraftfullt, kreativt, engasjerende rom med stort læringspotensial og mulighet for meningsutvidelse - i sær med kyndig veiledning av kunstnere, kunstpedagoger og naturfagslærere.

Playbackteater som kunstnerisk kunnskapsform i FoU-prosjektet SPACE ME, med mennesket i verdensrommet som tema.

Mollan Kristoffersen, Audun

Dalgård skole, Trondheim kommune

Presentasjon som del av symposiet "Meningsutvidelser i samspillet mellom ulike modaliteter i SPACE ME, et kunstnerisk, naturfaglig og pedagogisk FoU-prosjekt". Hvilke forståelsesmønster kan identifiseres i playbackteaters formidling av ungdomsskoleelevers livsfortellinger om temaet "mitt møte med verdensrommet"?Formålet med presentasjonen er å beskrive potensialet for meningsutvidelse når fortellinger fra eget liv, fortalt av elever på 8. trinn, formidles tilbake til elevene i en fortettet, kunstnerisk form gjennom playbackteater. Fokus er på den kunstneriske kunnskapsformen playbackteater i FoU-prosjektet SPACE ME der verdensrommet fokuseres i møte mellom naturfag, dans, drama/teater og kunst/håndverk.

Playbackteater er en form for improvisert fortellerteater der publikum, i denne sammenheng ungdomsskoleelever, inviteres til å fortelle egenopplevde historier. I playbackteater vokser hver forestilling fram gjennom dialog med publikum. I SPACE ME var tema for playbackteateret "mitt møte med verdensrommet". Playbackteaterformens bidrag i SPACE ME-prosjektet er å innføre et personlig rom knyttet til det naturfaglige rommet. Dermed åpner seg mulighetene for en eksistensiell dimensjon i elevenes læring. I playbackteater om verdensrommet knyttes faglig kunnskap sammen med menneskelig forståelse. Meningsutvidelse (Kress, 2010) skjer ved at elevenes erfaringsbaserte meningsmateriale transformeres til en fortettet kunstnerisk form (Sava, 1995). Utøverne velger sentrale elementer i fortellingen og spiller disse tilbake. Dette gjør komplekse fenomener mer gripbare.

Ut fra elevenes fortellinger transformert av skuespillerne har det vært mulig å identifisere tre karakteristiske mønstre i mening spilt tilbake i playbackteateruttrykket. Transformasjonene vektlegger (1) eksistensiell sannhet, (2) opplevelse av samhørighet med naturen og (3) opplevelse av samhørighet med andre mennesker.Dermed kan meningsutvidelsen gjennom playbackteater nettopp være å

UTKAST

knytte naturfaglige temaer om universet sammen med menneskets levde univers.

Ringve - Anerkjennelse med forankring i Axel Honneth

Voksenrollen som mediator eller moderator

Åmot, Ingvild

DMMH/NTNU, ISH

Det overordna målet for dette forskningsarbeidet er å undersøke hva som skjer i samspillet mellom barn med samspillsvansker og øvrige barn og voksne når det gjelder medvirkning.

Dette er en etnografisk studie, og data er samlet inn i en periode på ca 8 måneder i tre ulike norske barnehager. Materialet som presentasjonen bygger på består av jevnlige observasjoner av daglige aktiviteter, spesielt med fokus på det som skjer med, og rundt barna med samspillsvansker i samspillssituasjoner. Observasjonen er i form av feltnotat av hendelser og samtaler i løpet av observasjonsperioden i barnehagene. Feltnotatene har vært utgangspunkt for fokusgruppeintervju med de ansatte. Informantene er anonymisert, barnehagenes navn er fiktive og analysene er gjort i samsvar med etablerte metoder for analyse av kvalitative data via meningsfortetting, koding og kategorisering.

Det har utkrystallisert seg to tydelige former for voksenrolle i forhold til samspillet barn imellom: Voksne som mediatorer eller moderatorer. En mediator er en som kanaliserer, omsetter og skaper sammenheng i ulike relasjoner mellom barna. En moderator stopper, støtter ikke eller hindrer samspillet barna i mellom i situasjoner der voksenrollen kan være utslagsgivende for om aktiviteten opprettholdes eller hindres på ulike vis. I presentasjonen vil det bli gjort rede for hva som legges i begrepet samspillsvansker. Kategoriene mediator og moderator vil bli belyst via empiriske eksempler. Funnene vil bli drøftet opp mot betydningen av et utvidet anerkjennelsesbegrep, særlig med støtte i Axel Honneths teoretiske perspektiv. Hverdagens handlinger er ikke bare "hverdagshandlinger". De er samtidig små hendelser som skaper grobunn for verdsetting, demokrati og solidaritet. Eller det stikk motsatte; for avvisning, tingliggjøring og krenkelse.

Anerkjennende ledelse

Eilifsen, Margareth

NLA

UTKAST

Anerkjennende ledelse er et moteord som bør løftes frem til diskusjon, for om mulig skape en større forståelse for ledelse i barnehagen. Jeg vil se på hvilke måter anerkjennende ledelse kan gjøre seg gjeldende og synlig i barnehagen i dag. Målet med presentasjonen er å skape en større debatt rundt gjeldende teoretisk tenkning rundt ledelse i barnehagen sett i lys av ulike utfordringer i praksis.

Med utgangpunkt i kjent pensumlitteratur innenfor barnehagefeltet som Bae og Gotvassli, har jeg sett på begrepet anerkjennende ledelse. Teoretisk er begrepet sett i lys av Honneth's tenkning, og erfarings og praksisrelatert er det samlet inn materiale fra 7 styrere fra en kommune på Vestlandet. Disse styrere er bedt om å komme med en liten fortelling over hvordan de opplever seg selv som anerkjennende i relasjon til de voksne i barnehagen. En dansk forfatter; Inge Holm har også blitt brukt til å vise hvordan anerkjennende ledelse kan gjøre seg synlig.

Ledelse i barnehagen i dag krever noe annet av styrerne enn tidligere på grunn av økte politiske føringer og større driftsformer. Administrativ ledelse får, eller tar ofte stor plass, og det kan bli vanskelig å se sammenheng mellom teori og praksis. Hvilke tanker gjør da en styrer seg om det å være anerkjennende, og på hvilke måter kan anerkjennende ledelse komme til syne i dagens barnehage? Kan det for eksempel ligge anerkjennelse i det å være avvisende og krevende? Er anerkjennelse alltid noe godt? Og om ja; for hvem?

Oppfatninger av danningsprosesser og kulturbakgrunn

Akslen, Åse Nylenna

NLA

Det overordnede målet for dette arbeidet er å se nærmere på oppfatninger av danningsprosesser og kulturbakgrunn. Ulikheter i voksnes meninger om hva små barn bør lære henger sammen med egne erfaringer og det samfunnet en lever i og skal tilpasse seg. Barnehagepersonalets bevissthet om respekt for og anerkjennelse av det enkelte barn har enda større betydning når norske barn tilbringer storparten av sin tidlige barndom i barnehager: "Hvordan kan bevisstgjøring omkring respekt skape vilkår for anerkjennelse?"

Barnehagepersonalets verdier og holdninger er i fokus. En halvstrukturert intervjuundersøkelse er gjennomført i amerikanske, norske og kinesiske barnehagegrupper. Utgangspunkt for verdispørsmål har vært den norske rammeplanens ordlyd. Her er en komparativ tilnærming til begrepet respekt, og dette ses som et element i forståelsen av hva anerkjennelse er eller betyr. Data er samlet inn som en del av en større internasjonal undersøkelse med fokus på foreldre, pedagoger og skoleforberedende tiltak.

Endringer i barnehagens rammeverk, full barnehagedekning og mer mangfoldige barnehager har konsekvenser for personalet. Begrepene anerkjennelse og respekt må stadig defineres og etterleves av personalet. I barnehagen skal barna

UTKAST

møte et fellesskap som respekterer både likheter og forskjeller. Kulturbakgrunn har betydning for synet på og holdninger til verdispørsmål. Innsikt i andre kulturers syn på respekt og drøftinger i personalgruppen kan være et ledd i bevisstgjøringen av egne holdninger og større innsikt, forståelse og anerkjennelse for andre tolkninger.

Anerkjennende samarbeid mellom barnehage og foreldre – En felles kamp for barnas beste?

Skoglund, Ruth Ingrid

NLA

Hva innebærer Rammeplanens føringer om respekt og anerkjennelse for hverandres oppgaver og ansvar i forholdet til barnet? - Hvordan kan føringen om anerkjennelse forstås i samarbeidet? - Hva kan sies å være barnehagens og foreldres – og dermed «hverandres oppgaver og ansvar overfor barnet?».

Fokus og formål er å drøfte dilemmaer knyttet til rammeplanens føringer om respekt og anerkjennelse for hverandres oppgaver og ansvar i forhold til barnet. Hva innebærer dette i barnehagens møte med foreldre med ulike forventninger til samarbeidet med barnehagen? Ulike foreldres forventninger kan illustreres som fem ulike, men bevegelige posisjoner på en akse: Foreldre overlater til barnehagen og Foreldre forventer tjenester de har betalt for Foreldre som likeverdige dialogpartnere Foreldre ønsker råd og veiledning ta seg av barnet Foreldre som klienter som trenger hjelp og ekstra støtte Barnehagens oppgave og innhold Figur 1, Skoglund, 2012. Formålet er å drøfte noen av de utfordringer personalet i barnehagen står ovenfor nå de skal samarbeide med foreldre om barnas beste, særlig med tanke på behovet for anerkjennelse i form av solidaritet i samarbeidet.

Hermeneutisk dokument- og tekstanalyse av Rammeplan for barnehagens oppgaver og innhold (2011), samt offentlige dokumenter som omhandler samarbeid mellom barnehage og hjem. Drøfting av pågående debatt i faglitteratur som belyser samarbeidet. Teoretisk forankring i Axel Honneths anerkjennelsesteori. Presentasjonen bygger på de tre ulike formene for anerkjennelse, selvtillit, likeverdighet og selvverd og de tilsvarende tre anerkjennelsesfærene, den intime/private sfæren, rettighetssfæren og den solidariske sfæren. Begrepene brukes som analysekategorier i drøftingen av hvilken betydning anerkjennelse kan ha i lys av de ulike sfærene som alle involveres i samarbeidet mellom barnehage og foreldre om barnas beste.

UTKAST

Tirsdag 24. april 1315-1445

Møllenberg - Symposium Måltidet i barnehagen

Måltidet i barnehagen som sosial og kulturell læringsarena

Fossgard, Eldbjørg & Asle Holthe, Hege Wergedahl og Eli Aadland

Høgskolen i Bergen

Formålet med presentasjonen er å bidra med ny empirisk kunnskap om lunsjmåltidet i barnehagen som arena for sosial og kulturell læring. Vi ønsker å trekke fram noen av de faktorene som kan ha betydning for at målsetningen om at barna gjennom måltidene skal få utvikle sin sosiale og kulturelle kompetanse, slik Retningslinjer for mat og måltid i barnehagen fra Helsedirektoratet (2007) slå fast. Å skape gode møter mellom barn og voksne er like vesentlig som å gi barna sunne matvaner. Men har barnehagene en felles strategi for gjennomføring av lunsjmåltidet og en felles oppfatning om hva som gjør måltidene til en god sosial og pedagogisk læringsarena? Fokuset vårt er altså på de barnehageansattes synspunkter og praktiske handlinger.

Vi har gjennomført en case-studie i to barnehager med aldersbestemte avdelinger (0-3 år, 3-6 år) som tilbyr lunsjmåltid. Studien bygger på kvalitative data som vi har fått inn gjennom intervju med styrerne, fokusgruppe-intervjuer med avdelingsledere og assistenter og måltidsobservasjoner. Alle intervjuene er tatt opp og seinere skrevet ut. Observasjonene ble skrevet ned under besøket. Analysemåten er å sammenholde informantenes beskrivelser av og erfaringer fra lunsjmåltidet med de synspunktene og holdningenen de har til måltidet som læringsarena. Observasjonsdataene gir mulighet til å finne ut om det er samsvar mellom holdninger og måltidspraksisen.

Spørsmål som diskuteres er hvordan barnehagene vektlegger og utnytter de mulighetene lunsjmåltidet representerer som en sosial og pedagogisk arena, hvordan de voksne håndterer sine oppgaver som rollemodeller, og hva de forstår med at måltidet er en viktig sosial institusjon.

Implementering av kostholdstiltak i barnehagen

Holthe, Asle & Hege Wergedahl, Eldbjørg Fossgard, Eli K. Aadland

Høgskolen i Bergen

UTKAST

Hensikten med presentasjonen er å bidra med kunnskap om hvordan barnehager implementerer kostholdstiltak og hvordan implementeringen påvirker barnas kosthold.De nasjonale retningslinjene for mat og måltider i barnehagen er et viktig element i den nasjonale folkehelsepolitikken. De representerer et politikkskifte for å redusere helserisiko gjennom å stimulere til miljømessige endringer i barnehagen, og på den måten fremme en ønsket kostholdsatferd hos barnehagebarna. Skal dette politiske tiltaket ha effekt, forutsetter det at retningslinjene konkretiseres og implementeres i den enkelte barnehage. Det den enkelte barnehage oppnår gjennom implementeringsprosessen, vil kunne påvirke det barna spiser og kunne gi barna et bedre kosthold. Det finnes ingen nordiske studier som undersøker sammenhengen mellom implementering av kostholdstiltak i barnehagen og barns kosthold (Dahl & Jensberg, 2011).

Vi har gjennomført en casestudie med utforskende design i to barnehager som tilbyr egenproduserte lunsjmåltider. Barnehagene som inngikk i studien hadde på eget initiativ bestemt seg for å endre brødtilbudet i barnehagen. Studien bygger på både kvantitative og kvalitative data. Det er foretatt kostholdsregistrering av mat og drikkeinntaket til barna under lunsjmåltidet før endring av brødtilbudet, og tilsvarende kostholdsregistrering to ganger etter at barnehagen endret brødtilbudet. De kvalitative dataene består av kartleggingsskjema, intervju med styrer og fokusgruppeintervju med ansatte. Det er valgt en case-orientert analyse av datamaterialet slik at dataene i hver case er analysert, og casene er deretter sammenlignet (Miles & Huberman, 1994).

Spørsmål som diskuteres er hva barnehagene vektlegger når de velger ut et kostholdstiltak, implementeringsprosessen, hvilke utfordringer barnehagene står overfor i gjennomføringen av implementeringen, og hvordan implementeringsresultatet påvirker barnas mat- og drikkeinntak under lunsjmåltidet.

Hva spiser og drikker barnehagebarn til lunsj?

Wergedahl, Hege & Eldbjørg Fossgard, Asle Holthe, Eli Kristin Aadland

Høgskolen i Bergen

Hensikten med studiet er å bidra til kunnskap om lunsjmåltidet i barnehagen. Barns kosthold er stort sett i samsvar med Helsedirektoratets anbefalinger. Likevel er det kostholdsmessige utfordringer for barnehagene, som for lavt inntak av grønnsaker, grove brødvarer og fiskeprodukter, og for mye fet og sukkerrik mat og drikke. Kunnskapsoversikten "Kost i skole og barnehage og betydningen for helse og læring" av Dahl og Jensberg (2011) påpeker at i forhold til mat i barnehager er kunnskapsgrunnlaget mangelfullt. Spørreundersøkelser av barnehagenes mattilbud er publisert av Sosial- og helsedirektoratet (2005), men etter det vi vet er det ikke tidligere utført studier av selve lunsjmåltidet i barnehagen.

Kostholdsregistrering av lunsjmåltidet til barn i alderen 1-5 år ble utført i to ut-

UTKAST

valgte barnehager som tilbyr lunsjmåltid, og kostinntaket ble registrert tre ganger per barnehage over et tidsrom på et halvt år. Kostholdsregistrering av lunsjmåltidet for hvert barn ble analysert ved bruk av Mat på data 5.1 (Mattilsynet). Barnas næringsinntak ble sett opp mot næringsbehovet, mattilbudet i barnehagen, og retningslinjene for mat i barnehagen (Sosial- og helsedirektoratet, 2007).

Spørsmål som diskuteres er hvor stor andel av det daglige næringsbehovet som kommer fra lunsjmåltidet i barnehagen, hvilke matvaregrupper barna velger matvarene fra, hvor stort drikkeinntak barna har i løpet av lunsjmåltidet, og hvor stor andel av barna som velger grønnsaker til lunsjmåltidet. Det skal også diskuteres om det er særlige utfordringer knyttet til de minste barnas mat- og drikkeinntak. Videre er det av interesse å undersøke hva ulike erstatninger, som for eksempel erstatning av lettmelk med ekstra lett melk med tilsatt vitamin D og bruk av magrere påleggsvarianter, kan ha å si for barnas næringsinntak under lunsjmåltidet. Målet er at barnehageansatte skal kunne bruke resultatene av undersøkelsen i forbindelse med praktisk tilrettelegging av mat og drikketilbudet i barnehagen.

Strukturelle og organisatoriske muligheter og begrensninger ved tilrettelegging av lunsjmåltidet i barnehagen

Aadland, Eli Kristin & Asle Holthe, Hege Wergedahl og Eldbjørg Fossgard

Høgskolen i Bergen

Hvordan blir lunsjmåltidet påvirket av de organisatoriske og strukturelle faktorene i barnehagen?Presentasjonen bidrar med kunnskap om hvordan ulike organisatoriske- og strukturelle faktorer påvirker barnehagens lunsjtilbud. Ulike teoretiske modeller fokuserer på personfaktorer, sosiale faktorer og strukturelle og organisatoriske faktorer som årsak til atferd (Green & Kreuter, 1999; Viig & Wold, 2005; Durlak & DuPre, 2008). Overgang fra ordning med medbrakt matpakke til en ordning der barnehagen tilbyr lunsj, forutsetter at barnehagene endrer egen praksis. Denne endringen gir barnehagene nye utfordringer som de må løse innenfor den enkelte barnehages organisatoriske og strukturelle struktur

For å undersøke hvordan de organisatoriske og strukturelle faktorene påvirker lunsjmåltidet ble det gjennomført en case studie i to barnehager som tilbyr egenprodusert lunsjmåltidet. Observasjon av kjøkkenfasiliteter, observasjon av lunsjmåltidet både på små- og storbarnsavdeling, fokusgruppeintervju med 3-4 ansatte og intervju med styrer ble gjennomført. Semistrukturert observasjonsskjema og intervjuguide ble brukt for å sikre konsistent og systematisk informasjon i begge barnehagene. Dataene er analysert etter en case-orientert analyse slik at dataene i hver case er analysert, og casene er deretter sammenlignet (Miles & Huberman, 1994).

Spørsmål som diskuteres er hvordan strukturelle og organisatoriske faktorer

UTKAST

som: forankring i organisasjonen, økonomi, dagsstruktur, areal, utstyr, kompetanse og organisering muliggjør og setter begrensninger for lunsjtilbudet. Presentasjonen er relevant for både barnehageeiere, barnehageansatte og ansatte på universitet og høgskoler som utdanner førskolelærere.

Gamle Bybro - De minste barna

Voksnens lekkompetanse i arbeid med barn med funksjonsnedsettelse og/eller alvorlig sykdom

Groven, Berit, Grete Hoven & Bodil Mørland

Dronning Mauds Minne Høgskole

Problemstilling - I hvilken grad bidrar bruk av sammensatte arbeidsformer til økt kompetanse og økt bevissthet om egen rolle i arbeid med barn med funksjonsnedsettelse og alvorlig sykdom? Formål med presentasjonen: Formidle sentrale erfaringer fra et aksjonsforskningsprosjekt; et samarbeid mellom en høgskole, Statped og en kommunal barnehage.

Prosjektet ble gjennomført som et aksjonsforskningsprosjekt i en barnehageenhet. Prosjektet hadde ett og et halvt års omfang. Arbeidsformer: forelesninger, drøfting, bruk av logg av et utvalg av personalet som grunnlag for refleksjon. Teoretisk tilfang: Om lek og kartlegging av lekatferd, om kompetanseutvikling, læring og profesjonsetikk.

Prosjektet aktualiserer voksnes syn på lek og lekens betydning, her med fokus på barn med svake lekferdigheter og -uttrykk og det å skjelne mellom lek og andre aktiviteter. Videre problematiseres ulike lærings- og arbeidsformer relatert til voksnes læring. Loggskriving framsto etter hvert som en sentral arbeidsform og læringsveg. Utvikling av dømmekraft relatert til eget arbeid med barn, inngikk som et sentralt drøftingstema.

«Æ sa Yes!»

Løstegaard Olsen, Irene

Universitetet i Nordland

«Flirekonserter» eller «group glee» er et velkjent fenomen blant de minste barna i barnehagen. Vi kjenner det som spontane fellesuttrykk i form av latter, rop, banking og sulling, der hensikten ifølge Løkken (1995) er å skape – eller uttrykke allerede eksisterende – sosial samhørighet. Også blant de større barna i barnehagen finner vi de klassiske flirekonsertene som beskrevet ovenfor. Et nærliggende fenomen blant disse barna er hvordan bruken av noen få, særegne ord går igjen, ikke ulikt hvordan ungdommer bruker ord og uttrykk som symbol for sosial

UTKAST

sympati (og antipati). I barnehagen jeg hadde feltarbeid i gjelder dette slangordene kult, yes (for ja) og diskursmarkøren faktisk. I denne presentasjonen diskuterer jeg bruken av disse ordene, og hva den betyr: Er det snakk om en avansert form for flirekonsert, eller nærmer vi oss ungdommers bruk av sosiale symboler for å uttrykke sosial orientering?

For å undersøke dette har jeg vært på feltarbeid i en barnehage i to omganger. I første omgang for å observere og deretter for å intervjue barna. Metodene jeg har brukt er deltakende observasjon med skriftlige notater i form av løpende protokoll og loggbok. Intervjuene ble gjort som halvstrukturerte gruppeintervju med intervjuguide, tilsvarende det kvalitative forskningsintervjuet (jf. Kvale 1997). Viktige referanser vil være: Le Page, Robert B. og André Tabouret-Keller. 1985. Acts of identity. Creole-based approaches to language and ethnicity. Cambridge: Cambridge University Press. Løkken, Gunvor. 1995. "Barnefellesskap blant ettåringer: Flirekonsert (group glee) som stammebrøl og hilsningsseremoni i barnehagen". Paper til konferanse om kultur og pedagogikk ved Aarhus Universitet 16.–19. mars 1995. Ytterhus, Borgunn. 2002. Sosialt samvær mellom barn – inklusjon og eksklusjon i barnehagen. Oslo: Abstract forlag.

Hvordan kan vi karakterisere det omtalte fenomenet? Hva avgjør dets utbredelse? Og: hva er likt og hva er forskjellig mellom de klassiske flirekonsertene og ungdommers symbolspråk?

Ansattes holdninger og praksis i forhold til boltrelek og lekeslåssing i barnehagen

Storli, Rune

Dronning Mauds Minne Høgskole

I barnehagen brukes begrepene lek og læring om hverandre. Det bygger på troen at barn lærer gjennom lek og at barn som leker sammen er en god innfallsvinkel til læring og utvikling av både kognitive, sosiale og emosjonelle egenskaper (Kunnskapsdepartementet, 2006). Boltrelek og lekeslåssing er en vilter og grovmotorisk form for sosial lek og foregår gjerne i samband med ulike typer "late-som" lek (rollelek), også kalt sosial drama-lek (Fry, 2009; Logue & Shelton-Harvey, 2010). Barna bryter, skyver, drar, slår (med åpen hånd), hopper på, og slåss med hverandre i en vennskaplig og leken atmosfære(Humphreys & Smith, 1984; Pellegrini & Smith, 2005). Dette motsetningsfylte bildet gjør at mange voksne mistolker denne typen lek og oppfatter den som noe negativt og farlig. Selv om handlingene i boltrelek og lekeslåssing er simulerte, overdrevet og normalt foregår mellom venner, viser undersøkelser fra andre land at leken ofte blir forvist til andre steder, forledet til annen lek eller forbudt i mange barnehager (Logue & Shelton-Harvey, 2010).

Hensikten med denne studien er å undersøke hva som mest påvirker de ansatte

UTKAST

sine holdninger til boltrelek og lekeslåssing i norske barnehager. Undersøkelsen ble utført i februar – mars 2012 og over 400 ansatte i norske barnehager har deltatt. Det er en elektronisk, kvantitativ spørreundersøkelse utført i Questback der deltakerne ble invitert til å delta direkte via mail eller indirekte gjennom nettstedet "Barnehagefolk.no". Spørreskjemaet er en tilpasset utgave av spørreskjemaet "Preschool Teacher Beliefs and Practices Questionnaire" (Logue & Shelton-Harvey, 2010). Funn i forhold til hensikten med studien vil bli presentert på konferansen "FoU i praksis 2012".

Leangen Gård - Praksisutdanningen

Studentens utvikling av kompetanse i den nye grunnskolelærerutdanningen sett i lys av dannelse

Bjørgaas, Gro Karper & Solveig Kalgraf og May Britt Revheim Brekke
Høgskolen i Bergen

Hensikten med presentasjonen er å studere sammhengen mellom kompetanse, kunnskap, dannelse og utvikling av lærerprofesjonalitet i grunnskolelærerutdanningen. Norsk skole har store utfordringer og det kan betraktes som at grunnskolelærerutdanningen, er et svar på disse utfordringene. To viktige grep blir lansert i den nye utdanningen. For det første skal lærerutdanningen nivådifferensieres, for det andre skal pedagogikkfaget dobles når det gjelder antall studiepoeng. Faget Pedagogikk og elevkunnskap har blitt tillagt en rekke oppgaver i den nye utdanningen,- «Det nye faget skal fylle tre hovedfunksjoner: gi en faglig plattform, gi metodisk kompetanse og gi kompetanse til å ivareta relasjonelle og sosiale forhold» (s. 20). Mye av oppdraget er knyttet til både å bedrive forskning, forskningsformidling og i å gi opplæring i å bruke forskning kritisk tilknyttet egen praksis. Lærernes kompetanse skal både være forankret i forskning og i praksis.Hvordan kan dette forståes og hvordan kommer dette til uttrykk i Rammeplanen for Grunnskolelærerutdanningen hvor studentens forventede kompetanse uttrykkes?

Studien er et eksplorerende casestudium som en del av et større forskingsprosjekt «Praksismøtet» (PRAM) som blant annet fokuserer på å utvikle kunnskap om lærarprofesjonalitet i praksismøtet. Datamaterialet er samlet inn ved hjelp av videoopptak. Videre vil det benyttes analyse av allerede eksisterende dokumenter.

1) Hvordan kan vi lese hvilke kompetanser en lærer skal innha ut fra sentrale dokumenter som omhandler grunnskolelærerutdanningen? 2) Hvordan kan sammenhengen mellom kunnskap, kompetanse og dannelse forståes innenfor rammene av grunnskolelærerutdanningen? 3) Hva kjennetegner lærerprofesjonalitet og kan denne sees gjennom kompetanse- og danningssynet som kommer

UTKAST

frem i sentrale dokumentene som omhandler grunnskolelærerutdanningen per 2012 ?

Kommunikasjonen i praksismøtet

Kalgraf, Solveig & May Britt Revheim Brekke; Gro Karper Bjørgaas

Høgskolen i Bergen

Føremålet med presentasjonen er å bidra med kunnskap om kommunikasjonen i praksismøtet mellom student, praksislærar og lærarutdannar. Praksismøtet vert sett på som ein felles sosial praksis der ulike aktørar med ulike erfaringar, kunnskapsforståingar og forventningar møtest. Rollene og mandata er ulike, men møtet vil ideelt sett vere ein møteplass for utvikling av gjensidig forståing. Denne presentasjonen fokuserer særleg på lærarutdannaren. Lærarutdannaren sitt ansvar i forhold til møte med praksis, har blitt tydeleggjort i den nye grunnskolelærarutdanninga. St.meld.nr. 11, 2009, seier at det nye pedagogikkfaget skal bidra til at «studentene dannes som yrkesutøvere i et profesjonelt fellesskap» (s. 20). Det som går føre seg i praksismøtet, vil påverke studentane si profesjonsutvikling, og kommunikasjonen som føregår i møtet er derfor sentral. Dette stiller mellom anna krav til lærarutdannaren si rolle og forståinga av denne i møte med praksis.

Studien er eit eksplorerande casestudium som er ein del av eit større forskingsprosjekt «Praksismøte» (PRAM). Datamaterialet er samla inn gjennom videoopptak av eit praksismøte. Kommunikativ handling og intersubjektivitet er sentrale aspekt i ein gjensidig kommunikasjonsprosess for utvikling av felles forståing (Habermas 1999). Det er derfor interessant og sjå på i kva grad samtalen i praksismøtet ber preg av kommunikativ rasjonalitet.

Kva er lærarutdannaren si rolle i praksismøtet? Kva kjenneteiknar kommunikasjonen i praksismøtet når lærarutdannaren er aktiv deltakar? Viktige spørsmål er om samtalen er prega av reelt likeverd, eller om lærarutdannaren i kraft av si rolle framstår meir som ein fagautoritet.

Språket - mellom teori og praksis?

Revheim Brekke, May-Britt & Solveig Kalgraf, Gro Karper Bjørgaas

Høyskolen i Bergen

Hensikten med presentasjonen er å bidra med kunnskap om hvilke Språk som blir benyttet av de ulike aktørene i praksismøtet. Ut fra diskursiv forståelse av at vi forstår verden gjennom kategoriene vi gir uttrykk for språklig, er det interessant å få kjennskap til språket som blir benyttet i praksismøtet.Prosjektet har som mål å knytte teori og praksis tettere sammen. I de nasjonale retningslinjer

UTKAST

for grunnskolelærerutdanningene (2010:13) står det: «Faget pedagogikk og elevkunnskap har et særlig ansvar for integrasjon av teori og praksis i grunnskolelærerutdanningene». I Stortingsmelding 2009:11 står det at det nye pedagogikkfaget skal bidra til at «studentene dannes som yrkesutøvere i et profesjonelt fellesskap».

Vi har observert vha. videoopptak et praksismøte hvor faglærere fra høyskolen, praksislærere og studenter har deltatt i samtale i etterkant av en undervisningsøkt. Å bruke casestudie egner seg godt som forskningsdesign når undersøkelsens formål er eksplorerende og det er aktørenes subjektive forståelse som er av interesse. Vi har vha. diskursanalyse analysert aktørenes språklige begreper. Vi kan si at diskurs er «meningshorisonter, virkelighetsforståelser og rammer som kommer til syne i måten å snakke om og forstå fenomener på» (Brandt og Kvande 2003:41). Vi forstår verden gjennom de språklige kategoriene våre.

Spørsmål som diskuteres i presentasjonen er om språket kan skape en sammenheng mellom teori og praksis for lærerstudentene. Gjennom praksissamtalen møter studentene ulike perspektiver på kunnskapskonstruksjoner, og de språklige begrepene er ulike. Skal koblingen mellom teori og praksis styrkes i lærerutdanningen, må det utvikles en felles profesjonsdannende diskurs.

Munkholmen - Matematikk 4

Mathematical proficiency and democratic agency: two sides of the same coin?

Pepin, Birgit & Ole Kristian Bergem

Sør Trøndelag University College

One of the central lines of argument within mathematics education has been that learning mathematics provides individuals with tools to make considered choices, and that developing mathematical proficiency is beneficial because it informs human individual actions. The literature is clear that in order to develop mathematical proficiency, two processes are central: reflection; and communication. We investigate the following questions:- What characterizes student initiatives in the observed mathematics classroom? - Does student questioning and initiatives lead to the development of mathematical proficiency?- Does student questioning and initiatives lead to the development of democratic agency?

Our theoretical framework is anchored in works by Kilpatrick et al. (2001) and Niss & Jensen (2002) who have provided conceptualisations of ”mathematical proficiency” and ”mathematical competence”, respectively; and works by Carlgren et al.(2006)on ”democratic citizen”. The analysis of this presentation is based on empirical data collected from a sequence of eight consecutive lessons

UTKAST

in one particular Norwegian 9th grade mathematics classroom (as part of PISA+, LPS).

We claim that becoming a proficient mathematics learner, and developing democratic agency, are not competing objectives. It is not necessary to sacrifice democratic agency for mathematical proficiency, nor understanding mathematics for democratic skills. In fact, they should develop together, as only through communicative/ democratic skills can learners access mathematically deeper understandings. Indeed, we argue that the learning of democratic skills through particular communicative practices, provide an ideal site for developing the different strands of mathematical proficiency. However, such opportunities are not always taken up by teachers, and by analyzing our data we tried to develop a deeper understanding of why this may be the case.

Brøkforståelse og brøkregning - eksempler på misoppfatninger hos elever på 7.trinn

Rodal, Camilla & Annette Bjerke, Elisabeta Eriksen, Gerd Ånestad

HioA

Siden slutten av 70-tallet har forskning bekreftet hvor sammensatt brøkbegrepet er. På 80-tallet avdekket CSMS-undersøkelsen (Concepts in Secondary Mathematics and Science) svake resultater i forskjellige emner innen matematikk i Storbritannia. I 2008 brukte ICCAMS-prosjektet (Increasing Competence and Confidence in Algebra and Multiplicative Structures) noen av de samme testene på nytt. Det ble registrert tilbakegang på spørsmålene om brøk. Vår presentasjon omtaler resultatene fra en test om brøk gitt til 610 elever på 7. trinn. Testen inneholder spørsmål innen brøk. Disse testene er utgangspunkt for inngående analyser av elevers forståelse av brøk. Hensikten med presentasjonen er å peke på noen interessante funn fra datamaterialet, samt å sammenligne med resultater fra tilsvarende tester utført i England.

Vårt instrument er en test som består av utvalgte spørsmål fra CSMS- og ICCAMS-prosjektene, noe som åpner for sammenlikning på enkeltoppgaver. Studentene på grunnskolelærerutdanningen 1-7 tok testen før undervisningen om brøk, før de selv var ansvarlig for gjennomføring av testen på 7. trinn. Det er studentene som har kodet svarene fra elevene etter en veiledning laget av forskergruppen. Oppgavene i testen er diagnostiske, og kodene som brukes er delvis hentet fra CSMS-undersøkelsen. Hensikten er å forstå elevsvarene og eventuelle misoppfatninger. Videre hvordan de forsøker å besvare en oppgave, om de benytter seg av konkretisering, og hvordan de begrunner svarene sine. Den kvantitative analysen er gjort med SPSS. For noen av oppgavene drøfter vi eksempler på elevsvar.

Vi ønsker en diskusjon om hvorvidt våre funn kan knyttes til konkrete aspekter

UTKAST

ved undervisning om brøk i skolen.

Overgangen fra videregående skole til høyere utdanning i matematikk

Sikko, Svein Arne & Birgit Pepin, Knut Ole Lysø
HiST ALT

Hvordan takler elever overgangen fra ett nivå i utdanningen til det neste innen faget matematikk? I vår studie ønsker vi å finne ut hva som er årsakene til at studenter fortsetter med matematikk og hva som kan være årsaker til frafall. Vi undersøker hvordan studenter utvikler sin identitet som matematikklærende og hvordan de ser på bruken av matematikk i sitt videre studieforløp.

I litteraturen finner vi ulike modeller for overgangen VG skole-høyere utdanning (f.eks. Gueudet, 2008) og beskrivelser av innovative praksiser (f.eks Croft, Harrison, & Robinson, 2009). Gueudet (2008) hevder at overgangen er et komplekst og viktig problemområde for utdanningsforskning. Overgangen har blitt studert med ulike fokus: tankemodeller (Tall, 1991; Edwards et al, 2005), organisering av kunnskap (Sierpinska, 2000; Lithner, 2000); bevis og kommunikasjon av matematikk (Dreyfus, 1999; Harel&Sowder, 1998), didaktisk transposisjon og didaktisk kontrakt (De Vleeschouwer&Gueudet, 2010; Pepin, 2011).Det er imidlertid få studier ved siden av dette prosjektet og TransMaths i Manchester som direkte adresserer hvordan engasjement, læring og identitetsutvikling virker inn på og former en økende deltakelse innen et matematikklærende miljø.

Den metodiske tilnærmingen er dels kvantitativ, dels kvalitativ. Ved to datapunkter har vi gjennomført spørreundersøkelse og utvalgte studenter har blitt intervjuet. Observasjoner og data fra case-studier triangulerer spørreskjemaene og intervjuene. Resultatene viser at overgangen fra videregående til høyere utdanning innen matematikk er vanskelig steg for de fleste, og uoverkommelig for noen. GLU-studenter har ikke de samme faglige vanskene som ingeniør- og universitetsstudentene. Også i GLU-studiet er drop-out-raten stor, men skyldes i liten grad spesifikke vansker med matematikkfaget.

Lian - Høyere utdanning 4

Personlig trenerutdanning - nåtid og fremtid?

Gjølme, Egil Galaaen & Stig Ivan Nygård
NTNU og Høgskolen i Nesna

Personlig trenerutdanningen gir deg kvalifikasjoner for å kunne jobbe som personlig trener for voksne mennesker. En PT tilbyr en tett og individuell oppfølging av medlemmer på et treningssenter. Personlig trener (PT) er et av verdens

UTKAST

raskest voksende yrke innen helse- og fitness-industrien. Bare i Norge omsettes det årlig for mer enn 100 millioner kroner i PT-timer. Utdanningen er preget av mange aktører og ingen formelle krav til sertifisering eller offentlig godkjenning. I denne undersøkelsen ønsker vi å se nærmere på denne utdanningen i lys av de tilbud som finnes i markedet. Mange PT'er utdannes på skoler utenlands og vi vil i dette studiet se nærmere på Gostudys PT- utdannelse på Bali. Hovedfokus vil ligge på to hovedområder: 1) Analysere det akademiske grunnlaget studentene har etter endt studie på Bali til å kunne jobbe som PT. Følgende problemstillinger er aktuelle:- Hvilke tilpasninger kan gjøres for å øke studiekvaliteten i det eksisterende studiet på Bali?- Hvilken kompetanse / fagområder er mest etterspurt av kundene, sammenlignet med de fagområder som tilbys?- Hvordan anvende disse erfaringene for å utvikle et utvidet studie PT2, 30 stp?2) Vurdere utfordringene som oppstår når akademiske institusjoner skal samarbeide med næringslivet og kommersielle interesser. Følgende problemstillinger er aktuelle her:- Hvordan utvikle formelle krav til sertifisering eller offentlig godkjenning som hele bransjen kan forenes om?- Hvordan kan høyere akademiske krav tilfredsstille næringslivets kommersielle interesser?

Vi benytter både kvalitativ og kvantitativ metode i undersøkelsen. Det er gjennomført intervju av studenter underveis i utdannelsen, samt intervju av studenter som er ferdig med sin utdannelse. Det vil utarbeides spørreskjema for å måle hvilke kompetanseområder som er mest etterspurt blant kundene i Elixia. Vi ser også på generelt karakternivå og evalueringsmetoder på studiet sammenlignet med studier i Norge.

Lærarstudentars refleksjonar knytt til gjennomføring av elevsamtalar

Nordheim, Anita & Karin Elisabeth Sørlie, Ingrid Fossøy

Høskulen i Sogn og Fjordane

Korleis forstår andre års grunnskulelærarstudentar omgrepa danning og lærelyst? I kva grad evnar studentane å knyte relevante samanhengar mellom deira forståing av omgrepa, og erfaring frå gjennomføring eller observasjon av elevsamtalar? På kva måte kjem studentanes forståing av omgrepa danning og lærelyst til uttrykk gjennom deira vurdering av elevsamtalane? Formålet med presentasjonen er å drøfte grunnskulelærarstudentar sine analysar og refleksjonar knytt til gjennomføring av elevsamtalar. Vi ser i denne samanhengen lærarkvalifisering som utvikling av praktiske syntesar (Grimen, 2008). Praktiske syntesar byggjer på kunnskapselementa sin relevans for den praktiske utøvinga. Korleis studentane evnar å sjå samanhengar i høve til gjennomføringa av elevsamtalen i ein bestemt praksissituasjon dannar dermed utgangspunkt for analysen.

Vi tek utgangspunkt i studenttekstar utvikla gjennom eit arbeidskrav i lærarutdanninga. Etter å ha gjennomført eller observert elevsamtalar, presenterar studentane refleksjonar av elevsamtalen i lys av omgrepa danning og lærelyst. Vår

UTKAST

analyse av studentekstane blir gjennomført som ein kombinasjon av heilskaps- og delanalyse (den hermeneutiske sirkel). I heilskapsanalysen, eller det vi og kan omtale som tematisk strukturanalyse, kategoriserer vi relevante utsegn. Vi legg vekt på meiningsberande utsegn som utdjupar problemfeltet og som samtidig er innsiktsfulle og originale. I delanalysen nyttar vi tekstbehandlingsprogrammet ATLAS/ti spesielt utvikla for kvalitative innhaldsanalysar.

Å analysere komplekse klasseromssituasjonar, herunder også elevsamtalar, er ein viktig del av lærarkvalifiseringa. Nyare studiar syner at studentanes evner til å analysere denne typen situasjonar ikkje endrar seg vesentleg gjennom utdanninga (Jonsson og Lennung, 2011), og at studentanes refleksjonar tener som spegling og forsterking av det ein alt veit (Søndenå, 2004; Fossøy, 2006). Spørsmål til diskusjon: Korleis kan vi bruke refleksjonsnotat i arbeidet med å utvikle studentanes refleksjonar i retning av djupare innsikt og forståing?

Studentinvolvering i lærernes FoU-arbeid

Skaug, Hilde Nancy

Høyskolen i Oslo og Akershus

Studentinvolvering i lærernes FoU-arbeidSentrale styringsdokumenter for høyere utdanning i Norge legger føringer for at undervisningen bør være forskningsbasert og at studentene bør involveres i det forskning- og utviklingsarbeidet som foregår ved institusjonene. Ett av formålene med FoU-arbeidet ved høyskolene er også å styrke praksisfeltet for profesjonsutdanningene.Med dette utgangspunktet har høyskolelektorene i fysisk fostring Heid Osnes og Hilde Nancy Skaug i samarbeid med 1. års deltidsstudenter på førskolelærerutdanningen i 2010-2011 og 2011-2012 gjennomført et FoU-arbeid der målet har vært å avdekke hvilke forhold som hemmer og fremmer barns kroppslige lek i barnehagen. Fokuset i denne presentasjonen er våre erfaringer med å involvere rundt 140 førskolelærerstudenter i dette prosjektet.Problemstilling: Hvordan kan lærerne i sin undervisning involvere studenter i sitt forsknings- og utviklingsarbeid?Studentene i dette prosjektet arbeider fra 20-50% i barnehage, aktivitetsskole eller i skolen og er studenter resten av tiden. Studentene bruker fire år på sitt bachelorstudium og er eldre enn studentene som går på det ordinære heltidsstudiet over tre år. Undervisningen i fysisk fostring for deltidsstudentene går over to semestre.

Design og metodeStudentene har gjennom forelesninger, veiledning og utprøving av et strukturert observasjonsskjema fått skolering i observasjon som metode. Studentene har samlet inn, behandlet og analysert data om den kroppslige leken til barn i egne barnehager. Observasjonsskjemaet som er benyttet er modifisert etter model fra "The Observational System-Preschool / OSRAC-P" (McIver et al 2009).Studentene har deltatt i hele prosessen fra utarbeidelse av observasjonsskjemaet, innsamling av data, registrering av data samt diskusjon av

DRAFT

data. En statistikker fra Fakultet for samfunnsfag ved HioA har behandlet data ved hjelp av SPSS. Studentene har valgt en problemstilling knyttet til kroppslig lek og benyttet relevante innsamlede data for å belyse denne. Refleksjoner rundt forskningsmetodikk og observasjon som metode, diskusjon av data i lys av teori utgjør den skriftlige hjemmeeksamen i faget fysisk fostring. EvaueringBåde studenter og lærerne har evaluert studentenes involvering i prosjektet. Referanser-McIver, K. L, Brown,W. H., Pfeiffer,K.Q. A., Dowda M. and Pate, R. R (2009):"Assessing Children's Physical Activity in Their Homes: The Observational System for Recording Physical Activity in Children-Home." Journal of Applied Behavior Analysis, 2009, 42, 1-16

I hvilken grad har studentene tilegnet seg "tilstrekkelig" kunnskap og erfaring til å delta i FoU-arbeid? Er dette å betrakte som forsking eller utviklingsarbeid?

Gråkallen - Læreplan og policy

Valg til glede og besvær - valgfagenes historie i norsk ungdomsskole

Hennum, Bernt Andreas

Høgskolen i Vestfold

Formålet er å redegjøre for hvordan valgfagene presenteres og begrunnes i norske læreplaner fra ungdomsskolen blir innført som en forsøksordning på sekstitallet fram til dagens forslag til gjeninnføring av valgfag i ungdomsskolen.

Presentasjonen er basert på dokumentanalyse hvor det empiriske materiale først og fremst er læreplaner, men også andre styringsdokumenter og utredninger er brukt som bakgrunn.

Valgfagenes oppstandelse og forsvinning vil bli analysert med utgangspunkt i fire begrepspar: Nødvendig kompetanse versus elevenes interesser, teoretisk versus praktisk orientering, instrumentell versus ikke-instrumentell orientering og få valgmuligheter versus mange valgmuligheter.

What did you learn in preschool today? - Ei analyse av læringsomgrepet i barnehagens læreplanar

Pedersen, Lillian & Mari Engesæter, Kjersti S. Haukedal, Hilde Hofslundsengen og Ingrid Fossøy

Høgskulen i Sogn og Fjordane

Føremålet med prosjektet er å utvikle kunnskap om læringsomgrepet i barnehagens læreplanar. Barnehagane i Noreg fekk sitt første felles plandokument i 1996, og ny, revidert plan kom i 2006. Den seinaste rammeplanen for innhaldet og oppgåvene til barnehagen vart utgjeven av Kunnskapsdepartementet i 2011.

UTKAST

Vi går inn i sjølve læringsomgrepet i desse tre dokumenta. Problemstilling: På kva måte kjem omgrepet læring til uttrykk i barnehagen sine tre læreplanar frå 1996, 2006 og 2011?Vi er særleg opptekne av å sjå på kva underliggjande normer som ligg til grunn for korleis meining rundt læringsomgrepet vert skapt og eventuelt endrar seg over tid i det vi her kan omtale som institusjonelle tekstar. Vi vil analysere samanhengar og eventuelle endringar i læreplantekstane og dei barnehagepolitiske/læringsteoretiske diskursane i dei ulike tidsepokane.

Som analysemodell har vi valt diakron diskursanalyse (Veum 2008), omarbeidd til vårt formål. Analyseprosessen er delt i to steg. På steg ein er det dei læreplanteoretiske tekstane som vert analyserte, også omtala som mikroanalyse. Steg to omhandlar analyse av kontekst, og er ei makroanalyse. Kontekstanalysen vil vere avgrensa til den barnehagepolitiske diskursen knytt til læring i sentrale styringsdokument 1996-2012.Teorigrunnlaget byggjer på ulike tilnærmingar til læringsteori; læring som tileigning, læring som deltaking og læring som forhandling og nyskaping (Afdal 2011, Paavola og Hakkarinen 2005, Säljø 2001, Lave og Wenger 1991, Vygotsky 1978).

Knytt til læringsomgrepet - kva diskursar teiknar seg i det barnehagepolitiske landskapet i tida framover?

Høgskoleansattes rolle i statlig initierte utviklingsprogram

Ulleberg, Inger & Hanne Christensen

Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier

Alle høgskoleansatte har ansvar for etter- og videreutdanning i temaer og fag (Lov om universitet og høgskoler § 1-3). Ofte er det statlige og kommunale myndigheter som definerer hvilke områder det skal satses på. På bakgrunn av erfaringer fra ulike etterutdanningsoppdrag vil vi i denne presentasjonen undersøke forholdet mellom etterutdanning og skoleutviklingBlossing (Hagen, Nyen og Söderström 2010, Solbrekke og Østrem 2011). I skolebasert etterutdanning hvor hele personalet deltar kan grensene mellom etterutdanning og skoleutvikling være flytende. Dette året prøver vi ut et etterutdanningsopplegg på en skole som omfatter hele personale; skolebasert etterutdanning. På bakgrunn av disse erfaringene ønsker vi å drøfte følgende problemstillinger: Hvordan kan eksterne fagpersoner og skoleleder samhandle, og hva er skolelederens rolle og ansvar? Hvordan kan man skape forpliktelse i hele personalet i forhold til det faglige innholdet i etterutdanningen? Hvordan kan eksterne fagpersoner være ansvarlige for skolebasert etterutdanning uten samtidig å delta i skoleutvikling? Formålet med presentasjonen er å diskutere hvilken rolle, ansvar og posisjon eksterne fagpersoner kan ha i sentralt initiert etterutdanning. Videre vil vi drøfte hvordan samarbeidet mellom eksterne fagpersoner og skolen kan komme i stand og

UTKAST

hvilken betydning dette kan få for innholdet og gjennomføringen av etterutdanningen.

Materialet vi undersøker omfatter ulike tekster produsert ved aksjonsforskningsmetoder knyttet til dette etterutdanningsprogrammet(Postholm 2010). Det omfatter både faglige innlegg, observasjoner, ulike skriftlige oppgaver, logger fra lærere og feltnotater (Saldaña,J. 2009, Strauss A L og Corbin J M, 1998). Materialet omfatter også plandokumenter fra stat, kommune og skole. Vi har i tillegg intervjuet skoleledere og gjennomført en skriftlig underveisevaluering med lærerne. Vi bruker en kvalitativ metode, nærmere bestemt temaanalyse.

Strinda - Ledelse og utvikling 2

Dialog og helsepolitikk i barnehagen

Moe, Merete

Dronning Mauds Minne Høgskole

Hvilke erfaringer har førskolelærere med dialog og helse? På hvilken måte oppfattes dialogen som meningsskapende og støttende i barnehagens arbeidsmiljø? Formål: Diskutere analyse av datamateriale om ulike sider ved dialog og helse, her med vekt på ledelse.

En fenomenologisk tilnærming er vektlagt i dialogintervju med 16 førskolelærere fra 5 barnehager; 4 enhetsledere, 5 som har vært syke minst 2 uker og 7 medarbeidere som ikke har vært syke de siste 2 årene. Barnehagene er valgt ut med vekt på variasjon i størrelse, driftsform, profil, stabilitet, organisering og ledelsesstruktur. Med sin kroppsfenomenologi ville Merleau-Ponty finne en posisjon mellom teori og empiri. Fenomenologi kan bidra til en dypere forståelse som grunnlag for omtenksomhet og takt i mellommenneskelige relasjoner (Van Manen). Her utforskes dialogens betydning i ledelsessammenheng. Sentrale teoretikere er: Bakhtin, Gadamer og Foucault.

Min forforståelse er preget av 20 års praksis fra barnehage, herav 13 år som styrer. Helsepolitikken ble opplevd som en krevende del av jobben. De siste årene har det vært mye fokus på sykefravær og jeg fant først begrepet langtidsfrisk som uttrykk for en offensiv og positiv tilnærming. I vår tid har vi nærmest fått en plikt til å ha god helse... Imidlertid er helse et sensitivt og komplekst begrep, som handler om hele mysteriet med harmoni og balanse (Gadamer). Den subjektive opplevelsen av egen helse kan vi ikke overse. I dette prosjektet vektlegges helsepolitikken og meningen som skapes i mellomrommet mellom oss. Jeg utforsker dialogens betydning (Bakhtin, Gadamer) - og vil også trekke inn Foucault som dialogteoretiker i denne sammenhengen, med vekt på helsediskurser og styringspraksiser.

UTKAST

Betydningen av aktiv deltakelse og medbestemmelse i utviklingsarbeid

Steen-Olsen, Tove & Astrid Grude Eikseth

Høgskolen i Sør-Trøndelag, Avdeling for lærer- og tolkeutdanning

Denne presentasjonen bygger på resultater fra et aksjonsforskningsprosjekt (2006-2008) hvor formålet var å utvikle formative vurderingsmetoder. Prosjektet var ett av fem samarbeidprosjekter med formålet å utvikle skolen til en lærende organisasjon. Formålet med dette delprosjektet var å stimulere elevenes og lærernes læring ut fra tanker om aktiv deltakelse og dialogisk læring. Problemstillingene er å drøfte betydningen av aktiv deltakelse hos elever og lærere i utvikling av nye læringsprosesser, og å drøfte betydningen av medbestemmelse i arbeidet med å utvikle skolen til en lærende organisasjon.

Analysene hviler på data fra to års utviklingsarbeid og en oppfølgingsstudie to år etter. Dataene består av observasjoner av lærernes utviklingsarbeid og elevenes læringsprosesser (feltnotater, video- og lydbåndopptak). I tillegg ble lærerne intervjuet ved begynnelsen, slutten og to år etter at feltarbeidet var over. To påfølgende rektorer ble også intervjuet. Prosjektet bygger på ideer om at felles forståelse og delte visjoner er viktige drivkrefter i utviklingsarbeid. Sammen med lærerne utviklet vi et program som bestod av aktiv elevdeltakelse i utvikling av kriterier for læringsmål med påfølgende læringsdialoger. For lærerne arrangerte vi kollegaobservasjoner med påfølgende refleksjons- og kunnskapsdeling. Data blir diskutert ut fra ideer om dialogisk læring og deltakende demokrati.

Prosjektet tar utgangspunkt i et forskende partnerskap hvor lærerne selv bestemte fokus for utviklingsarbeidet. Samtidig var prosjektet et ledd i implementering av Kunnskapsløftet (finansiering gjennom PRAKSISFOU-programmet i 2006-2009). I den forbindelse er spørsmålet i hvor stor grad lærerne hadde reell medbestemmelse?

Utvikling av relasjonskompetanse i lærarutdanningen

Klokkehaug, Asvor G. & Kari Pauline Longva

Høgskulen i Volda

Vi ønsker å presentere eit nyleg påbegynt FoU-arbeid med merksemd mot utvikling av relasjons-kompetanse hos lærarar i barnehage og skule, og undersøker korleis høgskulen kan stimulere kompetanseutvikling på dette området. Vi har følgjande problemstilling: Korleis kan lærarutdanning styrke studentar sin relasjonskompetanse?Vårt fokus er korleis deltidsstudentar i rettleiingsutdanning opplever at studiet har medverka til utvikling av relasjonskompetanse. Vi ønsker å delta på arbeidsseminar for å drøfte ulike aspekt ved utvikling av relasjonskompetanse i lærarutdanning.

UTKAST

Vi har gjort videoopptak av fokusgruppeintervju med ei gruppe studentar, og vil presentere sent-rale tema i datamaterialet. I analyse av datamaterialet nyttar vi ei fenomenologisk tilnærming for å prøve å forstå den djupare meininga med enkeltstudenten sine læringserfaringar. Vi finn det tenleg å bruke hermeneutisk tilnærming for å tolke læringserfaringane i ein vidare samanheng. Analyse av audiovisuelt opptak gir høve til å sjå og analysere samspel og meiningsutvikling mellom deltakarane og utvikling av tema og meining i intervjusituasjonen (Kvale og Brinkmann 2009).

Relasjonen mellom lærar og elev og lærers relasjonskompetanse har dei siste åra blitt løfta fram som viktig for elevar si læring og utvikling (Nordenbo m.fl 2008, St. meld nr. 31 (2008-2009), Hattie 2009). I Nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanningen (KD 2010) blir det vist til behov for relasjonskompetanse for å kunne møte mangfald av elevar, foreldre og kollegaer, og styrke elevar sine lære- og utviklingsprosessar. Korleis legge til rette for utvikling av relasjonskompetanse i lærarutdanninga?Korleis kan vi i lærarutdanninga utvikle språk som reiskap for utvikling av medvit for å kunne sjå og handle etisk ansvarleg i møte med mangfaldet av barn og ungdom, foreldre og kollegaer i yrket?

Torget - Kvalitet i opplæringa - arbeid i grunnskulen observert og vurdert

Topphol, Arne Kåre

Hovudforskingsspørsmålet i prosjektet «Kvalitet i opplæringa» (KIO), finansiert av Norsk Forskingsråd og Høgskulen i Volda, er korleis kvalitet i skulen vert forstått, praktisert og opplevd i lys av tilpassa opplæring.

Empirien i prosjektet kombinerer systematiske klasseromsobservasjonar, spørjeskjema og detaljerte kvalitative studiar. I første del av prosjektet observerte vi systematisk omlag 1000 undervisningsøkter, og hadde spørjeskjema til fleire hundre elevar, føresette og lærarar. Andre del av prosjektet var delt i ulike nærstudium der ein samla inn eit utfyllande datamateriale gjennom til dømes intervju og nye klasseromsobservasjonar med lyd og videoopptak. Resultata frå dette prosjektet er nyleg (utgjeving i mars 2012) publisert i boka «Kvalitet i opplæringa - arbeid i grunnskulen observert og vurdert», Det Norske Samlaget. Deler av desse resultata vert presenterte i symposiet.

Leder: Peder Haug, professor, Høgskulen i Volda Det vert fem presentasjonar: Peder Haug, professor, HVO: «Klasserommet som forskingsfelt». Lidveig Bøe, førsteamanuensis, HVO: «Skulens møte med mangfald i sosial bakgrunn». Leif Bjørn Skorpen, høgskulelektor, HVO: «Nokre døme på analyse av videoopptak frå matematikkundervisning». Frode Opsvik, høgskulelektor, HVO: «Om identifisering av kvalitetar ved matematikkundervisning». Arne Kåre Topphol, første-

UTKAST

amanuensis, HVO: «Da klokka klang ... - om timesignaturar i matematikk og naturfag»

Lade Gård - Symposium Undervisning, erfaring og meningsdanning hos eleven.

Teknologiprosjekter som læringsarena og betydningen av hensikt og kontekst.

Bungum, Berit & Bjørn Tore Esjeholm, Dag Atle Lysne

NTNU, Esjeholm Høgskolen i Finnmark

Teknologi og design ble med innføringen av Kunnskapsløftet betraktet som en læringsarena hvor elevene kan oppleve kunnskaper fra naturfag og matematikk som relevante i kreative og praktiske kontekster. I dette prosjektet undersøker vi hvordan dette utspiller seg i klasserommet, ved å belyse følgende spørsmål: * Hvilken rolle spiller realfaglig kunnskap i elevers arbeid med teknologiprosjekter? * Hvordan avspeiler dette egenarten til teknologi som kunnskapsfelt?

Det empiriske materialet er hentet fra videoopptak av fire elevprosjekter hvor elevene bygger konstruksjoner ut fra kravspesifikasjoner. Materialet analyseres ut fra i hvilken grad og på hvilke måter realfaglige begreper inngår i elevenes løsninger.

Resultatene viser at teoretisk kunnskap fra realfagene får en perifer rolle i teknologiprosjektene. Dette kan illustreres med hendelser fra ett av prosjektene der elevene bygger en modell av hjembyen sin, som så lyssettes. Fra matematikk inngår kunnskap om målestokk, og fra naturfag kunnskap om elektriske kretser. Prosjektet synes å ha et godt potensial for å arbeide med dette fagstoffet i en relevant sammenheng. Noen elever arbeider aktivt med målestokk, men når utfordringen blir kompleks på grunn av modellens geometri velger de i stedet å ta i bruk en overheadprosjektør for å forstørre opp tegningen av modellen til ønsket størrelse. Her er målestokk "innebygget" i verktøyet som tas i bruk. For elektrisk lyssetting var det mer hensiktsmessig å ta i bruk ferdigproduserte lyslenker framfor å kople kretsene selv. På denne måten gav prosjektet liten fordypning i realfaglig kunnskap, men var likevel vellykket sett fra et teknologi og designperspektiv. Analysene fra elevprosjektene viser hvordan teknologisk kunnskap er situert i den aktuelle konteksten, og illustrerer hvordan arbeid med teknologi er formålsdrevet snarere enn kunnskapsdrevet. Teoretisk kunnskap kan ha relevans, men er ikke drivende for teknologisk aktivitet, siden suksesskriteriene ligger i hvordan produktet fyller sin hensikt mest effektivt. Dette skiller teknologi som aktivitet fra vitenskaper som har til hensikt å framskaffe generell kunnskap. Våre resultater viser at dette er vesentlig også for hvordan teknologi og design som kunnskapsområde bør vinkles i læreplaner og undervisning.

UTKAST

Kan bruken av elevenes erfaringer bidra til meningsdannelse?

Lysne, Dag Atle

NTNU

Arbeidet med å forstå og å kunne utvikle teknologiske konsepter vil være viktige kompetanser å inneha for elevene både i dagens og morgendagens samfunn. Da blir det viktig å kartlegge hva som bidrar til at elevene utvikler slik teknologisk kunnskap. Forskningsspørsmål: Hvordan er elevenes utvikling av de teknologiske konseptene i fire prosjekter knyttet til deres erfaringer fra livet utenfor skolen?

Dette studiet baseres på data fra fire elevprosjekter innenfor teknologi og design der elevenes arbeid i all hovedsak var av praktisk karakter. De bygde konstruksjoner som skulle fylle ulike kravspesifikasjoner gitt av lærerne. Ca. 75 timer videofilm av arbeidet i elevgrupper fra 3. til 10. klasse ble analysert med tanke på om elevene hadde forstått det teknologiske konseptet som prosjektet skulle utvikle, og om de hadde en progresjon i arbeidet. Tolkningen av utvalgte situasjoner ble kvalitetssikret gjennom forskertriangulering.

I ett av prosjektene bygde elevene digitale og fysiske modeller av lekeapparater til en lekeplass som var planlagt. Der tok elevene åpenbart i bruk erfaringer de hadde fra egne opplevelser, og satte elementer fra apparater de hadde erfaring med, sammen på nye måter. I et annet prosjekt laget elevene en modell av byen de bodde i, og brukte erfaringene derfra til arbeidet med formen og skaleringen av landskapet og bygningene. De lyssatte også byen ved å ta i bruk utstyr som var beregnet for andre formål. I ett tredje prosjekt bygde elevene modeller, både digitale i SkecthUp og fysiske modeller, av et skjul som seinere skulle bygges på et naturområde nær skolen. Manglende erfaring med programvaren Sketchup begrenset der utviklingen av konseptene. I et siste prosjekt bygde elevene modeller av oljeplattformer. Utviklingen stoppet der opp på grunn av at de ikke hadde erfaring med å omforme den sirkulære bevegelsen som motoren gav, til en rettlinjet bevegelse som kunne senke og heve boret. Oppsummert tyder resultatene på at elevene stoppet opp i utviklingen av de teknologiske konseptene når de manglet erfaringer fra tilsvarende konstruksjoner og løsninger.

Meningsdanning i matematikk basert på arbeid i teknologi og design

Manshadi, Saeed & Dag Atle Lysne

Høgskolen i Finnmark, NTNU

Hvilke indikasjoner ser vi på at samtalen er lukket kontra undersøkende i en elevgruppe som arbeider med teknologi og design?

Dataene i denne studien baseres på videoopptak av kommunikasjon mellom elever i 10. klasse som arbeider i grupper for å bygge en modell av byen de

UTKAST

bor i. Analysene av transkriberte elevsamtaler klassifiserer elevenes utsagn i to kvalitativt forskjellige grupper ut fra om utsagnene er autoritative eller non-autoritative.

Studien analyserer kommunikasjonen mellom elever i en 10. klasse som arbeider med et teknologiprosjekt, og handler om betydningen av samtalen i læringssituasjoner hvor elevene bruker matematikk for å løse konkrete utfordringer. Oppgaven som ble gitt elevene av læreren i form av designmessige og funksjonsmessige krav som sluttproduktet skulle fylle, var tenkt å skape behov for bruk av matematisk kunnskap som redskap i måloppnåelsen. Spesielt var begrepet målestokk tiltenkt en sentral rolle som verktøy for å imøtekomme utfordringen elevene var gitt. Analysene viser at elevene har stort engasjement i sin kommunikasjon, men ikke alle stemmene får fritt spillerom. Samtalen i den aktuelle elevgruppa blir påvirket av en spent atmosfære hvor elevene tar side. Kommunikasjonen har i hovedsak en autoritativ kvalitet som krever mer aksept enn forståelse. Dette hindrer elevene i å skape undersøkende samtaler, og det hindrer de i å få grep om sin faglige virksomhet gjennom samtalen. Vi vil argumentere for at en slik tilnærming til læring i matematikk bidrar til utvikling av en statisk oppfatning av faget hvor matematikken fremstår som en samling av regler og formler som i liten grad gir mening i forhold til praktiske utfordringer. For å kunne gi undersøkende elevsamtaler en mer sentral plass i matematikkundervisningen, må elevene stimuleres i større grad til non-autoritativ kommunikasjonsform, og det må skapes en tradisjon i arbeidet med faget der denne typen kommunikasjon er sentral. Her kan teknologi og design bidra konstruktivt.

Undervisning, erfaring og meningsdanning hos eleven. Hva gir mening i utdanning?

Hoveid, Halvor

NTNU

Hva gir mening i utdanning? Dette er et grunnleggende spørsmål for utdanning som virksomhet. Dette arbeidet skal drøfte hva som skiller de overordnede meningsdannelsene rundt samfunnets begrunnelser for utdanning fra den enkelte elevs opplevelse og forståelse av meningen i utdanningsprosessene. Arbeidet er en analyse av et empirisk materiale fra vårt prosjekt. Jeg vil som første innramming av arbeidet si at det handler om beskrive ulike forståelser av hva som er kunnskap i utdanning, eller hvordan organiserer vi kunnskap i utdanning?

Jeg tar utgangspunkt i perspektiv på utdanning fra Jerome Bruners tekst The Process of Education (Bruner, 2002). Bruner var en representant fra gruppen "Cognitive processes in Learning" som var en del av the Woods Hole Conference, og perspektivene var ikke først og fremst hans egne, men et resultatet av at han som formann for konferansen, forfattet formannens rapport, et dokument

UTKAST

som viser hva deltakerne på konferansen kom fram til. Denne rapporten er amerikanske utdanningsforskeres gjensvar etter at sputniksjokket rammet USA.

Jeg argumenterer for at perspektivene fra Bruner kan brukes i beskrivelsen av planleggingen og gjennomføringen av norsk utdanning. Jeg skal analysere hendelser i vårt datamateriale spesielt opp mot perspektivene fra Bruner. Jeg skal bruke kritiske perspektiv på læring som overføring fra Jean Lave for å vise begrensningene i perspektivet til Bruner. Og jeg skal bruke plass på å analysere begrepsforståelsen av gjenkjenning (recognition) slik jeg leser det hos Bruner og slik det er brukt av Descartes, Kant og Husserl for å drøfte hva som kan menes med kunnskap og hvordan kunnskap avsettes i utdanning.

Ilsvika - Symposium Historie og tradisjonsformidling i barnehagen: Mellom norsk tradisjon og det fleirkulturelle samfunnet

Skjæveland, Yngve & Kari Hoås Moen, Ellen Holst Buaas

Dronning Mauds Minne Høgskole

Symposiet diskuterer problemstillingar knytt til historie og tradisjonsformidling i barnehagen over eit breitt felt.Presentasjonane formidlar pågåande og planlagt forsking. Føremålet er å få innsikt i korleis barnehagar arbeider med historie og tradisjonsformidling. Korleis blir barnehagane sitt arbeid på dette området grunngitt, kva slags utbytte har barna av dette, og kva slags nye utfordringar møter ein i arbeidet med formidling av tradisjon og historie i fleirkulturelle barnehagar?Problemstillingane i dei tre innlegga er forankra i teoriar om kultur, identitet, danning, historiedidaktikk og læreplanteori.

Forskinga er basert på kvalitativ forskingsmetode, i første rekkje intervju med pedagogiske leiarar og styrarar i utvalde barnehagar i tre kommunar, men det er også brukt dokumentanalyse. Det er gjort eit strategisk utval av barnehagar som har arbeidd systematisk med tradisjonsformidling over lengre tid.

Symposiet består av tre innlegg som fokuserer på ulike sentrale sider ved historisk formidling i barnehagar:Kari Hoås Moen: Begrunnelsar for historie og tradisjonsformidling i barnehagen.Yngve Skjæveland: Historisk forståing hjå barn i førskulealder, kva slags utbytte har barna av historieformidling?Ellen Holst Buaas: Historie og tradisjonsformidling i fleirkulturelle barnehagar.Det første innlegget tar føre seg korleis personalet forstår og vektlegg barnehagen si oppgåve på dette området. Korleis blir rammeplanen sine målsetjingar forstått, og korleis grunngir personalet barnehagen sitt arbeid med tradisjonsformidling?Det andre innlegget fokuserer på barna sitt utbytte av arbeidet med historie og tradisjon. Kva sit barna igjen med av forståing, kunnskap og opplevingar etter

UTKAST

gjennomføring av historiske prosjekt? Kan barn i førskulealder utvikla historisk medvit, og kva slags begrep om tid kan me observera hos barn i barnehagen?Det tredje innlegget fokuserer på utfordringar knytt til arbeid med tradisjonsformidling i fleirkulturelle barnehagar. Korleis blir møtet mellom ulike kulturar og tradisjonar handtert i barnehagekvardagen, og korleis blir eventuelle konfliktar og problem løyst?

Historisk forståing hjå born i førskulealder

Skjæveland, Yngve

DMMH

Rammeplan for innhaldet i og oppgåvene til barnehagar, slår fast at barnehagen skal «bidra til at barna blir kjende med nokre historiske endringar i lokalmiljøet og samfunnet», og «utviklar forståing for ulike tradisjonar og levesett». Denne presentasjonen er basert på eit forskingsprosjekt som har undersøkt korleis barnehagar kan arbeida med historie og tradisjonsformidling i praksis, og kva slags erfaringar nokre utvalde barnehagar har med arbeid på dette området. Vidare har det vore eit mål å få kunnskap om kva slags utbytte borna har av historieformidling i barnehagen, og kva slags forståing av historie ein kan observera hjå born i førskulealder.

Prosjektet er basert på intervju med tilsette i barnehagar, og det er også brukt dokumentanalyse, med utgangspunkt i årsplanar og materiale frå historiske prosjekt i barnehagane. Det er gjort eit strategisk utval av barnehagar som har arbeidd systematisk med historiske prosjekt over lengre tid.

Undersøkinga viser at barnehagar som har arbeidd grundig og langsiktig med historieformidling har gode erfaringar, og har utvikla eit mangfald av metodar og verkemiddel til bruk i dette arbeidet. Barnehagane har også ei svært positiv vurdering av borna si læring evne til å ta til seg historisk kunnskap. Ei konkret og levande tilnærming til historia, basert på vaksne sine forteljingar, på borna sine eigne opplevingar og aktivitetar har gjeve gode resultat. Særleg ser det ut til at fysiske og kroppslege opplevingar, saman med fokus på eiga livshistorie, har stimulert borna si interesse og forståing for historie. Å utvikla ei tidsforståing og historisk medvit er grunnleggjande for å forstå historisk endring, men samstundes kan det ta lang tid før borna har utvikla omgrep om tid og kronologi. På bakgrunn av historiedidaktisk teori og dei praktiske erfaringane frå barnehagane, vil presentasjonen difor diskutera førskuleborn sitt utbytte av historieformidling og deira historiske forståing.

Historie og tradisjonsformidling i flerkulturelle barnehager-noen utfordringer

Holst Buaas, Ellen DMMH

UTKAST

Hvilke utfordringer står barnehagene overfor i arbeidet med historie og tradisjonsformidling? Dette er en presentasjon både av pågående og planlagt forskning. Formålet er å presentere hvordan barnehager i praksisarbeider med historie og tradisjonsformidling. Hva slagsarbeidsmetoder har blitt brukt, hva slags posisjon har dette arbeidet i barnehagene sitt pedagogiske arbeid, og hvordan blir dette arbeidet vektlagt og grunngitt i barnehagen sitt arbeid, og hva slags utfordringer står barnehagene overfor?

1) Kvaltativ forskningsmetode. Intervju med pedagogiske ledere og styrere i utvalgte barnehager i Trondheim og andre stder i landet. 2) Dokumentanalyse. Studier av årsplaner fra barnehagene.

Hvordan blir møtet mellom ulike kulturer og tradisjoner håndert i barnehagehverdagen, og hvordan blir eventuelle konflikter og problem løst?

Ringve - Ulike posisjoner i kunstmøter - Barnehagen som danningsarena

UTKAST

Seminar om forskningsmetoder 25.april

Spreng metodeboksen

Som forskere er det ofte vi går i det kjente, ved å bruke dei metodane som vi kjenner vil vi ofte stille dei samme forskningspørsmåla som vi har brukt før. Vi vil derfor tilby eit inspirasjonskurs i forskningsmetoder, der vi har to ledende forskere til å holde to miniseminar om nyere forskningsmetoder.

09:00-11:30 Mari-Ann Igland

Den første er førsteamanuensis Mari-Ann Igland frå Høgskolen i Hedmark, Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap, Hamar, som har jobba med tekst- og diskursanalyse, elevtekstar, lærarkommentarar og digital kommunikasjon. I miniseminaret vil ho legge fram eksempel på bruk av (elev)tekstar og digitale diskusjonar som datatilfang i didaktisk forsking og diskutere metodologiske utfordringar som dei tekst- og diskursanalytiske tilnærmingane byr på.

11.30-12.30: Lunsj

12.30-15.00: Nigel Yoccoz

Den andre er Professor Nigel Yoccoz frå universitetet i Tromsø. Han har jobba med analyse av store kvantiative datasett. Han vil med eksempel vise korleis ein kan utvikle modeller for hierarkiske multivariate data til å kunne svare på en del av dei utfordringae ein stor overfor i utdanningsforskning.

Det er framleis nokre plassar igjen, så om du ikkje er påmeldt ta kontakt med sekreteriatet

UTKAST

Namn

A
Aadland, Eli Kristin HIB, 91
Aasen,Arne Johannes HIST, 47
Akslen, Åse Nylenna NLA, 87
Andersen, Peer Kjonniksen HIT, 38, 39
Andreassen, Svein-Erik UIT, 17
Angvik Frugård, Kirsti HSH, 82
Arnesen, Terje Tveiten skole, Notodden ungdomsskole og Lislehe-rad skole, 60
Aune, Tore Kristian HINT, 76

B
Bakko, Ingebjørg Notodden ungdoms-skole, 40
Berg, Kari NTNU, 67
Bergersen, Ane HISF, 19
Bergsland, Mirjam Dahl DMMH, 35
Birkeland, Inger HIT, 59, 60, 66
Birkeland, Inger HiT, 61
Bjerke, Annette Hessen HiOA, 23, 24
Bjuland, Raymond UIS, 56
Bjørgaas, Gro Karper HIB, 94
Bjørkås, Øyvind Jacobsen UIN, 41
Bratterud, Åse NTNU, 29
Brattli, Vidar Hammer HINe, 18
Bremnes, Trygve HiST, 68
Buaas, Ellen Holst DMMH, 109
Bulien, Tone UIN, 41
Bungum, Berit NTNU, 106
Bøe, Lidveig HVO, 105
Bøe, Marit HIT, 78
Bøyum, Sigrid HiSF, 25

C
Charboneau, Rebecca UIS, 21
Christensen, Hanne HiOA, 26, 102
Chvala, Lynell HiOA, 42

D
Dalen, Terje HINT, 76
Dons, Calle HIST, 27

E
Eilifsen, Margareth NLA, 86
Eldbjørg T. Styve HIB, 18
Emilsen, Kari DMMH, 29
Emstad, Anne Berit NTNU, 79
Eriksen, Elisabeta HiOA, 24, 49, 73
Ertsås, Turid Irgens HINT, 30

F
Fauskanger, Janne UIS, 31
Fjørtoft, Henning NTNU, 71
Fjørtoft, Ingunn HIT, 38, 59, 60
Fodstad, Cecilie DMMH, 56
Fodstad,Cecilie DMMH, 35
Fossgard, Eldbjørg HIB, 89
Frogh, Cathrin HIT, 59
Fuglseth, Kåre UIN, 62
Furu, Anne HiOA, 36

G
Gjervan, Marit NAFO, 35
Gjølme, Egil Galaaen NTNU, 98
Glaser, Vibeke DMMH, 54
Gotvassli, Kjell Åge TFoU, 32
Granholt, Marit HiOA, 36

UTKAST

Grimstad, Birgitte Fondevik Høgskulen i Volda, 50
Groven, Berit DMMH, 92
Guldal, Tale Margrethe NTNU, 46

H
Hallås, Oddrun HIB, 18, 80
Haug, Peder HVO, 105
Haugsbakken, Halvdan NTNU, 54
Haukedal, Kjersti S. HISF, 101
Hennum, Bernt Andreas HIVE, 101
Hilde Sollid UIT, 22
Hofslundsengen, Hilde HISF, 101
Holst Buaas, Ellen DMMH, 110
Holst, Vibeke HiOA, 74
Holthe, Asle HIB, 18, 89
Hoveid, Halvor NTNU, 108
Hoven, Grete Møller kompetansesenter, 92
Hovik, Ellen Konstanse HIOA, 25, 72
Høier, Jorun UIT, 46

J
Jakobsen, Arne UIS, 56
Jæger, Henriette DMMH, 56
Jørgen Ingebrigtsen HINe, 18

K
Kalgraf, Solveig HIB, 95
Karlsen, Gustav E. HiST, 28
Kjønniksen, Lise HIT, 38, 39
Klemp, Torunn HiST, 51
Klokkehaug, Asvor G. Høgskulen i Volda, 104
Knut Lyng Hansen HINe, 18
Korsvold, Tora DMMH, 20
Kristiansen, Trude HINT, 52
Kruse, kirsten linnea HIT, 55
Kværnes, Leif HiOA, 48

L
Larsen, Annelise Brox UIT, 77
Larsen, Anne-Mari DMMH, 43
Limstrand, Kirsten UIN, 63
Limstrand,Kirsten UIN, 62
Ljosland, Ole Halvard HIST, 69
Longva, Kari Pauline Høgskulen i Volda, 104
Lyngstad, Mette Bøe HIB, 53
Lysberg, Julie UIN, 51
Lysne, Dag Atle NTNU, 107
Løstegaard Olsen, Irene UIN, 92

M
Madsen, Janne Høgskolen i Buskerud, 58
Magne Steiro HINe, 18
Manshadi, Saeed HIFM, 107
Martinussen, Geir HiOA, 73
Mathisen, Kari HIST, 29
Matre, Synnøve HIST, 77
Moe, Merete DMMH, 103
Moen, Kari Hoås DMMH, 109
Moen, Kathrine HINT, 20
Mollan Kristoffersen, Audun Dalgård skole, Trondheim kommune, 85
Mosvold,Reidar UIS, 31
Moxnes, Anna Rigmor HIT, 37
Murphy, Patrick HiNe, 57
Mørland, Bodil DMMH, 92

N
Nedberg, Audhild UIT, 22
Nilssen, Vivi HIST, 47
Njål Vindenes HIB, 18
Nordheim, Anita HiSF, 99

O
Olsen, Mirjam Harkestad HIFM, 44
Opsvik, Frode HVO, 105

P
Pape, Nanna Paalgard HIOA, 42
Pareliussen, Ingar DMMH, 74
Pedersen, Lillian HISF, 101

UTKAST

R
Randi Solheim HIST, 47, 77
Revheim Brekke, May-Britt HIB, 95
Rodal, Camilla HiOA, 23, 24, 97

S
Sekkingstad, Dorthea HiSF, 33
Sigurdsen, Frank, 40
Sikko, Svein Arne HiST, 98
Skaug, Hilde Nancy HiOA, 100
Skjærvold, Svein-Otto HIST, 27
Skjæveland, Yngve DMMH, 109, 110
Skoglund, Ruth Ingrid NLA, 88
Skorpen, Leif Bjørn HVO, 105
Smestad, Bjørn HiOA, 24, 49, 73
Snoen, Else UIN, 66
Solem, Ida Heiberg HiOA, 25, 48
Solomon, Yvette Manchester Metropolitan University, 24
Steen-Olsen, Tove HIST, 104
Storli, Rune DMMH, 93
Strømme, Alex NTNU, 83, 84
Sæteren, Anne-Lise NTNU, 69

T
Tellefsen, Helga Kufaas HiOA, 49, 72
Tobiassen, Roald HIØ, 75
Toft, Audun HINe, 45
Tonheim, Odd Helge Mjellem Høgskulen i Volda, 72
Topphol, Arne Kåre HVO, 105
Torkildsen, Ole EinarHøgskulen i Volda, 72
Tufta, Katrine HIB, 81
Tørnby, Hilde HiOA, 70

U
Ulleberg, Inger HiOA, 48, 102

V
Vatne, Bente Høgskulen i Volda, 23
Vinje, Marianne HiOA, 34

W
Waale May-Britt UIN, 62
Waale, May-Britt UIN, 64
Wergedahl, Hege HIB, 90
Werler, Tobias Høgskolen i Volda, 65

Ø
Ødegård, Elin HIT, 79
Ørvig, Anne HIB, 80
Østern, Anna-Lena Program for lærerutdanning, NTNU, 84
Østern, Tone Pernille NTNU, 83, 84

Å
Åmot, Ingvild DMMH, 86

UTKAST